

קובץ מאמרים

בענין

רצון ותענוג

ד"ה ויאמר גוי' לך לך (תרס"ו)

ד"ה כי ידעתיו (תרס"ז)

ד"ה דרשו ה' בהמצאו (תרע"ב)
לאדמו"ר הרש"ב נ"ע

ד"ה ביום השמיני עצרת (תש"כ)

שיחות קודש וישב (תשל"ז, כג - כה)
לכ"ק אדמו"ר נ"ע

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושתיים לבריאה

בס"ד, ש"פ לך לך, רס"ו

ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך כו' ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך.² וצ"ל, והלא ידוע³ דדרך ממעט את השם, ומהו אומר שע"י לך לך עי"ז ואגדלה שמך. והנה רש"י פי' שזהו מה שברכו בהגדלת השם, דלהיות שדרך ממעט ג' דברים⁴, לזאת ברכו ואעשך כו'. אמנם משמעות הפסוק הוא שע"י לך לך יהי' ממילא הגדלת השם, וצ"ל איך הוא. והנה, זה שדרך ממעט השם, פי' במת"כ⁵ בשם רש"י מפני שאי אפשר לקיים ציווי השי"ת בדרך כמו בהיותו במנוחה בביתו, ומוכן דענין הגדלת השם הוא ג"כ ע"י קיום המצות. וצ"ל מה שייכות ענין המצות לענין השם, הן לענין מיעוט השם, ושע"י קיום המצות נעשה הגדלת השם. ולהבין זה צריך להקדים משנת"ל⁶, דענין עושין רש"מ היינו המשכת בחי' הרצון פנימי ועצמי דא"ס, שע"י נמשך הגילוי למטה, וההמשכה היא ע"י קיום המצות בפועל ממש בקבלת עול מלכות שמים, וע"י הקדמת אהבה דבכל מאדך, ונת"ו דענין בכל מאדך הוא שאינו ע"פ טו"ד, כ"א מצד עצם נפשו שנמשכה בעצם לעצמות א"ס ב"ה.

וביאור הענין הוא, דהנה אי' בזהר⁷ לית מח' תפיסא כך כלל, אבל נתפס איהו ברעותא דלבא. ופי' לית מח' תב"כ קאי על בחי' פנימיות ועצמות אוא"ס, דאינו שייך שם תפיסא והשגה כלל, דתפיסא שע"י השגה הוא רק בבחי' אוא"ס השייך לעולמות, והיינו בההארה אלקית המתלבשת בעולמות להחיותן, ובכלל בהאוא"ס השייך לעולמות, אבל בבחי' עצמות אוא"ס אינו שייך תפיסא ע"י השגה כו'. דהנה ידוע⁸ שיש ב' מיני השגה, השגת החיוב והשגת השלילה, השגת החיוב הוא שמישיג עצם הדבר, שמישיג איך ומה הוא, והשגת השלילה הוא שעצם הדבר א"א להשיג, כ"א מה שאפשר לו לשלול מזה הענינים שבדבר המושג, דשם אינם שייכים ענינים אלו. דהשגת החיוב שייך בד"כ בההארה האלקית המתלבשת בעולמות, להיות שזהו רק הארה לבד, ומתצמצם ומתלבש

נח

(4) = במתנות כהונה (לבי"ר שם). ובפרש"י לבי"ר שם: וממעט את השם שאין אדם יכול לעסוק במצות בדרך כאדם שיושב בשלוה בביתו.

(5) ד"ה ביום השמיני עצרת (לעיל ע' נא) ואילך.

(6) סד"ה אלה תולדות נח (לעיל ע' עז).

(7) בהבא לקמן ראה מאמרי אדה"ז תקס"ז שם.

(8) כן הובא בשם הזהר בכ"מ בדא"ת. וראה זח"ג רפט, ב (באד"ו): „דלא אתיידע ולא אשתמודע כו' אלא ברעותא דלבא". ובתקור' בהקדמה (פפת אליהו) יז, א: „לית מחשבה תפיסא כך כלל" (תו"מ סה"מ כסלו ע' פז הערה 14).

(9) ראה מו"נ ח"א פניח. עקרים מ"ב פכ"ב.ג. לקו"ת פקודי

ג, ד, ו, ג. תו"ח שמות ח"ב (הוצאת תשס"ג) תמו, א ואילך.

תנד, ב ואילך. ועוד. המשך תער"ב ח"א ע' קצד"ה. סה"מ

עטר"ת ע' תקפב ואילך. פר"ת ע' רד. סה"ש תורת שלום ע'

103 ואילך. ועוד.

(1) לחלקו הראשון של המאמר (עד פסקא: ומעתה צ"ל משנת"ל) ראה ביאור לד"ה האינו במאמרי אדה"ז תקס"ז ע' סג ואילך. ד"ה ויקהלו בסה"מ תרכ"ט ס"ע שעט ואילך.

תרלי"ט ח"ב ע' תקנה ואילך. ד"ה כי לי בני עבדים בסה"מ תרפ"ז ע' קעה ואילך. ד"ה מרגלא בפומי' דרבא תכלית חכמה: תרפ"ט (סה"מ תרפ"ט ע' 105 ואילך), תשכ"ט (תו"מ דרושי חתונה ע' קמו ואילך), תשמ"ו (תו"מ דרושי חתונה שם ע' רנא"ב), תשמ" (תו"מ סה"מ כסלו ע' פז. תו"מ דרושי חתונה שם ע' קצה"ו).

לחלקו השני (מפסקא: ולהבין זה צל"ת, ואילך) ראה ד"ה ובבואה לפני המלך בס' מאמרי אדמו"ר האמצעי נ"ך ס"ע תעט ואילך [והמשך הענין בד"ה כי ידעתי (לקמן ע' ואילך)].

(2) לך לך יב, א"ב.

(3) ראה ב"ר פלט"י, יא.

בעולמות, שייך בזה ענין ההשגה לידע את הדבר איך ומה הוא, וכמו ומבשרי אחזה אלקה כו'¹⁰. אבל באוא"ס שלמעלה מהתלבשות בעולמות אינו שייך ענין השגה ממש, כ"א השגת השלילה, מה שביכולתו לשלול שהענינים שבההארה שמושג אינו שייך לומר באוא"ס שמופלא מעולמות כו'. והו"ע השגת ההפלאה, שמושיג איך שהאוא"ס מופלא מעולמות, וע"י השלילה הרי הוא משיג איכות ואופן ההפלאה, מאחר ששולל הענינים שבההארה מהאוא"ס המופלא, הרי משיג עי"ז איכות ההפלאה דאוא"ס, עד שיכול להיות קצת הכרה בעצם הדבר המופלא כו', כידוע ומבואר במ"א¹¹. וכ"ז שייך באוא"ס השייך לעולמות. אבל בבחי' עצמות אוא"ס שאינו שייך לעולמות כלל, אינו שייך שם השגת השלילה ג"כ. דהשגת השלילה שייך רק בהאוא"ס השייך לעולמות, לפי שיש לו שייכות אל ההארה המתלבשת בעולמות, והיינו בבחי' אור הסובב בכלל שהוא מקור בחי' ממכ"ע כו', לפיכך שייך לשלול משם פרטי הענינים שבההארה כו', אבל בעצמות אוא"ס שאינו שייך אל ההארה כלל, אינו שייך לשלול משם הענינים שבההארה, מאחר שאינו בערך כלל. ועם היות שבודאי מושללים ענינים אלו מבחי' עצמות אוא"ס, אבל אינו שייך שידע מזה אופן ההפלאה¹². מאחר שאינו בערך כלל (אז עס איז גאָר ניט דאָס). איך ידע וישיג משלילה זאת אופן ההפלאה דעצמות אוא"ס, וכ"ש שא"א להיות קצת הכרה במהות הדבר כו'. ונמצא, דשום השגה, אפי' השגת השלילה, שזהו המדרי' היותר נעלית שבהשגה, אינו שייך באוא"ס. וגם אפי' בראי' דחכמה אינו נתפס בחי' עצמות אוא"ס, דהרי ראי' דחכמה הו"ע ראיית עין השכל, וא"ז תופס בבחי' העצמות כו', והראי' ממשה כו', וכמשנת"ל (בד"ה לולב וערבה¹³). וזהו לית מח' תב"כ, דבחי' מח' והשגה דבינה בבחי' היותר עליונה שהו"ע השגת השלילה, וגם בחי' מח' דחכמה, חשב מ"ה¹⁴, שהוא בחי' ראי', אינו תופס בבחי' העצמות כו'. ולא זו בלבד שאינו נתפס בנשמות למטה, אלא גם בעולמות עליונים ובעולמות שלמעלה מאצילות אינו נתפס כלל, דגם בבחי' ח"ע דאצילות ולמעלה מאצילות אינו נתפס בחי' עצמות אוא"ס. וזהו לית מח' תב"כ, דגם בחי' מח' וחכמה הקדומה אינו תופס בבחי' עצמות כו'. אבל נתפס איהו ברעו"ד, דבחי' ומדרי' זו דמח' אינו תופס בה, ה"ה נתפס ברעו"ד. וצ"ל מהו מעלת רעו"ד שתופס בבחי' עצמות אוא"ס ב"ה.

אך הענין הוא, דהנה ידוע¹⁵ דבכללות ענין האהבה יש ב' מדרי', בחי' אהבה פנימית ואהבה חיצונית. אהבה חיצונית היא האהבה שנלקחה מן הדעת וההשגה, והיינו ע"י השגה והתבוננות באלקות, שמזה נולדה האהבה. ויש בזה כמה אופני התבוננות, אם שמתבונן בבחי' גדולת הוי', דהיינו בחי' התפשטות גדולתו בעולמות, איך שמהווה ומחי' ריבוי עולמות ונבראים מאד, וכמ"ש¹⁶ מה רבו מעשיך ה' ומה גדלו מעשיך ה', שיש גדולי נבראים וריבוי נבראים מאד עד אין קץ ושיעור כלל, שבזה נראה וניכר גדלות הוי',

14) ראה זח"א כד, א. תו"א ויגש מג, סע"ד. מאמרי אדה"ז

תקס"ה ח"א ע' קמת. ועוד.

15) ראה סה"מ תרס"ה ע' רד. תרפ"ה ע' רצא ואילך.

תרפ"ט ע' 171 ואילך. ועוד.

16) תהלים קד, כד. שם צב, ו. – וראה בכ"ז תו"א וראו נו,

ב ואילך. סה"מ תרכ"ו ע' קה. תרכ"ז ע' תטז. וש"נ.

10) איוב יט, כו.

11) ראה לקו"ת פקודי ו, ג שם. סה"מ עת"ר ע' ב וע' ככח

ואילך. ועוד. וראה מו"נ ח"א שם פנ"ט.

12) ראה תו"מ סה"מ תשרי ע' צט בשוה"ג להערה 24.

וראה סה"מ תרפ"ז ע' קעז.

13) עמוד לט.

וכמא' 17 והגדולה 18 זו מע"ב, וכתב 19 גדול ה' ומהולל מאד בעיר אלקינו, אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו 20, שע"י עיר אלקינו, עולם הדיבור המהווה עולמות, ניכר גדולת הוי' כו', וכדאי' במדרש תהלים ע"פ 21 השמים מספרים כבוד אל, משל לגבור שנכנס למדינה ולא היו יודעין גבורתו, ה' שם פקח א', אמר, מאבנא דהוא מתגושש בהון אתון ידעין גבורתו, כך השמים מספרים כבוד אל כו', ובהתבוננות זאת בהתפשטות גדולתו, נעשה התפעלות הנפש על אלקות, ונעשה בבחי' רצוא כו'. ובפרט כשמתבונן איך שכ"ז הוא במאמר ורוח פיו לבד 22, וכמו ברוך שאמר והי' העולם, דבאמירה אחת נבראו כל העולמות כו' 23, או שמתבונן בעצם הענין שבכל דבר יש כח אלקי המהווה אותו ומחי' אותו, כי אין דבר עושה א"ע ואינו חי מעצמו כו' 24, וכמ"ש במ"א פרטי הענין הזה 25, וע"י העמקת הדעת נעשה יקר אצלו האור והחיות האלקי, וממילא מתעורר שכל חפצו ורצונו יהי' באלקות כו'. וכ"ז הוא ההתבוננות בהארה האלקי' המתלבשת בעולמות כו'. וכאשר מתבונן בהאוא"ס שלמעלה מעולמות איך שמופלא מעולמות, דכללות האור והחיות האלקי המתלבש בעולמות, אפי' בעולמות העליונים, הוא הארה לבד, אבל עצמות אוא"ס הוא מופלא ומובדל מעולמות, ומשיג בזה איכות ואופן ההפלאה כו', ועי"ז בא לידי אה"ר שיחפוץ בעצמות אוא"ס, וכמו מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ 26, שלא ירצה בכל הגילויים, כ"א תכלית חפצו ורצונו הוא בבחי' עצמות אוא"ס כו'. וכללות התבוננות אלו הן בתפלה. דבפסוד"ז ההתבוננות היא בגדולת הוי' בענין בריאת והתהוות העולמות, ואיך שבמא' א' נבראו כל העולמות כו'. ובברכות ק"ש בענין קדוש, איך שאוא"ס קדוש ומובדל ומופלא מעולמות כו'. ובק"ש העיקר היא ההתבוננות בעצמות אוא"ס כו', וז"ע שמע ישראל 27, שמע לשון הבנה 28, ושמע הו"ע שם ע' 29, והיינו כמו שבחי' מל' עולה בז"ת דבינה שהו"ע ע' רבתי כו', וידוע דבחו"ב הוא הביטול דחו"ע, איך שכולא קמי' כל'ח 30, כי המוחין הן למעלה מעולמות, וכידוע 31 בענין אלפיים שנה קדמה כו' 32, ולכן במדרי' זו היחוד הוא בבחי' יחו"ע, דכולא קמי' כל'ח, דזהו [ההפרש] בין שמע 33 לבשכמל'ו 34, שהוא

(28) ראה שמואל-א ג, יו"ד. פרש"י מקץ מא, טו. תו"א

בראשית א, א. לקו"ת נשא כ, ד. פנחס פ, א. ובכ"מ. וראה ד"ה מרגלא בפומי' תרפי"ט (הנ"ל הערה 1): שמע הוא לשון הבנה, וההבנה היא בתיבת שמע עצמו דשמע הוא שם ע' [כדלקמן בפנים].

(29) ראה וזחי"ב קט, ב. וזחי"ב רלג, ב. רנת, א. וראה בכ"ז תו"א שם. לקו"ת בחקותי מז, ד. ובכ"מ.

(30) וזחי"א יא, ב.

(31) ראה לקו"ת שה"ש א, סע"ד. וראה בכ"ז סה"מ תרכ"ח ע' ד ואילך. תרכ"ט ע' ט. תרל"ג ח"ב ע' תקמ"מא. תרל"ד ע' נד ואילך. עזרת"ט ס"ע קסח ואילך. תש"ח ע' 272 ואילך.

(32) ראה מדרש תהלים צ, ד. ב"ר פ"ח, ב. תנחומא וישב ד. ויש"ב. וזחי"ב מט, א.

(33) דזהו ההפרש בין שמע שזוהו עליונת המל' בז"ת דבינה, לבשכמל'ו שהוא בבחי' מלכות עצמה (ד"ה מרגלא תרפי"ט שבהערה 1).

(34) = לברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

(17) ברכות נח, א.

(18) דברי הימים"א כט, יא.

(19) תהלים מח, ב.

(20) ראה וזחי"ב רלה, א. ח"ג ה, א. וזה חדש תשא מד, א.

חוקת נא, א. – וראה תו"א וראא שם. סה"מ תרס"א ע' קעא ואילך. עטר"ת ע' שמה ואילך. ה"ש"ת ע' 39 ואילך. ועוד.

(21) תהלים יט, ב.

(22) ראה תהלים לג, ו.

(23) ראה וזחי"ב כ, א. וראה שם (בהוספת) רעו, סע"ב.

ובמקומות שצויינו בסה"מ תרצ"ז ע' 217.

(24) ראה האמונות והדעות להרס"ג מאמר א פ"ב. חובת הלבבות שער א (שער היחוד) רפ"ה. שם פ"ו.

(25) ראה ספר החקירה להצ"צ ז, ב. קה, א. המשך תער"ב

ח"ב ע' תתיג. ובכ"מ.

(26) תהלים עג, כה. וראה לקו"ת תזריע כ, א ואילך. סהמ"צ

להצ"צ שרש מצות התפלה פ"מ (דרך מצותיך קלה, סע"א).

ובכ"מ.

(27) ואתחנן ו, ד.

בבחי' מלכות, בחי' יחוו"ת, להיות כי המלכות היא מקור על עולמות, וא"א לומר בזה שאין העולמות תופסים מקום כלל, דא"כ מה מהוים כו', אלא שהן בבחי' ביטול היש לבד כו', אבל לגבי או"א"ס שלמעלה מעולמות, העולמות אינם תופסים מקום כלל, היינו שאינם בבחי' מציאות כלל כו'. והענין הוא, כי הנה האו"א"ס שלמעלה מהעולמות ה"ה ג"כ מאיר על העולמות כו' (וידוע³⁵ דעל בחי' ומדרי' זו אין הצמצום מסתיר כלל כו'), וממילא העולמות בטלים במציאות לגמרי כו', אבל לגבי ההארה שנעשה מקור לעולמות, העולמות הן בבחי' מציאות, אלא שבטלי' בבחי' ביטול היש כו'. וזהו שמע ישראל כו'³⁶, בחי' יחוו"ע, להכלל ביחודו ית' כו', ובשכמל"ו³⁶ הוא בחי' יחוו"ת, והיינו איך שבכל דבר יש אור וחיות אלקי, והעיקר הוא האלקות כו'. וע"י כ"ז נעשה ואהבת את ה' כו'³⁷. וכללות מדרי' הנ"ל במדרי' כלליות הן בחי' חיצוני' הלב עדיין, והיא בחי' אהבה חיצוני', מפני שבאה מן השגה והתבוננות, ואינו נתפס בזה בחי' העצמות דא"ס, כ"א בחי' מציאות³⁸ לבד כו'. אבל אהבה פנימית היא בחי' פנימיות הלב, שלא תבוא מהתבוננות השכל, אלא היא באה מלמעלה מן השכל, והיא הנק' רעו"ד, שבה וע"י יש בחי' תפיסא גם בבחי' עצמות, וכמו שדקדק באמרו דוקא לית מח' תפיסא בי', מח' דוקא, אבל ברעו"ד נתפס בחי' העצמות.

והענין דהנה³⁹ פנימיות הלב היינו ההתקשרות בבחי' עצמיות שבא מבחי' יחידה שבנפש דוקא, וכמו עד"מ⁴⁰ התקשרות הבן עם האב, שאינו ע"פ טעם ודעת כלל⁴¹, אלא רק מצד שנמשכה נפש הבן מן האב מבחי' עצמותו ממש, ונחשב כמוהו ממש, כענין ברא כרעא דאבוהו כו'⁴², וממילא ההתקשרות היא בעצמות האב דוקא. ואינו דומה לאהבת אוהב ואהוב, הגם שיכול להיות בזה ג"כ תוקף האהבה ותוקף ההתקשרות (מיט א' אַוועק לייג), הנה יש בזה איזה סבות אל האה' וההתקשרות, אם מפני שמטיב עמו, או מצד העילוי והמעלה שבו שהוא איש מעולה, ומשו"ז הוא אוהב אותו ומקושר אליו כו', הרי צ"ל בזה איזה התבוננות והשגת השכל, איך שהוא איש הטוב ואיך שמטיב בחסדו עמו, או שיבין בשכלו את הטוב והעילוי במה שהוא מעולה, וכאשר יבין אופן העילוי, ה"ה נעשה מקושר אליו ומסור אליו (ער ווערט צוא עם איבער גיגעבען כו'), אבל זהו דוקא כאשר מבין העילוי שלו, משא"כ בלעדי זאת לא יהי' מקושר ומסור אליו כו'. וממילא האהבה וההתקשרות שלו מגיע רק בהגילוי של האהוב, לא בעצמותו ממש, מאחר שזאת היא סיבת האהבה, מצד טוב מדותיו או טוב שכלו או העילוי שלו, הרי

ע' נה ואילך. ועוד. ס' הערכים חב"ד כרך א' ערך אהבה. וש"נ.

(41) דאף שמבואר בספרי מוסר בהטעם דכבוד אב ואם שהוא משום שמאכילו ומשקהו כו', מ"מ, הרי אהבת הבן אל האב אינה מצד ההשפעה שמשיפע לו, כי אם מצד שהוא עצם אחד עמו (ד"ה מרגלא תשמ"ו שבהערה 1).

(42) יונת אלם רפ"ב. ע"ח שכ"ג (שער פרקי הצלם) פ"א. של"ה קנד, א. – וראה עירובין ע, ב: יורש כרעא לאבוה. רשי' כתובות צב, א (ד"ה כבעל). תוס' יבמות ג, א (ד"ה מקמי). [וראה ס' החקירה להצ"צ מו, א: וכמרגלא בפומי' דאינשי. ובסה"מ תרנ"ד בהוספות ע' שסה: מאמר העולם].

(35) ראה סה"מ תרס"ה ע' קפד.

(36) ראה זח"א יח, ב. שעהיוה"א פ"ז (פא, ב ואילך). אמרי בינה שער הק"ש מ, ג. סב, סע"ג ואילך. ועוד.

(37) ואתחנן ו, ה.

(38) אוצ"ל: מציאותו [וכ"ה גם במאמרי אדה"ז תקס"ז שבהערה 1].

(39) ראה תו"א תצוה פד, סע"ב ואילך. לקו"ת בלק סז, ד. עטרת ראש ית, ב ואילך. סה"מ עטרת ע' פט. אג"ק כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ח"ג ס"ע נג ואילך. ובכ"מ.

(40) ראה בכ"ז קונ' העבודה פ"ה (ע' 31). המשך תער"ב ח"א

ממילא ההתקשרות הוא ג'כ רק בזאת לבד, לא בהעצמות שלו ממש כו'. משא"כ אהבת האב אל הבן אינו מצד הטוב שבו או מצד העילוי, ולא מצד ההשפעה שמשפיע לו, כ"א מצד שהוא עצם א' עמו, ולזאת א"צ ע"ז שום התבוננות, שהרי אין שום טעם וסיבה אל האהבה וההתקשרות שיצטרך להתבונן בזה ושע"ז תהי' האה' כו', כ"א הוא מצד העצם כו'. וממילא ההתקשרות היא בהעצמות ממש, לא בהגילויים לבד, מאחר שאין הגילויים סבת האהבה, כ"א העצמות דוקא כו'. והאהבה וההתקשרות הזאת היא בתמידות בהבן, רק לפעמי' היא בהעלם, וצריכים לעוררה מההעלם אל הגילוי, והיינו כאשר משים אל לבו שהוא אביו, בזה מתעורר האהבה כו', או⁴³ לפעמים מתעורר ע"י הריחוק, כאשר הם מרוחקים זמ"ז מתעורר ע"ז האהבה כו', אבל א"צ לזה התבוננות פרטיות, לפי שהאהבה היא מצד העצמות דוקא כו'. ולכן אנו רואין אשר דוקא הבן יש בו היכולת לעורר את העצמות האב, מה שאין זה ביכולת אדם אחר לעורר כ"כ, וכמו⁴⁴ כאשר הבן צועק אבא ניזוז האב בכל עצם מהותו ממש, מה שלא יהי' ניזוז באופן כזה מצעקת אחר שאינו בנו, שניזוז ג"כ ע"ז, מ"מ, אינו ניזוז בכל עצמותו ממש כמו מצעקת הבן, והיינו לפי שצעקת הבן הוא מעצם עצמותו ממש, ה"ה נוגע (ער רירט אָן) בעצמות האב, והוא מצד ההתקשרות שלהם בבחי' העצמות שלהם ממש כו'. וכמו כן יובן בההתקשרות האמיתי דנשמות ישראל באלקות, שנא⁴⁵ בנים אתם לה' אלקיכם, וכתיב⁴⁶ בני בכורי ישראל, שהן בבחי' התקשרות עצמיות לאלקות, שיש כמו טבע עצמיות' בנפש האלקית לידבק במקור חוצבה, שאין שום טעם וסיבה אל האהבה והתקשרות הזאת, כ"א מצד שהן כעצם א' כו'. וההתקשרות הזאת היא תמידיות בנפש, ורק צריכים לעוררה לפעמים, והיינו ע"י שנזכר ומשים אל לבו איך שאתה אבינו כו', או שבאה לגילוי ע"י הריחוק, וכמו מן המיצר קראתי כו'⁴⁷, וכמו ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויצעקו כו'⁴⁸, והצעקה מה שצועק אל הוי' היא משום כי אתה אבינו⁴⁹, והיינו שאז נרגש בו (ווערט אין עם דער הערט) זאת דכי אתה אבינו, ומתעורר בחי' ההתקשרות העצמית כו'. ובבחי' ההתקשרות הזאת ה"ה תופס בבחי' העצמות ממש, וכמו הבן שמעורר עצמות האב כנ"ל, כמו"כ נש"י בהתקשרות עצמיות שלהם ה"ה תופסים בבחי' העצמות, מה שלית מח' תב"כ, כי בחי' מח' והשגה תופס בבחי' גילויים לבד, לא בבחי' העצמות, כ"א בבחי' רעו"ד, להיותו אחוז וקשור בבחי' העצמיות, ע"כ בזה דוקא נתפס בחי' העצמות כו'⁵⁰.

והגם שהלב הוא למטה מהמוח, ואיך יש בלב דוקא בחי' זו דרעו"ד שתופס בבחי' העצמות, הענין הוא, כמ"ש באדר"ן⁵¹ דז"א בעתיקא אחיד ותלי'. דאו"א במזלא אתכלילא, דחכמה⁵² מקבל מבחי' מזל הח', ונוצר חסד⁵³, בחי' שערות הנמשכים מחכמה

50) וכהלשון הידוע „עצם נעמט עצם“ (ד"ה מרגלא תשכ"ט שבהערה 1).

51) זח"ג רצב, א. וראה תו"א יתרו עב, סע"ב.ג. עג, א. לקו"ת שמיני יט, ב. במדבר יט, ב. חוקת נח, ב. סה"מ תרכ"ז ע' קז. וש"ב.

52) ראה עין חיים שער הכללים פ"ה. שער יג (שער א"א) ספ"ט. שער יד (שער או"א) ספ"ג.

53) תשא לד, ז.

43) ראה גם מאמרי אדה"ז פרשיות ח"א ע' רמא, ושם בהוספות (הוצאת תשמ"ט) ע' 28. אוה"ת וראו ע' כג.

44) ראה גם קונטרס ומעין ע' 33.

45) פ' ראה יד, א. וראה תניא רפ"ב (ו, א). ועוד.

46) שמות ד, כב.

47) תהלים קיח, ה.

48) שמות ב, כג.

49) לשון הכתוב – ישע"י סג, טז.

שבכתר, ובינה⁵² ממזל הי"ג, ונקה⁵³ כו', אבל המדות מקבלים מבחי' עתיקא ממש כו'. דעם היות שהמדות נולדים מן השכל, זהו לידתן לבד, אבל עצם שרשן הוא מבחי' עתיק כו'. ולכן אנו רואין גם במדות הנולדים מן השכל, דיכול להיות אח"כ הגדלה בהמדות הרבה יותר מהשכל המולידן, והיינו מפני שרשן הקדום כו'. ולכן בלב דוקא יש בחי' רעו"ד, שתופס בזה בחי' העצמות ממש, מה דלית מח' תפיסא בי' כו'.

ועי' האהבה זו דבחי' רעו"ד, ממילא בחי' קיום המצות שאח"כ בכ"י הוא בבחי' קבלת עומ"ש, בלי שום מבוקש לעצמו, כ"א מצד הרצה"ע לבד לקיים רצונו כו'. וכמו⁵⁴ במ"ת דכתיב⁵⁵ כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, כי הי' הפנימיות שלהם קשור בבחי' העצמיות, ע"כ אמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, היינו נעשה כל מה שנשמע, שהוא למעלה מן הטעם. והוא ע"י בחי' רעו"ד דוקא, דבאהבה שעיי"ז⁵⁶ השגה, אפי' במדרי' היותר עליונה, וכמו באה"ר דמי לי בשמים כו', בחי' קיום המצות דאח"כ הוא להמשיך אור כו', אבל אחר בחי' רעו"ד, הנה קיום המצות הוא בבחי' קבעומ"ש רק לקיים רצונו ית'. וענין קבעומ"ש הנה במדרי' הביטול הוא למעלה גם מבחי' האהבה דבכל מאדך שמצד ההתקשרות כו', דמ"מ היא בבחי' אהבה ורצוא, והקבעומ"ש הוא בבחי' ביטול יותר, והוא המעלה שיש בעבד גם על מדרי' בן כו' (וכמשי"ת⁵⁷). וזהו"ע עושין רש"מ, להמשיך בחי' רצון העצמי דעצמות א"ס ממש, שזהו ע"י הקדמת בחי' רעו"ד, שזה תופס בבחי' העצמות דוקא כנ"ל, וע"י קיום המצות אח"כ בבחי' קבעומ"ש, ממשיכים בחי' רצון העצמי שבמצות, שעיי"ז נמשך הגילוי גם למטה בבחי' מקום וזמן כו'.

והנה בכדי לבוא לבחי' רעו"ד הנ"ל, צ"ל קודם העבודה דכחות גלויים שבנפש⁵⁸, ולכן נז^{56/1} בכל מאדך אחר בכל לבבך ובכל נפשך כו'. וזהו⁵⁹ סדר התפלה, דתחלה הוא פסוד"ז, והוא לזמר עריצים⁶⁰ ע"י ההילולים ותשבחות, כי, קודם לזה, מצד חומריות הגוף ונה"ב, אינו שייך לשום דבר כלל לעלות במעלות כו', וצ"ל תחלה היציאה ממדריגתו ומצבו הקודם, והיינו ע"י פסוד"ז בהילולים ותשבחות וגדולת ה' בכריאת והתהוות העולמות ובאופן הבריאה איך שבמא' א' נבראו כו'. ואח"כ בכרכות ק"ש בהתבוננות דביטול המלאכים, שעיי"ז נעשה הביטול בנה"ב ג"כ להיות שזהו שרשו כו' וכידוע⁶¹, ושייכות זה גם לנה"א ההתבוננות איך שאוא"ס קדוש ומובדל שעיי"ז נעשה הרצוא כו'. ואח"כ ברוך כבוד כו'⁶², המבוקש הוא להיות בחי' המשכה וגילוי אור, אך שיהי' המשכת בחי' כבוד ה' ממקומו, משרשו ומקורו דוקא כו'⁶³. ועיקר עבודת הנשמות היא בשמע

54 אוצ"ל: וכמו [וכ"ה בד"ה כי לי בני" תרפ"ז שבהערה 1].

55 משפטים כד, ז.

56 אולי צ"ל: שעיי'.

57 ד"ה ומקנה רב והמאמרים שלא"ז (ע' ושח ואילך).

58 ראה ד"ה ויקהלו בסה"מ תרכ"ט ותרל"ט שבהערה 1:

בחי' רעו"ד הוא בבחי' אהבה מוסתרת שאינו בגילוי כו', וכדי

שיומשך מן ההעלם אל הגילוי זהו דוקא ע"י רצון התחתון

הנמשך מבחי' השגה ושכל כו', שחיצוניות הלב הוא כלי

לבחי' פנימיות הלב, שמתחלה צריך שיתבונן באלקות בבחי'

השגה והבנה ועיי"ז אח"כ נמשך בבחי' רעו"ד הנמשכת מבחי'

עצמי' החכ'.

59 ראה תורה אור בראשית א, ד. ובכ"מ. וראה המשך

תערי"ב ח"א ע' תריט ואילך. תו"מ התוועדויות ח"ו ע' 138.

ח"ד ע' 270. ועוד.

60 ע"פ ישעי' כה, ה.

61 ראה תו"א וישב ל, סע"ב. לקו"ת נשא כת, סע"ג-ד.

תצא לד, ד. סה"מ תרל"ט ח"ב ע' שפז. ובכ"מ.

62 יחזקאל ג, יב.

63 ראה גם ד"ה ביום השמיני עצרת (לעיל ע' נא) ובנסמן

שם בהערה 50.

ישראל (שירת הנשמות כו'⁶⁴), והוא ההתבוננות בה' אחד ולהכלל ביחודו ית', והו"ע האה"ר דמי לי בשמים כו'. ואח"כ בכל מאדך, שבא לבחי' רעו"ד שמצד עצם התקשרות הרצון כו', כנ"ל. ואח"כ אומרים⁶⁵ והיו הדברים האלה, בד"ת הכתוב מדבר⁶⁶, דאחר בחי' רעו"ד, בכל מאדך, הנה ע"י קיום המצות בקבעומו"ש ממשיכים תוס' אורות בתורה כו'.

דהנה כתיב⁶⁷ כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו כו', וקאי על נש"י⁶⁸, וכמו שת"י כל דא בגין אבהתכון כו', ופי' כל הנקרא בשמי, נקרא הוא לשון נפעל, שהן נקראים ונמשכים בשמי, ומורה הענין שבחי' שמי הוא למטה ממי שנק' ונמשך שם מלמעלה, וכידוע⁶⁹ דשמי הוא בחי' מלכות, וישראל הם למעלה משמי, דישראל עלו במח' ⁷⁰, ומחשבתן של ישראל קדמו כו'⁷¹. ברש"י הראשון בחי' שמי הוא בחי' מלכות דא"ס כמו שהוא לפני הצמצום, שזהו בחי' שמי המיוחד ב⁷², וכמא' ⁷³ עד שלבנה"ע, שזהו לפני הצמצום⁷⁴, ה' הוא ושמו לבד, דבחי' שמו זהו הגילוי דאוא"ס, דבעצמות הוא בחי' האור השייך אל העולמות, דלכן נק' שמו, וכמו שם האדם עד"מ כו' וכידוע⁷⁵, וכמו שבחי' העצמות פשוט בתכלית האחדות פשוטה, כמו"כ בחי' גילוי אור העצמות נק' אור א"ס שהוא ג"כ פשוט כו', וזהו הוא ושמו בלבד כו', וממילא לא ה' אפשר שיהי' מזה התהוות העולמות, כ"א ע"י הצמצום ומקו"פ, ואח"כ נמשך הקו בבחי' קו דק ומצומצם כו', ונמשך ע"י כמה פרסאות שיהי' התהוות עולם האצילות, וגם התהוות עולם הבריאה, עד התהוות עולם העשיה כו', וכמשנת"ל (בד"ה אלה תולדות נח⁷⁶). אמנם, מובן מזה, דעכ"פ בחי' מלכות דא"ס הוא שרש הראשון לכל ההשתל' דאבי"ע כו', וזהו מלכותך מכ"ע⁷⁷, מלכותך לנוכת, היינו בחי' מל' דא"ס, כנודע⁷⁸ שהוא מקור כל בחי' מלכות של כל עולם כו'. ועז"א כל הנקרא בשמי, שהן נקראים בשמי, דהיינו שממשיכים תוס' אורות בשמי כו', והיינו להיות דנש"י מושרשים בבחי' עצמות ממש, וע"י רעו"ד שלהם וקיום המצוות ה"ה ממשיכים תוס' אורות בשמי כו', וכמו וינוחו כו' מקדשי שמך⁷⁹, שמקדישים את השם, היינו שממשיכים מבחי' אתה קדוש בשמך קדוש כו'⁸⁰. והמשכה זאת מה שנק' ונמשך בשמי הוא לכבודי, אין כבוד אלא תורה⁸¹, כי תורה היא הכלי אל הגילוי אור, וכידוע⁸² בענין תלמוד

סע"ב. ועוד. לקו"ת בחוקותי מה, א. ובכ"מ.

(71) ב"ר שם.

(72) סוטה לה, א. מו"נ ח"א פס"א.

(73) פדר"א פ"ג.

(74) ראה עבודת הקדש ח"א פ"ב. הובא ונת' באוה"ת יתרו ע' תתלט ואילך. סה"מ תרמ"ד (הוצאת תשס"ב) ע' שמו. תרנ"ד ע' רחצ ואילך.

(75) ראה בכ"ז סה"מ תרמ"ד ותרנ"ד שם.

(76) ע' סז"ט.

(77) תהלים קמה, יג.

(78) ראה תו"א יתרו עג, סע"ד.

(79) ברכת מקדש השבת שבתפלת העמידה דשבת.

(80) ע"פ ברכת אתה קדוש בתפלת העמידה.

(81) אבות פ"ו, ג.

(82) ראה סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תפכ [ובנסמן שם בתחילת המאמר]. תרל"ד סע"ע פז"ח. תרנ"ד ע' שכט תרע"ח סע"ע קכ"ג. ועוד.

(64) ראה חולין צא, סע"ב. סה"מ תרל"ט ח"ב ע' תד. תר"ן ריש ע' שנב. תרנ"צ ע' רמד. תש"ח ע' 203.

(65) ואתחנן ו, ו.

(66) ראה זח"ג רסח, א. חינוך מצוה תית. וראה ספרי ורש"י

עה"פ. יומא יט, ב וברש"י שם ד"ה בס (הב'). שו"ע אדמו"ר הזקן או"ח סקנ"ו ט"ז. ה"ל תלמוד תורה פ"ג ס"ב. לקו"ש חל"ד ע' 32 ואילך.

(67) ישע"י מג, ז. – בהבא לקמן ראה מאמרי אדה"ז תקס"ז שבהערה 1 ע' שטו ואילך. וראה גם שם ע' שנו ואילך. לקו"ת בלק סו, א ואילך. האזינו עג, ד ואילך.

(68) ראה ד"ה ויקהלו בסה"מ תרכ"ט ותרל"ט שם: כל הוא בחי' נש"י שנק' כל, ובחי' כל זה הוא הנקרא בשמי [וראה אוה"ת האזינו סע"ע א'תנא: כללות נש"י שנקרא כל, ע"ש שהאדם כללות העולמות. עיי"ש].

(69) ראה פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) פרק כא ערך שם. לקו"ת שה"ש כו, א.

(70) ב"ר פ"א, ד. זח"א כד, א. זח"ב קיט, סע"א-ב. זח"ג רכט,

גדול⁸³, דעם היות דהתעוררות והמשכת האור הוא ע"י המצות כו', מ"מ, הכלי לכללות האור הוא תורה, וזהו שנק' לכבודי, כבודי דוקא, להיותה בחי' ראשית ההתלבשות של עצמות המאציל כו'. וזהו ג"כ בראתיו יצרתיו, דהנה, ההפרש בין בריאה ליצירה ידוע⁸⁴ דבריאה הוא בחי' התהוות חדשה מאין ליש, ויצירה הוא מהעלם אל הגילוי לבד, וכמו שמצייירין צורה בגולם חומר מתכות וכה"ג, שאין כל חדש בציור זה, רק שהחומר נחקק בדמות וצורה, וה"ז יש מיש כו'. והדמיון בזה הוא כמו מח' ודיבור, דאותיות המח' הן התהוות חדשה, דקודם המח' לא הי' תחלה אותיות מורגשות, ובמח' נתחדשו אותיות כו', אבל בדבור אין התחדשות, כ"א מהעלם אל הגילוי כו'. ובכחות הנפש זהו ענין חכמה ובינה, כי, נקודת החכמה בא בבחי' התחדשות, דקודם לזה לא הי' מציאות שכל ממש, היינו בכח המשכיל, ונתחדש להיות מציאות שכל, וכמ"ש⁸⁵ והחכמה מאין תמצא, מאין ליש כו'. משא"כ כח הבינה המקבל מהחכמה הוא בבחי' יש מיש, דנקודת החכמה כוללת הכל בהעלם, והעלם החכמה בא לידי גילוי בבינה כו'. וזהו עיקר ההפרש בין תושב"כ לתורה שבע"פ, דתושב"כ⁸⁶ היא בחי' חכמה, והוא נמשך מאין ליש מעצמות אוא"ס ב"ה כו', ותושבע"פ⁸⁶ היא בחי' בינה, והיא רק גילוי בחי' העלם דתושב"כ, לפרש ולבאר כל מצוה הכתובה בתושב"כ כו'. וזהו בראתיו יצרתיו, דקאי על תושב"כ ותושבע"פ, וכללותם נכלל בפ' לכבודי, אלא שנחלקים לב' מדרי' העלם וגילוי כו'. ופי' אף עשיתיו⁸⁷, היינו, שע"י מה ממשיכים בשמי ולכבודי, זהו ע"י מעשה המצות, ואומר ע"ז אף עשיתיו, אף הפסיק הענין⁸⁷, להורות על הפלאת ערך העשיה שמובדל בערך למעלה מבחי' בראתיו כו', וכמ"ש⁸⁸ הלא שמוע מזבח טוב כו', דעיקר הכוונה הוא בעשיה בפועל דוקא, והגם שע"י הקרבנות ממשיכים גילוי אוא"ס כו', מ"מ, שמוע בקיום המצות כפ"מ בקבועו"ש, טוב יותר מזבח כו', שע"ז ממשיכים בחי' רצון העצמי דעצמות א"ס ממש, ועי"ז נמשך תוס' אור בתורה מבחי' העצמות ממש כו'. וזהו"ע עושיין רש"מ, שזהו ע"י קיום המצות בקבועו"ש, ותחלה צ"ל בחי' רעו"ד שמצד התקשרות העצמות, ואח"כ ע"י קיום המצות בקבועו"ש ממשיכים בחי' רצון העצמי דפנימיות ועצמות א"ס, וממשיכים עי"ז בחי' תוס' אורות בתורה כו'.

ומעתה צ"ל משנתל"ם⁸⁹ בענין עדן עין לא ראתה כו'⁹⁰, דעדן הוא בחי' תענוג העצמי דעצמות א"ס שלמעלה מעלה מבחי' גילוי התענוג דג"ע, דגם הנשמות הגבוהות ביותר כהאבות ומרע"ה בריבוי העליות שלהם, מ"מ, עין לא ראתה בבחי' עונג העצמי ממש. ונמשך דוקא במעהמ"צ, דזהו"ע רחבה מצותך מאד כו'⁹¹, דלכל תכלה, הוא בחי' עונג הנמשך ומתלבש בהרצון דברה"ע וגילוי התענוג לנשמות בג"ע, ראיתי קץ וגבול, לפי שהוא בחי' הארת והתפשטות העונג לבד כו', אבל רחבה מצותך מאד, שבזה דוקא נמשך בחי' תענוג העצמי כו', וכמא⁹² נח"ר לפני כו'. דלכאורה אין זה מובן, הלא המצות

(88) שמואלא"ט, טו, כב [ושם: הנה שמוע]. וראה בכ"ז מאמרי

אדה"ז תקס"ד ע' קל. סה"מ תרכ"ט ע' שו. וש"נ.

(89) ד"ה זה היום (לעיל ע' יד) ואילך.

(90) ברכות לד, ב.

(91) תהלים קיט, צו.

(92) תו"כ ופרש"י ויקרא א, ט. ספרי ופרש"י פינחס כח, ח.

(83) קידושין מ, ב.

(84) ראה בארוכה סה"מ תרס"ב ע' שנו ואילך. תרס"ג ח"א

ע' קצג ואילך. ח"ב ע' שא ואילך.

(85) איוב כח, יב.

(86) ראה זח"ב (בהוספות) רעו, ב. וראה בכ"ז אגה"ק סכ"ט

(קנא, א). תו"א וראו נט, א"ב. ועוד.

(87) ראה לקו"ת בלק סו, סע"א. שערי תשובה קו, ד. ובכ"מ.

הן בחי' רצה"ע, ורצון ועונג הן לכאורה ב' כחות מיוחדים. ועם היות דהתענוג מתלבש ברצון, הרי א"ז בחי' התענוג העצמי, דכל⁹³ התלבשות כח א' בזולתו הוא בחי' התפשטות לבד, לא בחי' העצמי שלו כו', וא"כ, גם אם נא' שבהרצון דמצות מתלבש התענוג, ה"ז בחי' התפשטות לבד, ולא בחי' תענוג העצמי כו'. ובאמת נת"ל⁹⁴ דאין טעם לרצון, אף לא בחי' טעם ועונג כו', וא"כ מהו"ע נח"ר לפני כו', דמ"מ יש תענוג בהרצון דמצות כו'.

ולהבין⁹⁵ זה צ"ל תחלה בשרש ענין הרצון והתענוג, בהפרש שבין זה לזה. דהנה אנו מוצאים ב' ענינים הפכים בהפרש בין עונג לרצון, דלכאורה אנו רואין בחוש שהתענוג הוא בחי' הפנימית בנפש שאין למעלה ממנו, וכמא⁹⁶ אין למעלה מעונג כו', והרצון הוא רק בחי' לבוש חיצוני לגבי התענוג, דהיינו רק מה שמתפשט מכח התענוג בלבד. כי הרי אנו רואין שכל דבר שאין האדם מתענג בו כלל, לא יתעורר ברצון אליו ולא יחפוץ בדבר הזה כלל, וכל דבר שמתענג בו, יטה רצונו להתמשך אליו ולחפוץ בו, ולפ"ע כח התענוג שמתענג בו, אם בעומק ופנימיות או בחיצוניות, כך יהי' ערך הטיית הרצון והמשכתו לאותו הדבר ברב או במעט, בפנימיות או בחיצוניות, כי ע"פ הרוב אין אדם חפץ ורוצה בדבר מה רק כאשר מתענג בו כו'. דכשם שמדות שע"פ השכל אינם מתעוררים באדם מעצמן, כ"א ע"פ השגת השכל, כשמשיג בשכלו שהדבר טוב לפניו אז יתעורר באהבה ורצון לדבר הזה, ובא"ל לא יתעורר באהבה אליו כו', וכן הוא ברצון שלמעלה מהמדות, שהוא פנימיות המדות, ה"ה בא ג"כ מן השכל דוקא, וכמ"ש במ"א⁹⁷ (דז"ע מה שת"ת דאימא נעשה כתר לז"א⁹⁸, שהוא בחי' הרצון, פנימיות המדות, שבא מן השכל כו'), כמו"כ הוא ברצון שלמעלה מן השכל, שתלוי בתענוג, שאינו מתעורר כ"א דוקא כאשר יש לו תענוג בהדבר כו'. ולכן אנו רואין שהרצון אינו תמיד, ויכול להיות שלא ירצה, ובהכרח שיש כח עליון הגורם את הרצון שיבוא כו', ומבואר במ"א⁹⁹ דהגורם ומכריח את הרצון הוא הדעת (ודעת זה הוא באוירא שלמע' ממוחא סתימאה, כמ"ש במ"א¹⁰⁰), והיינו כי דעת הוא התקשרות¹⁰¹, וע"י שמקשר א"ע (ער טראַגט זעך צו) אל הדבר ה"ה מרגיש את הדבר, והיינו שנתעורר איזה תענוג בהדבר ההוא, ועי"ז מתעורר ברצון אל הדבר ההוא. ואנו רואין שהתענוג בדבר הזה הוא בהעלם ובפנימיות בנפשו, והרצון הוא בא בגילוי כלבוש חיצוני, שאינו רק כהתפשטות התענוג וגילוי שלו ברצון זה. וכן הוא בעבודה באה"ר, שהוא בחי' הרצון מה שהנפש הוא בבחי' רצון והמשכה אל האלקות להיכלל ולהבטל כו', שזהו מצד הרגש הנפש שמרגיש (ער דער הערט) אוא"ס ב"ה, עי"ז הוא נמשך להכלל כו', דענין ההרגש הוא מה שמרגיש בחי' העילוי דאוא"ס וההפלאה

סד

57.

93) ראה המשך תעריב ח"א ס"ע ג"ד. ועוד.

94) ד"ה ביום השמע"צ (לעיל ע' מט ואילך). וש"נ.

95) בהבא לקמן במאמר זה ובמאמר שלאח"י (ד"ה כי ידעתיו) ראה ד"ה ובבואה לפני המלך שבהערה 1. וראה גם: מאמרי אדה"י הקצרים ע' תקלה. תקס"ח ח"א ע' מז. מארז"ל ע' ער. שער היחוד לאדהאמ"צ יט, א ואילך. תו"ח שמות (הוצאת תשס"ג) ח"א רב, ד. וש"נ. המשך תעריב ח"א ע' צצג"ד. שם ע' תרתיא. ע' תשיז"ט. קונטרס לימוד החסידות ע' 4. וראה לקו"ש חכ"ט ע' 179.

97) ראה לקו"ת שה"ש מז, סע"ג. מאמרי אדה"י הנחות הר"פ ע' נ. סידור עם דא"ח קל, ב. סה"מ תרל"ג ח"א ע' רנו. 98) עץ חיים שלו"ו (שער מיעוט הירח) פ"א. ועוד. ובמקומות שנשמנו בהערה הקודמת. 99) הגהות לד"ה פתח אליהו תרנ"ח ע' מד. 100) עץ חיים שער יג (שער א"א) ספ"ו. לקו"ת שלח מט, ד. אוה"ת בראשית (כרך ג) תצו, א. שלח ע' תרמח. בלק ע' תתקסד. ענינים ס"ע עט. 101) ראה תניא ספ"ו (ז, ב). ובכ"מ.

96) ספר יצירה פ"ב מ"ו. וראה לקמן ד"ה כי ידעתיו הערה

איך שמופלא מכל העולמות, וההפלאה עצמיית איך שהוא מופלא בעצם כו', דזהו ג"כ ענין הרגש עונג באלקות (אלא שהתענוג הוא בהעלם, והרצון בהתגלות כו'), וע"י הרגש העונג דוקא נעשה בחי' האה"ר כו'. ולפי"ז הרי התענוג הוא בחי' פנימיות הרצון שנק' חפץ כו', והרצון הוא חיצוניות, המלביש להתענוג שבו כו'. וע"כ יכול להיות תענוג בלא רצון, כהתענוג בשכל ומדות גם בלא התעוררות רצון, ואין רצון בלי תענוג בתחלה כו'. וכמו שיש בתענוג ריבוי מדרי' זו למעלה מזו¹⁰², כך יש ברצון ממש, לפ"ע אופן התענוג דוקא. וכמו שאנו רואין בבחי' התענוג שמתענג אדם באיזה מעשה, כמו בכלים נאים, או בבנין מפואר וציור מעשה רוקם ואורג, או בכתב, וכן בלבושים נאים, זהו הכל למטה מן התענוג שבדבור שהוא רוחני יותר, כמו בדברי אה"ר בתענוגים, או בהדבור של שכל וחכמה שמשפיע לתלמידו וכה"ג, שיש בזה עונג רב הרבה יותר מהתענוג שבעשי'. ועונג שבדבור [הוא] למטה מן העונג שבמח' שהוא רוחני יותר, וכמו שאנו רואין בחוש כשחושב איזה ענין שכלי ונקלט הענין אצלו בהנחה טובה (עס לייגט זעך באַ עם אָפּ דער ענין זייער גוט), ה"ה מתענג מאד במח' זו, והרבה יותר מהתענוג שבדבור כו', ובד"כ במח' הנק'¹⁰³ הגיון הלב יש בזה עונג גדול יותר מבדבור כו'. וכן עונג שבמח' לגבי עונג שבמדות, ועונג שבמדות לגבי עונג שבשכל באיזה סברא והמצאה חדשה ובעומק השכל כו', עד העונג שבהתנשאות וגדולה, שהעונג שבו גדול מכולן כו'. וכך הוא ג"כ ערך המשכת הרצון בדבר זה שמתענג בו, שהוא לפ"ע העונג, אם הוא במעשה ודו"מ ומדות ושכל, עד בחי' העונג שבגדולה, שהרצון בזה הוא בעומק יותר מהכל כו', (ויכול להיות שבחי' התענוג שבמעשה, כמו במעשה הבנין ובכלים ולבושים נאים, יתענג יותר מעונג שבחכמה, ואפי" גם מהעונג שבגדולה, וכל הון יקר, לפי שיש בכח עונג המעשה יותר מתחלת העונג הרוחני ביותר כו').

סה

ואמנם הנה אנו רואין להיפך ג"כ, שהרצון הוא בחי' הפנימי, והעונג בחי' החיצוניות המלביש לרצון, ותלוי העונג ברצון דוקא. כי הלא אנו רואין שכל דבר שאין האדם חפץ ורוצה בו כלל, לא יקבל עונג ממנו, גם שעצם הדבר הוא דבר עונג, מ"מ, כשאין רצונו לזה, לא יקבל עונג ולא ירצה להתענג בו כלל, כי מה שהוא נגד רצונו אינו לעונג לו אלא לצער יחשב, וכל מה שיומשך ויטה רצונו לדבר מה, ביותר יתענג וישתעשע בו אף שאינו דבר תענוג בעצם. וכמו בתענוגי המאכלים או לבושים והיכולות נאים, אם אין חפצו ורצונו בהם כלל, לא יתענג מהם כלל וכלל. וכן התענוג בהשגת כסף והון יקר, וגם השגת הגדולה והממשלה, אם אין לו רצון וחפץ בהם כלל, לא יתענג מהם כלל וכלל. ולהיפך, בדבר שרוצה יתענג בו, וכמו באהבת רעים, הנה מפני רצונו וחפצו יתענג מאד בקרבתו, וא"א לומר שזהו מפני שיש בזה בעצם תענוג, שהרי מי שאינו אוהבו אינו מתענג בו, ורק הוא, מפני אהבתו ורצונו אליו, ה"ה מתענג בו, ולהיפך בשונאו לא יחפץ ולא יתענג בו כלל, ולא ירצה בטובתו כלל בכל דברי תענוג וחמדה שלו, אדרבה, הוא קץ בכל דבר תענוג של שונאו כו'. וכמו"כ אנו רואין באדם בעת צרה

103) ע"פ תהלים יט, טו. וראה תו"א מג"א ק, ד. אוה"ת

מג"א ס"ע לא"ב.

102) ראה לקו"ת בשלח א, ג"ד. הוספות לס' ויקרא נב,

ר"ל, שאז הוא מכווץ ברצונותיו, לא יחפוץ להתענג בשום דבר, גם בתענוג להתענג בכנו יחידו לא יחפוץ כלל ולא יתענג בזה, ולהיפך בעת שמחתו¹⁰⁴, דאז הוא מתפשט ברצונו, יקבל תענוג אפי' משונאו וכל דבר שלא הי' מתענג בזה מעולם, וכמו שאנו רואין שבעת השמחה יקבל תענוג מדברי הבל ושטות ממש שאינו בערכו כלל שיתענג בהם, ורק מפני שהוא מרוצה בעצם, לכן הכל טוב ויתענג בכל דבר כו'. הרי דהתפעלות התענוג תלוי ברצון דוקא, א"כ, הרי הרצון שהוא הפנימיות של התענוג וקיומו כו', והתענוג חיצוניות שלו הנגלה לעין הרואה, ולפ"ע הרצון, אם בעומק ובפנימיות או בחיצוניות, כך ערך התענוג, וכמו"כ בענין עליית התענוג זו למעלה מזו, תלוי ג"כ בעליית הרצון באופן הנ"ל בריבוי המדרי' שבתענוג במעשה דו"מ כו'. ולפי"ז מוכרח לומר שאין תענוג בלא רצון תחלה שירצה בעונג זה (וכמו בתענוג שבשכל הוא כאשר רוצה בעונג זה שבשכל, או שרוצה בהענין שכלי בכלל או בשכל זה בפרט, וכמו לעולם ילמוד אדם במקום שלבו חפץ¹⁰⁵, ואז דוקא יתענג בו כו'), ויכול להיות רצון בלא תענוג, שהרי אין טעם לרצון, והיינו לא טעם ושכל לבד, אלא אף לא טעם ועונג לרצון כו'. וכמו שאנו רואין כן בעבודה, שנת"ל דאה"ר הוא מצד העילוי וההפלאה כו', אמנם יש בחי' רצון מה שנמשך בעצם נפשו לאלקות, לא מצד הרגש העילוי וההפלאה וכה"ג, כ"א מצד העצם (וואס ער ציט זעך בעצם צוא אלקות), בלי שום טעם ובלי שום סיבה כלל. וכמו¹⁰⁶ שנראה בחוש בזמנים דר"ה ועשי"ת, שכל הלבבות הן בבחי' התעוררות לאלקות, דלכן אז זמן המסוגל לתשובה ולמיררות נפשו על ריחוקו מה' כו', מפני שאז הוא בבחי' התעוררות (און מיט א ציא) לאלקות, ה"ה מרגיש אז דוקא את הריחוק שלו ומתמרמר על הריחוק. דבזמן אחר, או שאינו מרגיש את הריחוק כ"כ, או שאינו מתמרמר ע"ז, והיינו מפני שאינו בבחי' קירוב ובבחי' המשכה אל האלקות, אבל בר"ה ועשי"ת, מפני שהוא בבחי' התעוררות ובבחי' המשכה אל האלקות, ה"ה מרגיש אז את הריחוק ומתמרמר מאד ע"ז. והרי כללות ההתעוררות וההמשכה אל האלקות בהזמן ההוא דר"ה ועשי"ת אין זה מצד ההרגש שמרגיש את העילוי דאלקות (והראי' שהרי זהו בכל אדם בזמן ההוא, גם באנשים פשוטים שאינם שייכים לענין הרגש העילוי כו'), אלא זהו רק מפני שאז הוא בחי' קירוב המאור אל הניצוץ¹⁰⁷, ולזאת כל הנשמות נמשכים ממילא אל אלקות, בלי שום טעם והרגש ובלי שום סיבה כלל כו'. וכמו שבזמן ההוא בכאו"א מחמת קירוב המאור כו', כמו"כ יובן בנשמות הגבוהות, עובדי ה' בנשמתם¹⁰⁸, בבחי' עליית נפשם אל ה', וכמ"ש¹⁰⁹ אליך ה' נפשי אשא כו', שהגם שזהו מצד ההרגש דאוא"ס שמרגיש בנפשו, אין זה מצד הרגש העילוי וההפלאה דאוא"ס, כ"א מצד עצם רצון נפשו שרוצה באוא"ס בפנימיות ובכל עצמות נפשו, וכאשר עצם נפשו מרגיש באוא"ס ב"ה, ה"ה נמשך אליו בכל עצמותו כו', אבל אין זה מצד סיבת הרגש העונג כלל כו'. הרי יש רצון בלא עונג, וכמו הבן הנמשך אל האב, הרי זה רק מצד העצם שרוצה מאד באביו (להיותם עצם א' כו'),

סו

(104) ראה בכ"ז סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.

(105) ע"ז יט, א. – וראה סה"מ תרס"ד ע' ער. תרס"ה ע' א. קונטרס התפעלות לאדהאמ"צ רפ"ג וספ"ג (מאמרי אדהאמ"צ קונטרסים ע' קג וע' קלז). סה"מ תרפ"ח ע' נב ואילך. לקמן ד"ה החדוש הזה לכם. ועוד.

(109) תהלים כה, א. פו, ד.

(106) בהבא לקמן ראה גם ד"ה לולב וערבה (לעיל ע' לז).

(107) ראה לעיל שם. ויש"נ.

וכמשנת"ל, לא מצד העונג שמתענג בו, שהרי אנו רואין בחוש שגם כשאין לו תענוג כלל ממנו, כמו כאשר האב הוא איש פשוט שלא לפי מהותו, ומ"מ רוצה בו הבן בעצם ונמשך אליו, הרי אין זה מצד העונג, כ"א מצד הרצון עצמו בלי שום עונג בו. וא"כ, ה"ז להיפך ממשנת"ל באופן הא', שהרצון תלוי בעונג, ושאין רצון בלי עונג בו.

אמנם, הענין הוא, דשניהם אמת, כי התענוג והרצון א' הם, דשניהם בחי' עצם, וה"ה שוין במדריגתן, ע"כ לפעמים התענוג פנימי והרצון חיצוניות, ולפעמים להיפך, שהרצון פנימי והתענוג חיצוני, כי מתחלפי' המה להיות זה מלביש לזה כו'. אך יש חילוק בזה, דאינן מתחלפין רק בבחי' ההתפשטות שלהם מן העצם לבד, ואופן החליפין תלוי בזה איזה הוא בעצם יותר ואיזה הוא בהתפשטות יותר, דאם העצם הוא התענוג, אז יהי' התפשטות הרצון בבחי' חיצוניות, שזהו התפעלות הרצון בכל דבר שיש בו עונג בעצם, ולפ"ע העונג דוקא כנ"ל, ואם העצם הוא הרצון, שיש בלבו רצון עצמי ופשוט לדבר מה ירצה להתענג בו, ואז התענוג הוא בבחי' התפשטות ובבחי' חיצוניות כו', אבל כ"ז שמלבישים זה לזה הוא בבחי' התפשטות שלהם בלבד, אבל בבחי' העצם דרצון ועצם התענוג, שנק' תענוג פשוט ורצון פשוט, אין הרצון מלביש לתענוג, ולא התענוג לרצון, ולכן יש רצון בלא תענוג בתחלה, ויש תענוג בלא רצון בתחלה כו'.

והדוגמא מכ"ז יובן ג"כ בשרש המצות שהן בחי' רצה"ע, דנת"ל באופן הא', שא"א לרצון להיות בלי תענוג בתחלה, שהתענוג הוא בבחי' פנימיות, והרצון בחיצוניות המתפשט ממנו, כך ברצה"ע שבכל מצוה יש בו בחי' התענוג העליון שברצון זה, שמחמתו יומשך ויתפשט הרצון הזה לפ"ע התענוג דוקא. ובד"כ זהו שנק' טעמי מצות, דאין הכוונה בטעם ושכל לבד, אלא ענין העונג שברצון שנק' טעם, כמו טעם המתיקות. וכמו טוב טעם ודעת¹¹⁰, שיש בזה ב' פ"י¹¹¹, טעם של דעת, וטעם העונג כו', והן בחי' י"ג חיוורתי שבארחין דגולגלתא¹¹², שהן בחי' הפנימיות דרצה"ע שבמצות, שנק' אורחות הוי"ט¹¹³, בחי' תרי"ג ארחין כו', בהתפשטות ובגילוי בחיצוניות עד למטה במצות מעשיות כו', וכן במחור"ד¹¹⁴ ומדות ושכל כו', שהתענוג שבמעשה המצות הוא הפנימיות, והרצון שבמעשה חיצוניות המלביש כו', ולמעלה ממנו התענוג והרצון שבדבור ומח', והן בדבור ומח' דתורה או בכוונת המצות כו'. אמנם יש להיפך, שהרצון הוא בבחי' פנימיות, והעונג חיצוניות ומלביש אל הרצון, והן בחי' טעמי מצות שלמטה מן עצם הרצון, שהרי אין טעם לרצון, אלא שהרצון בא במורכב ומתלבש בעונג להיות טעם ופשוט בהמצוה. וי"ל דהיינו בכל המצות שיש להם טעם נגלה ע"פ השכל, וכמו גזל וגניבה וכה"ג, שארז"ל¹¹⁵ שגם אם לא ציוותה התורה כו', מפני שהשכל מחייב כן, ומ"מ, הרי עיקרם הוא בחי' הרצון (שהנזהר בהם ה"ה מקיים רצה"ע, וישב ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כו'¹¹⁶), אלא שמורכב בטעם ושכל, וכמו"כ בטעם ועונג כו'. אמנם כ"ז הוא בבחי' התפשטות שלהם,

(110) תהלים קיט, טו.

(111) ראה סה"מ תרנ"ח ע' קלו. תר"ס ע' טו. תרס"ג ח"א ז.

וראה ד"ה ביום השמיני עצרת (לעיל ע' מט"ג).

(112) ראה זח"ג קלו, א (באדר"ר). משנת חסידים מס' א"א

פ"ד. תניא פמ"א (נח, א). וראה גם סד"ה ויכולו השמים (לעיל

ע' דט).

(113) תהלים כה, יו"ד. וראה זח"ג קכט, א (באדר"ר).

(114) = במחשבה ודבור. ובד"ה ובכוואה שם: במחור"מ.

(115) עירובין ק, ב.

(116) קידושין לט, ב.

שהן מתחלפין כו', אבל בעצם בחי' התענוג והרצון הפשוטים, אינם מלבישים זא"ז, דיש תענוג בלא רצון, וי"ל¹¹⁷ שזהו כענין מ"ש¹¹⁸ רק באבותיך חשק ה', שהוא התשוקה והתענוג העצמי בנש"י גם קודם שניתן להם התו"מ כו', ויש רצון בלא תענוג, וכמו שתוק כך עלה במח' כו'¹¹⁹, וכמו החוקים דעיקרם הוא בחי' רצון בלא טעם כו'.

וע"פ הנ"ל יובן מ"ש לך לך כו', ואגדלה שמך. דהנה ידוע בענין לך לך¹²⁰, דהיינו שיבוא ויגיע אל שרש ומקור הנשמה, וכמו קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך¹²¹, דפי' רעיתי הוא תורה, ויפתי מעהמ"צ, ולכי לך היינו אל שרש ומקור הנשמה, דלא כל הנשמה מתלבשת בגוף¹²², רק הארה ומקצת כו', אבל עיקרה הוא למעלה. ועז"א לך לך, שיבוא אל שרש ומקור הנשמה. והיינו בחי' רעו"ד שמצד הרצון העצמי של הנשמה ועצם התקשרותה לאו"א"ס כו' כנ"ל. ואז ממשיכים ע"י המצות בחי' הרצון העצמי דעצמות או"ס כו' כנ"ל. וזהו ואגדלה שמך, והו"ע כל הנק' בשמי, שממשיכים תוס' אורות בשם כנ"ל, וזהו"ע הגדלת השם, והיינו ע"י המצות דוקא, שע"י קוראים וממשיכים בהשם כנ"ל. וזהו שפירש"י במד"ר דענין המיעוט וההגדלה בהשם הוא ע"י המצות, שע"י קיום המצות נעשה הגדלת השם, והיינו ע"י הקדמת בחי' בכל מאדך, רעו"ד, שזהו"ע לך לך כו'. אמנם בכדי לבא לבחי' רעו"ד צ"ל מארצך וממולדתך כו', והו"ע שכחי עמך ובית אביך כו'¹²³, והיינו היציאה מהנה"ב, דכ"ז¹²⁴ שהנה"ב מעלים ומסתיר, הרי א"א להיות שום דבר כנ"ל, ולזאת צ"ל שכחי עמך כו', ואז ויתאו המלך יפוך כו'. ובפרטיות י"ל מארצך הו"ע חומריות הנה"ב, ומולדתך ובית אביך הו"ע מדות ומוחין כו'¹²⁵. (וי"ל שזהו ברכות ק"ש, השייך לביטול הנה"ב מצד שרשו, וק"ש, ביטול הנה"ב שמצד התבוננות כנ"ל). ואז באים לבחי' רעו"ד, שהו"ע לך לך כו'. ועפ"י מובן מ"ש ואגדלה שמך, דדוקא ע"י לך לך נעשה הגדלת השם, דלך לך היינו שיבוא לשרש הנשמה, בחי' רעו"ד, ואז ע"י קיום המצות נעשה הגדלת השם כו'.

ט. תרנ"ד ע' מת. תרנ"ה ע' יח ואילך. תער"ב ע"ו ע' סב. עטר"ת ע' ס ואילך. תש"ה ע' 89.
 122) ראה לקו"ת האזינו עא, ד. שה"ש שם טז, ד. ועוד.
 123) תהלים מה, יא"ב.
 124) = דכל זמן.
 125) ראה עד"ז סה"מ אעתי"ר ע' נא: מארצך הוא בחי' מל', ובכלל זה הוא בחי' נה"י, ומולדתך בחי' חג"ת, ובית אביך חב"ד. וכ"ה בהמשך תער"ב ח"ב ע' תשכ. וע' אקצה. סה"מ תש"ב ריש ע' 55. תש"ה ע' 95. לקו"ש ח"ב ע' 659. ח"ב ע' 59 וע' 305. חכ"ה ע' 52. ועוד.

אך בסד"ה זה בסה"מ עטר"ת ע' סב: מולדתך ובית אביך, י"ל שהן מוחין ומדות דקליפה, מולדתך הן המוחין שהן המולידים כו' ובית אביך מדות. ועד"ז בד"ה לך לך תשמ"ה: שצ"ל ההליכה מארצך רצונו של אדם, וממולדתך הם המוחין כדא"י בנתיא שהמוחין הן המולידין את המדות, ובית אביך הן המדות הנולדות ע"י המוחין. וראה עד"ז בד"ה לך לך תשמ"ו. [וראה ד"ה לך לך תשמ"ה, שב' פירושים אלו קשורים עם ב' הפירושים ב"לך לך", מלמטלמ"ע או מלמעלמ"ט. עיי"ש.]

117) בד"ה בבואה שם: ויכול להיות תענוג בלא רצון כמו נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני שהוא למעלה מן הרצון בפרט. [במ"ש כאן אודות תענוג בלא רצון שהו"ע התשוקה והתענוג עצמי בנש"י, ראה לקו"ש ח"א ע' 6 הערה 55: מה שהקב"ה בחר בישראל הוא למע' מבחי' רצון, כ"א מבחי' עצמותו ממש, וע"ד שרש ענין התענוג שהוא בפנימיות עצמותו ממש. אלא שענין הבחירה היא למעלה גם מבחי' התענוג כי הוא מבחי' עצמותו ממש ש,הוא' המתענג].
 118) עקב י, טו.
 119) מנחות כט, ב.

120) ראה פי' האלשיך וס' פנים יפות (לבעל ההפלאה) ר"פ לך לך — הובאו באוה"ת לך לך (כרך ד) תרעה, א. תרפא, א. סה"מ תרל"א ע' כ וע' לד. ה"ש"ת ע' יג. תש"ב ע' 50. ד"ה לך לך תשכ"ה. לקמן סד"ה ויאמר גוי' לך לך תרס"ז (ע' ושצ"ח). ובנסמן בהערה שלאח"י.
 121) שיר השירים ב, יו"ד. — וראה בכז' [נוסף לנסמן בהערה הקודמת] לקו"ת שה"ש טז, סע"ג ואילך. אוה"ת לך לך שם תרפ, סע"ב ואילך. סה"מ תרכ"ז ע' י, וע' יד. תר"ל ע'

כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' כו', ות"א³ כי ידעתיו, ארי גלי קדמי בדיל דיפקד כו', מפרש ידעתיו לשון ידיעה, והקשה רש"י ז"ל, דלפ"ז תי' למען אין לו פי', ולזאת מפרש כי ידעתיו לשון חיבה, למען אשר יצוה, בשביל אשר יצוה כו'. וצ"ל דבאמת לפי התרגום תי' למען אין לו פי' כלל, ואיך מפרש כי ידעתיו לשון ידיעה. וגם צ"ל בפי' התרגום ופי' רש"י שמפרשים לשון ידיעה ולשון חיבה, מהו ההפרש ביניהם ברוחניות, ומהו ענין החיבה. ולהבין כ"ז צלה"ק מה שנת"ל⁴ בענין רצון ותענוג, דשניהם הם בחי' עצם, ושיוין במדריגתו, ולכן מתחלפין, דלפעמים תענוג פנימי, ולפעמים רצון פנימי, ומה שמתחלפין זהו רק בהתפשטות שלהם, אבל בבחי' העצמיות שלהם אינם מתלבשים זה בזה, ולכן יכול להיות רצון בלא תענוג ותענוג בלא רצון כו'.

אמנם עדיין אין כ"ז מתיישב, דאם נא' דבחי' עצם התענוג ועצם הרצון אינם מתלבשים זב"ז, א"כ מאין הוא ההתלבשות זב"ז בבחי' ההתפשטות והחיצוניות שלהם כו'. הגם שאנו מוצאים באופן כזה בכחות הנפש שהן מתכללים ומתלבשים זב"ז, כמו הכחות דחכמה ובינה, הרי חכמה מתלבש בבינה, דבינה מקבל מחכמה, והיינו שנקודת החכמה מתלבשת בבינה, ובתחלה חכמה כלולה מבינה, שהוא ענין הבן בחכמה⁵, שיש בנקודת החכמה מה שתוכל לבוא לידי השגה דבינה (הגם שהוא היפך עצם הנקודה דחכ' כו'), וכמו"כ בינה כלולה מהחכמה, והו"ע וחכם בבינה כו'⁶. וכמו"כ המדות מקבלים מהבינה, ויש התכללות המדות בבינה כו'. וכמו כן המדות כלולים זמ"ז, כמו בחסד וגבורה, דחסד כלול מגבורה, וכן גבורה מהחסד, וה"ה מתלבשים זב"ז, והיינו מה שיש שסיבת החסד הוא הגבו', ויש להיפך, דסיבת הגבו' הוא החסד כו', כידוע ומבואר במ"א⁶. וכן בכל הכחות, כמו ראי' ושמיעה וכה"ג, שכלולים זמ"ז, וכמו בקלוקל באיזה אבר וכח פרטי מרגיש בכח אחר, ולפעמים ע"י העדר כח א' מתגבר הכח האחר, וכמו בהעדר כח הראי' מתגבר כח השמיעה, וכן להיפך כו', כידוע. וידוע דהכחות האלו כמו שהן בבחי' כחות כלליים בעצם הנפש ה"ה מובדלים זמ"ז, כמ"ש במ"א⁷, ומ"מ, (ה"ה) בהתגלות והתפשטות

קלב"ג, ע' קמ. תרפ"ו ע' קב.

(2) וירא יח, יט.

(3) עה"פ.

(4) במאמר הקודם ד"ה ויאמר גו' לך לך (לעיל ע' פט).

(5) ספר יצירה פ"א מ"ד. – וראה בכ"ז בארוכה סה"מ תרנ"ט ס"ע עג ואילך. וש"נ.

(6) ראה לקו"ת ראה כו, ג. מאמרי אדה"ז תק"ע ע' רכה. סה"מ תרנ"ח ע' קנז ואילך. ועוד.

(7) ראה סה"מ תרנ"ג ע' רמ. תרנ"ד ע' רפז ואילך. תרנ"ח ע' צט ואילך. עטר"ת ע' תס ואילך.

(1) לכללות המאמר ראה ד"ה ובבואה לפני המלך במאמרי אדמו"ר האמצעי נ"ך ע' תפג ואילך. ובנסמן לעיל ד"ה ויאמר גו' לך הערה 95.

חלק מהמאמר הובא ונתבאר בד"ה דרשו הוי' תרע"ד, בהמשך תער"ב ח"א ע' תז"א. וראה גם ד"ה ביום השמע"צ תש"כ פ"ג (תו"מ התוועדות חכ"ז ע' 97-98).

התחלת וסיום המאמר נתבארו בד"ה זה תשל"ו ובד"ה והוי' אמר המכסה תשל"ז (תו"מ סה"מ חשון ע' רנה"ג, וע' רנט). וראה עוד להתחלת וסיום המאמר בד"ה זה: באוה"ת וירא פט, א. סה"מ תרכ"ז ע' טז, כא"ב. תרל"ד ע' מז, ע' נב. פר"ת ס"ע

שלהם ה"ה מתכללים ומתלבשים זב"ז כו' כנ"ל. זהו בהכחות כמו שהן מתצמצמים להיות בבחי' כחות פנימיים, דאז הם בערך זל"ז, ושייך בהם בחי' ההתכללות זע"ז ושמלבישים זא"ז כו'. וגם מבואר במ"א⁸ שזהו ע"י הכלים דוקא, דכאשר מתלבשים בכלים (דאז הם בבחי' כחות פנימיים כו'), נעשה בהם ההתכללות כו'. דכמו כן הוא בענין רמ"ח פקודין רמ"ח אברין דמלכא⁹, שיש בהם ג"כ ההתכללות זמ"ז, דלכן כל העוסק במצוה פטור מן המצוה¹⁰, מפני שע"ז ממשיך גם ההמשכה שע"י המצוה האחרת כו', וכמ"ש במ"א¹¹. ומ"מ י"ל דזהו דוקא כמו שהן בבחי' רמ"ח אברין, שנתלבש בחי' הרצה"ע דמצות בבחי' אברין וכלים דז"א כו'. והראי' לזה, ממ"ש בזהר¹² שאמר הינוקא לר"י ור"י¹³, חמינא¹⁴ בריחא דלבושייכו דלא קריתן ק"ש, והיינו מפני שעסקו במצות הכנסת כלה היו פטורים מק"ש, ומ"מ, הכיר זאת בריחא דלבושייכו, היינו בבחי' המקיף דלבושים דמעמה"צ כו', הרי הגם שהיו פטורים, לפי שהמשיכו גם ההמשכה דק"ש, י"ל דזהו כמו שהן בבחי' רמ"ח פקודין כו', שהן בבחי' התכללות כו', אבל [לא] בבחי' המקיף כו' (וי"ל דלהיות דהתורה היא בבחי' ציור אדה"ע, וכמ"ש¹⁵ וזאת התורה אדם כו', לכן באמת ע"פ התורה העוסק במצוה פטור כו'). וא"כ בבחי' העונג והרצון שהן בחי' מקיפים, מה שייך בהם בחי' התכללות והתלבשות, אם אין התכללות והתאחדות בעצמות הכחות הפשוטים כו'. וגם צ"ל מה שנת"ל דאופן החליפין שלהם בהתלבשות תלוי מה שהוא בבחי' עצם ומה בהתפשטות, אם העצם הוא התענוג כו' כנ"ל, דאינו מובן, למה לפעמים יהי' זה העצם ולפעמים זה העצם כו'. ובכללות אינו מובן, דמאחר שנת"ל דהתענוג והרצון א' הם, דשניהם הם בחי' עצם, א"כ מה שייך בעצם ב' ענינים דעונג ורצון. דזה שייך רק בכחות, ב' מיני כחות, אבל בהעצם אינו שייך ב' מיני עצם, דהעצם א' הוא כו'.

ויש¹⁶ להקדים תחלה, דאע"פ שנת"ל דלפעמים התענוג בפנימיות ולפעמים הרצון בפנימיות, עכ"ז אנו רואין שיש יתרון כח ומעלה לרצון על התענוג, להיות שאנו רואין שיש כח גדול לרצון מן העונג, עד שיכול להפוך מעונג לצער, ומצער לעונג. דהנה, התענוג אין לו שליטה על הרצון, לשנותו מלא רוצה אל רוצה, או מרוצה אל לא רוצה, דמה שהאדם אינו רוצה, אין בכח התענוג לשנותו שיהי' לו רצון בזה. וכמו מי שהוא חכם גדול ויש לו תענוג גדול בשכל, וממילא ה"ה אוהב את המושכלות כו', אבל במה הוא רוצה, דוקא במושכלות שהן מצד הקדושה, וכמו בחכמת התורה וכה"ג, אבל במה שהוא היפך מאלקות, או במה שיכול להביא ח"ו לידי איזה הפסד וקלקול בצד הקדושה, אינו חפץ כלל, הנה גם כשיודע היטב שיש בהם חכמות ושכליים עמוקים מאד, לא יועיל התענוג (דער גישמאק) שיש לו במושכלות לרצות בשכליים אלו, ואינו משתנה

13) = לר' יצחק ור' יהודה, כ"ה בוח"ג שם ובכ"מ בדא"ח הובא: ר' יהודה ור' יוסי. ראה סה"מ תרכ"ט שם. ועוד.

14) כ"ה בכ"מ בדא"ח, ובוח"ג שם: בריחא דלבושייכו ידענא. וראה שם קפח, סע"א: בריחא דלבושייכו חמינא.

15) חוקת יט, יד. ושם: זאת.

16) בהבא לקמן ראה ד"ה ובבואה שבהערה 1. – וראה (בשנינויים) המשך תער"ב שבהערה 1 ע' תי.

8) ראה סה"מ תרנ"ג ע' רלט, וע' רמג ואילך. תרנ"ט ס"ע ל"א. ובכ"מ.

9) תקו"ז תיקון ל (עד, א).

10) סוכה כה, א.

11) סה"מ תרכ"ט ע' רנד ואילך. וש"נ. תורת שמואל דרושי חתונה ס"א ע' ואילך, וע' קבג ואילך. תרנ"ה ע' לו. עטר"ת ע'

תסג. תרפ"ח ע' קמד.

12) ח"ג קפו, א.

רצונו כלל וכלל מצד העונג הגדול שיש לו במושכלות, דמ"מ אינו רוצה כלל וכלל במושכלות אלו כו'. וכמו"כ לא ישונה כלל מרוצה ללא רוצה, והיינו דמה שהוא רוצה בעצם, לא ישונה לעולם, וכמו הרצון העצמי שיש בכאו"א מישראל, לא ישונה כלל גם אם נשקע ח"ו בריבוי תענוגים גשמיים, וממילא נתרחק מאד מאלקות, ומ"מ עצם רצונו לא נשתנה כלל, ומתגלה לעת מן העתים. וכמו שאנו רואים גם בקל שבקלים, הנה בעת השמחה ה"ה מתקרב אל יראי אלקים, ומדבר בטוב היראה והקירוב לאלקות בקיום התו"מ, ואיך שגם הוא חפץ בזה כו' וכה"ג, ואין זה שקר, דבאמת כן הוא מצד רצונו ה"ה חפץ בקירוב לאלקות ובכל מה שהוא מצד הקדושה, אלא שהרצון נתעלם מאד, אבל עצם רצונו לא נשתנה כלל, וכמ"ש¹⁷ מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, דמים רבים הן ריבוי התענוגים הגשמי, לא יוכלו לכבות את האהבה דכנס"י להקב"ה כו'¹⁸. ולכן לעתיד כתיב¹⁹ ובאו האובדים בארץ אשור, וידוע²⁰ דארץ אשור הו"ע ריבוי התענוגים הגשמיים כו', וגם האובדים בארץ אשור, היינו המשוקעים מאד בריבוי התענוגים שכא[י]לו נאבדו ר"ל בהם, מ"מ, כאשר יתקע בשופר גדול¹⁹, אז יבואו גם האובדים בארץ אשור להשתחוות כו', מפני שעצם רצונם יש גם עכשיו, שלא נשתנה בעצם ולזאת יבאו כו'. ולכן זה בנש"י דוקא, מפני שבהם דוקא יש בחי' הרצון וההתקשרות עצמי דבנים אתם לה' אלקיכם כו'²¹, וכמשנת"ל (בד"ה לך לך²²), אשר הרצון הזה אינו נאבד ח"ו ואינו משתנה לעולם כו'. והגם דלעתיד אז אהפוך אל עמים לקרוא כולם כו'²³, וכתיב²⁴ ונהרו אליו כל הגוים כו', מ"מ, ידוע²⁵ דלא יהיו שוין לישראל, וכמ"ש²⁶ ששים המה מלכות ושמונים פלגשים כו', דאיתא במד"ר²⁷ דקאי על אוה"ע, והיינו לאחר הבריור שיקראו מלכות ופלגשים כו', ומ"מ, אחת היא יונתי²⁸ הן נש"י, שהן מובדלין ומחולקים גם לעתיד מכל אוה"ע כו'. והעיקר במה שהן מחולקים הוא בעצם נקודת הרצון, שזהו בנש"י דוקא, דבנים אתם כו', וכמ"ש במ"א²⁹ בענין כתר מל', שזה שלא הי' (ל)אפשר להמן ליתן גם לאחר שיתברר, משום דבחי' זו אינו נמצא בו כלל כו', וכמ"ש בתו"א ד"ה יביאו לבוש מלכות ובהביאור³⁰, והיינו דהמשכה זו (דער ציא) שמצד עצם נקודת הרצון אינו נמצא כ"א בנש"י כו', ובחי' זו אינו נכבה ואינו משתנה לעולם, גם בריבוי התענוגים הגשמיים אינו משתנה ח"ו הרצון הזה כו'. הרי שהתענוג אין לו שליטה על הרצון לשנותו ולהפכו כו'.

והרצון³¹ יש לו שליטה על התענוג להפכו מעונג לצער ומצער לעונג כו'. וכמו אם יחפוץ בדבר מה, אע"פ שהוא צער גדול, לעונג ממש יחשב, שהרי אם יקבל עליו יסורים וסיגופים גדולים ברצון והסכם, יהיו לו היסורים לעונג גדול, דמשו"ז³² התירו

17 שיר השירים ה, ז.

18 ראה תו"א נח ת, ג ואילך. תו"מ סה"מ חשון ע' רמו.

וש"ג.

19 ישע"י כז, יג.

20 ראה לקו"ת דרושים לר"ה ס, א. עטרת ראש כה, ב. ועוד.

21 ראה יד, א.

22 ע' פא ואילך.

23 צפני' ג, ט (בדילוג).

24 ישע"י ב, ב.

25 בהבא לקמן ראה אוה"ת נ"ך (כרך ב) ריש ע' תתקו.

26 שיר השירים ו, ח.

27 פ"ו, ת. וראה פרש"י עה"פ שם.

28 שיר השירים שם, ט. ובשהש"ר שם פ"ו, ט [ה].

29 ראה שערי אורה סב, ב. סד, א. עג, א ואילך. וראה

סה"מ עטרות (הוצאת תשמ"ח ואילך) ע' תרסו ואילך. תרפ"ז

ע' מח ואילך. תש"ה ע' 78 ואילך.

30 צא, סע"א. צב, א.

31 בהבא לקמן ראה ד"ה ובבואה שבהערה 1 שם ס"ע

תפג. המשך תער"ב ח"א שם ע' תי.

32 ראה טושו"ע או"ח סרפ"ח ס"ד. שו"ע אדה"ז שם ס"ג.

תענית חלום בשבת, מפני שהוא לעונג לו. ולהיפך, אם ימאס בתענוגים, אף בתענוג היותר יקר ואהוב, יחשוב לו לצער ויסורים ממש. וכמו בצ"ג³³ דכתיב בהם³⁴ שנאו רע, שמואסים ממש בכל התענוגים בתכלית המיאוס והשיקוץ לגמרי, וכמ"ש בסש"ב³⁵. אלא שבצ"ג זהו ע"י האהבה בתענוגים שלהם, שע"י הוא מואס ברע כו', וכמ"ש בסש"ב פ' יו"ד. ובאמת לפי המובן בסש"ב שם, הנה המיאוס ברע הוא מצד האהבה והרצון, דמחמת גודל אהבתו לה' כו' ה"ה מואס בכל מה שהוא היפך אלקות, כי הם זה לעומת זה כו'³⁶, והאהבה בתענוגים היא המהפכת לטוב את בחי' המים שבנה"ב, שהרע דנה"ב נהפך להיות טוב גמור כמו יצ"ט ממש כו', אבל הסרת הבגדים הצואים דהיינו למאוס מאד בתענוגי עוה"ז כו', זהו ע"י האהבה והרצון כו'. אמנם כמו"כ אנו רואין בבע"ת אמיתי, שימאס בכל התענוגים הגופניים בבחי' מיאוס ממש, ויקבל כל צער וסיגוף לעונג ממש, וזה רק מפני גודל חפצו ורצונו לשוב באמת. והגם שיש כח בתענוג ג"כ למאוס בכל התענוגים, כמו שנאו רע דצ"ג כו' כנ"ל, הנה בכח התענוג זהו לפי שנרגש אצלו איך שהוא בעצם רע ומיאוס בתכלית מצ"ע כו', דבאמת כל התענוגים הגשמיים הם פסולת התענוג העליון³⁷, והם בבחי' מיאוס באמת, וכמ"ש³⁸ כל שולחנות מלאו קיא צואה, דכל שולחנות דזבחי מתים³⁹ הן התענוגים הגשמיים, ה"ה קיא צואה באמת⁴⁰, וזהו שבא על אמיתת הדבר אשר הן רע ומיאוס מצד עצמן כו'. וסיבת הדבר הוא מצד גודל התקשרותו באהבתו לה' בבחי' אהבה בתענוגים כו', שע"י הוא בא על אמיתת הדבר איך שהן בבחי' מיאוס בעצם כו', דלגבי התענוג האמיתי באוא"ס ממילא מתבטל כל דבר תענוג, ובפרט התענוגים הגשמיים שהן בבחי' מיאוס בעצם כו' (והרי בכל תענוג, כשמגיע לדבר עונג גדול יותר, מתבטל העונג הראשון כו'). אבל בבע"ת אין זה מפני שעצם הדבר מאוס אצלו מצ"ע ומצד הרגש העונג באלקות כו', כ"א מצד רצונו וחפצו לשוב באמת, ותוקף רצונו להיות מקורב ובטל לה' (ולא מצד ההרגש העונג, כ"א מצד העצם כו'), ולהתרחק מכל דבר רע כו', ע"י נעשים אצלו כל התענוגים הגשמיים מאוס לגמרי, רק מצד הרצון לאלקות, לא שהן מאוסים בעצם מצד הרגש העונג דאלקות כו'. ונמצא, דבצ"ג, מה שמואסים ברע מצד התענוג באלקות, אין זה שעצם התענוג הגשמי נהפך למיאוס וצער, כ"א מה שע"י התענוג באלקות ה"ה בא אל אמיתות הדבר (חאפ"ט ער זעך אוף דעם אמת) איך שהן בבחי' מיאוס בעצם כו'. אבל בבע"ת שאין זה מצד התענוג, כ"א מצד הרצון, שרוצה לשוב ולהיות מרוחק מן הרע בתכלית, ומשו"ז מואס בכל התענוגים הגשמיים רק מפני שהן היפוך אלקות, ה"ז שעצם התענוג מתהפך למיאוס וצער כו' (ואם נא' דגם בצ"ג המיאוס ברע הוא מצד האהבה והרצון כנ"ל, ג"כ הענין כן, שהעונג עצמו מתהפך למיאוס כו'). ובפרט בקבלת היסורים לעונג, וכמו במס"נ על קדה"ש, שצער המיתה והעינוי יקבל

עא

— וראה בשיחת ש"פ וישב תשל"ז סכ"ג ד, בניאור הוכחה זו
 מדיו תענית חלום בשבת.
 (33) = בצדיקים גמורים.
 (34) תהלים צז, י.
 (35) פרק יו"ד (יד, סע"ב ואילך — הובא לקמן בפנים). וראה
 בכ"ז סה"מ תרכ"ח ע' מב. תו"מ סה"מ אב ע' כג.
 (36) קהלת ז, יד.
 (37) ראה לקו"ת שלח מו, ד ואילך. וראה תו"א תצוה פא,
 ב ועוד.
 (38) ישע"י כח, ח.
 (39) ע"פ תהלים קו, כח.
 (40) ראה תניא פי"ד (כ, א). וראה גם שם ספכ"ד (לא, א).

ברצון, וכמא⁴¹ אפי' נוטל את נפשך כו', שזה לא יש כ"כ בצ"ג בעבודה דאה"ר בתענוגים. הגם שבאה"ר בתענוגים יש ג"כ מס"נ, והוא להתענג על ה' עד כלותה ממש כו', הרי אינו רק כפי ערך העונג כו', והיינו שזהו רק מצד העונג, לא מצד עצם הרצון והתקשרותו בה' כו', וכפ"ע העונג בהתקשרות עצמיות עד שנכספה וגם כלתה נפשי כו'⁴². וזהו⁴³ למטה הרבה ממס"נ בפו"מ עקדה"ש, וכמו שא' ר"ע מתי יבא לידי ואקיימנו⁴⁴, אע"פ שהי' לו מס"נ באה"ר בתענוגים במדר"י עליונה ביותר כו', אלא שלא הי' בבחי' כלות הנפש, שהרי ר"ע נכנס בשלום ויצא בשלום כו'⁴⁵, וזה גופא הוא מצד הרצון שמושל על התענוג, כמשי"ת, אבל מצד התענוג הי' לו בחי' אהבה בתענוגים במדר"י היותר עליונ' שהי' יכול להיות כלות הנפש ממש, ומ"מ אמר מתי יבוא לידי ואקיימנו כו', והיינו לפי שמס"נ על קדה"ש, שזה מצד עצם התקשרות הרצון בה', הוא למעלה הרבה מהמס"נ שבאה"ר בתענוגים כו'. וזה רק בכח הרצון שהצער יהי' לו לעונג ממש, דע"י אמצעות אה"ר בתענוגים, אינם יכולים לבוא לידי קדה"ש בקבלת יסורים ועינוים קשים כו', כ"א רק בתוקף העקשות דכי עם קשה עורף הוא⁴⁶, שזהו בחי' רצון פשוט ועצמי שיש בכאו"א מישראל שאינו יכול להיות נפרד מאלקות, מפני שהן עצם א' כו', ובכח זה דוקא יקבל כל יסורים ועינוי כו', וכמו"כ הוא בבע"ת ג"כ כו' כנ"ל.

ומובן מזה, שיש בכח הרצון לעלות בעילוי אחר עילוי כ"כ בעצם הנפש ממש, שאין כח זה בתענוג כלל, כי, אין עליית התענוג אלא במקום שמגיע סוף עומק העונג בעצם בנפשו לבד, לא יותר מזה, משא"כ⁴⁷ ברצון, שמגיע בעצם הנפש ממש למעלה מעונג, ואין לו סוף כלל בהתפשטותו כו', עד שאין לך דבר שעומד נגד הרצון⁴⁸, ואינו או' שאין לך דבר שעומד נגד התענוג, כי הרצון עומד נגד התענוג ושולט עליו להפכו כו' כנ"ל, אבל הרצון אין לך דבר שעומד נגדו, שאין שליטה וממשלה לעונג על הרצון להפכו, אדרבא, הרצון מושל ושולט על העונג כו'. והראי' מזה שגם באה"ר בתענוגים גופא הרי הרצון מושל ושולט על התענוג, והוא מה שיוכל לעמוד על נפשו ולא תכלה נפשו באה"ר בתענוגים בכלות הנפש בפו"מ, אלא הוא בבחי' שוב לאחור⁴⁹ בקיום התומ"צ, וכמו ר"ע שנכנס בשלום ויצא בשלום, דבע"כ אתה חי כו'⁵⁰, דמבו' במ"א⁵¹ שזה כבד הרבה יותר מהכלות הנפש, וזהו רק מפני שרצונו בעצם במה שהוא רצון ה', והרצה"ע הוא בבחי'

עב

(41) ספרי ואתחנן ו. ה. ברכות נד, א במשנה.

(42) תהלים פד, ג.

(43) ראה בכז' שערי אורה ח, סע"א ואילך. סא, סע"א.ב.צ.

ב. שערי תשובה ח"א מו, ב ואילך. סה"מ תרכ"ט ע' רפ. וש"נ.

תרנ"ב ע' עה ואילך. תרס"ג-ס"ד (הוצאת תשמ"ה) ע' קצא.

ד"ה והחיות רצו"ש תרצ"א. ת"מ סה"מ אב ע' קצא.ב.

(44) ברכות סא, ב.

(45) תגיגה יד, ב [ושם טו, ב] הגי' – עלה בשלום וירד

בשלום. אבל כן הוא ב[ירושלמי (תגיגה פ"ב, ה"א) ובעין יעקב

(לקו"ש ח"ג ע' 990 הערה 10).

(46) תשא לב, ט. – וראה שמו"ר פמ"ב, ט. תו"א מגילת

אסתר קכג, ב. לקו"ת בלק סז, ד. ועוד.

(47) בד"ה ובבואה שם: משא"כ ברצון העצמי שמגיע בעצם

הנפש למעלה גם מעצם הנפש עצמה שהוא למעלה מן העונג,

וראי' ממס"נ או סיגופים קשים להשחית נפשו ברצון תקיף

במס"נ בפו"מ, או כמו הפקירות ליהרג במלחמה כו' שזה

למעלה הרבה מכח העלי' דתענוג בנפש.

(48) הובא בכ"מ ולע"ע לא ידעתי מקומו. – הערת כ"ק

אדמו"ר זי"ע בסה"מ תש"ג ע' 12. ובאג"ק הכ"ב ע' רצג מציין

לזח"ב קסב, ריש ע"ב. ושם: כל מלין דעלמא לא תלין אלא

ברעותא.

(49) תקו"ז בהקדמה (ז, א).

(50) אבות פ"ד מכ"ב.

(51) ראה סה"מ תרמ"ט ע' רנו ואילך. תרס"ה ע' קה. וראה

לקמן סד"ה כי כאשר השמים (ע' קנג ואילך).

השוב דוקא, וכמ"ש⁵² לא לתהו כו', וכמ"ש במ"א⁵³, ה"ה מושל ושולט על כח התענוג בבחי' כלות הנפש להיות בבחי' שוב כו'. (ואע"פ שלפעמים יגבר התאוה והתענוג גם בדבר המזיק ומשחית נפשו, ולא יוכל לעמוד על נפשו בתוקף הרצון למנוע מזה כשיגבר כח התאוה כו', ואדרבא, ממשך רצונו לזה כו', זהו מפני שאינו נרגש אצלו שזהו מזיק לנפשו, אבל אם הי' מרגיש שזה מזיק לנפשו, הנה מצד הרצון לחיות, הי' שולט על רוח תאותו כו', וג"ז בדבר שאינו מזיק לכל חיותו ממש שימות תיכף ומיד, דבאופן כזה בודאי הוא שולט בתאותו כו', וכמו ברוחניות, שהרוח שטות מכסה על האמת, ואינו מרגיש שבזה נעשה נפרד, שזהו הסיבה שע"ז עובר העבירה ר"ל, אבל אם הי' מרגיש שנעשה נפרד ע"ז, לא יעבור העבירה בשו"א⁵⁴, וכמו כשמכריחים אותו ר"ל לעבוד ע"ז, הרי יעמוד על נפשו במס"נ ממש, מפני שמרגיש שבזה נעשה נפרד לגמרי, ואז באמת אין דבר מונע ומעכב ושולט על הכל כו', וכמ"ש בס"ש"ב פכ"ד וספ"ח).

אך⁵⁵ לפי"ז צ"ל מה שאמרו⁵⁶ אין למעלה מעונג, דלפי הנ"ל הול"ל אין למעלה מרצון, אחרי שהרצון מושל ושולט על העונג כו'. אך הענין, דבודאי בענין התוקף וממשלה יש בכח ברצון יותר מן העונג, אמנם, אין זה מפני שהרצון הוא למעלה מהעונג בעצם הנפש, אין הענין כן, ואדרבה, העונג הוא בעצם הנפש בבחי' פנימיות יותר. ולכן, כל רצון יש בו תענוג בהעלם, גם בהרצון שבלי תענוג, שנת"ל (בד"ה לך לך⁵⁷) שרוצה בדבר רק מצד העצם, לא מצד הרגש העונג, הנה בהעלם יש בזה עונג, אלא שאינו בבחי' תענוג מורגש, דהיינו שאינו נרגש ונגלה גם לעצמו כלל, אבל תענוג נעלם יש בזה, וכמו בזה שהבן רוצה בעצם באביו, גם שאין לו שום תענוג ממנו, ואדרבה כו', כנ"ל, היינו שאין לו תענוג נגלה שיאמר ע"ז מציאות עונג באיזה הרגש שיהי', אפי' הרגש נעלם, אבל מ"מ, בהעלם בנפשו יש לו עונג מאביו בעצם רק במה שהוא אביו כו', והראי', דבהצער של האב, או בהעדרו, יצטער מאד בעומק נפשו, הרי מוכרח לומר שיש לו עונג בו, אלא שאינו נרגש בו כלל כו'. וכמו"כ הוא ברוחניות, בהמשכת הנפש לאלקות רק מצד העצם, לא משום איזה הרגש עונג באלקות, כמשנת"ל (בד"ה הנ"ל), בהכרח לומר שיש בזה תענוג נעלם מאד, והיינו אשר האלקות זהו תכלית הטוב שלו, אלא שאין זה בבחי' הרגש אצלו כלל, ולא משום זה הוא נמשך אל האלקות, רק מצד עצם רצונו כו', אבל בהעלם יש בזה עונג בלתי מורגש הנ"ל. וכן מה שע"י הרצון יקבל יסורים ועינוים קשים באהבה, הוא ג"כ שיש לו בהעלם עונג בזה, כמו"כ בהיסורים בקדה"ש, שזהו רק מצד תוקף הרצון לבד, כי מצד האהבה בתענוגים לא הי' מקבל יסורים כאלה בשו"א, רק מצד התוקף והעקשות דכי עם קשה עורף כו', הנה בהעלם יש בזה עונג (והוא אשר בשביל אחדות ה' ואמיתות רצונו כדאי לו לקבל עליו כל היסורים ועינוים קשים ביותר

(52) ישע"י מה, יח (בשנינו).

(53) ראה סה"מ תרמ"ט שם ע' רנו. תרנ"ב ע' עו.

(54) = בשום אופן.

(55) בהבא לקמן ראה ד"ה ובבואה שם ריש ע' תפה. המשך תערי"ב ח"א שם ע' תי. שם ח"ב ע' תשיו ואילך.

(56) ספר יצירה פ"ב מ"ז. – באחת השיחות אמר כ"ק אדמו"ר זי"ע, דמ"ש בספר יצירה שאין למעלה מעונג, אינו

נוגע לשקו"ט זו אודות עונג ורצון, כי עונג הוא למעלה מהכל, והטועה בזה כטועה בדבר משנה. וביאר במענה בכת"ק, שזהו דלא כמ"ש כאן, וביאר עוד, דכוונתו לפירוש בס"י דקאי על "עצם העונג – ואין שייך לומר ע"ז, "שורש" עיקר" וכיו"ב, כ"א ע"ד "שם המושאל", וגם זה צע"ג אם שייך) – שעשועי המלך בעצמותו, ולא נמצא זה ברצון.

עג

כו', והיינו שנמצא בהעלם בנפשו עונג כזה (אזא גישמאק) שבשביל אחדות ה' ואמיתות רצונו, כדאי לו כו'), אלא שאינו בהרגש אצלו (ויכול להיות שאם הי' אצלו התגברות הרגש זה דבשביל אחדות ה' כדאי לו כו', לא הי' יכול לעמוד נגד היסורים כו'⁵⁸). אלא המס"נ הוא רק מצד תוקף הרצון שאינו יכול להיות נפרד כו', אבל בהעלם יש בזה עונג נעלם ועצמי כו' (ולא שהעונג הוא סיבת הרצון, כי שניהם באים מן העצם בשוה, ואין הרצון צריך סיבה אליו, מאחר שבא ג"כ מן עצם הנפש ממש, אלא שאין רצון בלי עונג, לפי שהעונג הוא הפנימיות כו', וכמשי"ת). ומה שהרצון מושל ושולט על העונג, זהו רק על התפשטות והתגלות העונג, שאין זה בחי' העונג העצמי כו', כי התענוג העצמי אינו מתפשט ומתגלה, רק נמצא הוא בבחי' הרצון העצמי כו'. וזהו עיקר ההפרש בין התענוג לרצון, דברצון, גם בחי' הרצון העצמי מתפשט ומתגלה כמו שהוא, ובתענוג, מה שמתפשט ומתגלה הוא בחי' הארת העונג, אבל העונג העצמי אינו מתפשט ומתגלה כו'.

והענין⁵⁹ הוא, דהנה, תענוג ורצון שניהם באים משרש א' ממש בעצם הנפש, ולא שהן ב' כחות מובדלים, אלא שניהם באים משרש א' ממש, רק שהתענוג הוא הפנימי, והרצון הוא החיצוני, ולכן התענוג הוא בהעלם דוקא, והרצון הוא בהתגלות דוקא. דהנה, הרצון הוא המשכת הנפש, כמו היש את נפשך⁶⁰, שזהו התקשרות הרצון בדבר זולתו דוקא, ולכ"ן⁶¹ יש ברצון תחלה וסוף, שנק' תחלת המח' וסופא דמח', שזהו תחלת התעוררות והמשכת הרצון מן הנפש, וסופה, היינו להיכן שהרצון מתפשט ונקשר בו, שהוא באותו הדבר שחפץ ורוצה בו, והיינו לפי שהרצון הוא בבחי' התגלות⁶², ולכן יש לו תחלה, והוא תחלת ההתעוררות, היינו תחלת ההתגלות, ויש לו סוף, היינו מה שנקשר בהדבר כו'. משא"כ בתענוג, שהוא רק בפנימיות הנפש שמתענג, ולא ניכר מרוצתו בדבר מה שמתענג בו כלל, והיינו, גם כשמתענג באיזה דבר, היינו בדבר הזולת, אינו ניכר מרוצתו, כ"א שמתענג בעצמו בהדבר ההוא, ועיקר התענוג הוא שמתענג בעצמותו, ואינו נמשך לשום דבר כלל. וכמ"ש במ"א בענין תענוג העצמי של המלך⁶³, שאינו מורכב בשום דבר, היינו, לא שמתענג באיזה דבר, גם לא בעצם גדולתו ורוממותו, כ"א בעצם מהותו, לא מצד רוממות מהותו כו' (בל"א דער גוט פון זיך אליין, ניט אפי' פון זיינע אויף גיהייבין קייט בעצם, דהיינו רוממות עצם מהותו, כ"א דער גוט פון זיין עצם מהות אליין כו'), דזהו תענוג העצמי דוקא כו'. וכן אנו רואין דתוקף התענוג ביותר הוא בתענוג דאו"ח דוקא, וכמו התענוג מדבר חריף וקיוהא דוקא, הוא עונג גדול לנפש

61) בהבא לקמן ראה בארוכה מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ב ע' שעח ואילך. וראה לעיל ד"ה שובה ישראל (ע' כז) ובמקומות שנשמנו שם הערה 28.

62) ראה המשך תער"ב ח"א שם ע' תט: והיינו שלפי שהרצון הוא חיצוניות הנפש, דעם היות שהוא עצמי, הרי הוא חיצוניות העצמות, על כן כל ענינו הוא בחי' התגלות כו'.

63) ראה מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ב שם ע' שעט ואילך. מאמרי אדהאמ"צ קונטרסים ע' תקסט ואילך. וראה לקו"ת שה"ש כו, א.

58) ראה המשך תער"ב ח"א שם ע' תט: שאם הי' בזה איזה הרגש עונג יכול להיות שלא הי' באפשרי להיות במס"נ בפו"מ, שהרי השכל אינו מחייב ענין המס"נ, והיינו שאינו מניח למסור נפשו בפו"מ, וכמו"כ הוא גם בתענוג כו'.

59) בהבא לקמן ראה המשך תער"ב שם.

60) כ"ה בכ"מ בדא"ח [ראה מאמרי אדהאמ"צ בראשית ע' שלט. וש"נ], וראה חיי שרה כג, ח [ובפירוש"י ותרגום אונקלוס שם]. מלכים"ב ט, טו [ובתרגום ורד"ק שם]. וראה לקו"ש ח"ב ע' 456 הערה 9.

הרבה יותר מהעונג בדבר המתוק בעצם כו' (וכמ"ש במ"א⁶⁴ בענין שהריחה ציקי קדרה⁶⁵, שהוא התענוג מהבירורים, שזה מגיע למעלה מאד, דכד אתכפי" סט"א דוקא אסתלק יקרא דקוב"ה כו'⁶⁶). וכ"ז הוא מפני שעיקר ענין התענוג הוא בכחי' הפנימיות, ובכחי' ההעלם בעצמו דוקא, ואינו בכחי' המשכה והתגלות, והרצון הוא בכחי' התגלות כו'.

אמנם משו"ז גופא יש יתרון מעלה ברצון מן התענוג, כי הרצון משמעותו ג"כ ענין מרוצה, שהוא מרוצת הנפש, כמו אחריו נרוצה⁶⁷, וכמו בך ארוץ כו'⁶⁸, וכדאיתא במד"ר⁶⁹ למה נק' שמה ארץ שרצתה לעשות כו', שהכוונה⁷⁰ לשון רצון ולשון מרוצה כו', כמ"ש במ"א⁷¹, וידוע דכל דבר שבא במרוצה ה"ה בתוקף גדול מאד, וכמ"ש במ"א⁷² בענין ישיש כגבור לרוץ כו'⁷³, והיינו שיש תוקף וכח גדול בהמשכות והתקשרות הנפש ברצון הזה עד שתרוץ בכל כחה בעצם נפשה בתוקף ועוז, והוא הרצון מקרב ולב איש עמוק⁷⁴ ביותר, שאין כח זה בתענוג, שגם שתוכל הנפש להתענג בעונג נפלא עד כלותה בדבר שמתענג בו, אבל אין זה במרוצה בכח העצמית של הנפש ממש, כ"א בהארתה לבד, כמו⁷⁵ ברצון העמוק ביותר שזהו מה שעצמות הנפש הוא במרוצה כו'.

והאות והסימן לזה הוא, מה שאנו רואין באמיתת הרצון לתכליתו, שכל עיקר רצונו וחפצו הוא באמיתת מהות ועצם אותו הדבר שרוצה בו, ולא בדבר שהוא טפל ובטל ונכלל בו. וכמו באהבת הבן אל האב, ה"ה רוצה בעצם האב דוקא, וכמשנת"ל (בד"ה הנ"ל⁷⁶) בענין התקשרות עצמיות דבן אל האב כו', וכמו"כ הוא באהבת איש בכל רצונו לרעהו כנפשו, שאינו חפץ לא ברכושו ולא בחכמתו וכל הון יקר שבביתו, רק אותו לבד כמו שהוא מצד עצמו דוקא, מה שאין בתענוג באופן כזה, שרוצה במה שיכול להתענג, כמו בחכמתו או בטובו כו'. וכן הוא באהבת האב אל הבן, שרוצה בעצם מהות הבן דוקא, וכמו שאנו רואין בחוש בענין אהבת הבנים, דגם כשהבן אינו כדבעי ח"ו, שאינו הולך בדרך הישר ר"ל, ומ"מ, האב רוצה בו בעצם, והיינו שרוצה בעצם מהותו, ואינו נוגע כלל מה שאינו כדבעי כו', דמצד התענוג בודאי אינו מתענג בו כלל, ואדרבא, הוא מצטער מהנהגתו הלא טובה כו', אבל מצד הרצון ה"ה רוצה בו כו'. והיינו לפי שתענוג תופס בהחיצוניות במה שיתענג דוקא, והרצון תופס בעצם המהות כו'. ובדוגמא כזאת הוא ג"כ למעלה באהבת הקב"ה לכנס"י, שרוצים בנש"י כבי" בעצם מהותם דוקא, וגם אם אינם כדבעי ח"ו, ומ"מ רוצים בהם, וכמ"ש⁷⁷ ואף גם זאת כו' לא מאסתים כו', והיינו שרוצים

עד

70) ראה פי' מהר"ז וע"י למד"ר שם.
71) ראה תו"א בראשית א, סע"ג ואילך. ובארוכה אוה"ת בראשית (כרך ג) תפא, ב ואילך.
72) ראה סידור עם דא"ח קפב, סע"ב ואילך. ובארוכה פירוש המלות לאדהאמ"צ כו, א ואילך.
73) תהלים ט, ו.
74) ע"פ תהלים סד, ז.
75) קאי אדלעיל: אין זה במרוצה .. כמו ברצון העמוק כו'.
76) ד"ה ויאמר גו' לך לך (לעיל ע' פא).
77) בחוקותי כו, מד.

64) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"ב ע' שסד. תורת חיים שמות ח"ב (הוצאת תשס"ד) תד, ג ואילך. קונטרס עץ החיים פ"ט (ע' 35). המשך תער"ב ח"א ע' תלו. ובכ"מ.
65) פסחים נו, א.
66) בתניא פכ"ז (לד, א) ובלקו"ת פקודי ג, א מציין לזח"ב קבת, ב. ובלקו"ת שם מציין גם לזוהר שם סז, ב. וראה גם שם פקד, א. תו"א ויקהל פט, ד. לקו"ת חוקת סה, ג. ועוד.
67) שיר השירים א, ד.
68) תהלים ית, ל. וראה שמואל"ב כב, ל.
69) ב"ר פ"ה, ח.

בעצם מהותם, ועצם המהות באמת הוא טוב, וכידוע⁷⁸ דבישראל מה שנמצא רע ח"ו ה"ז דבר נוסף על העצם, אבל העצם הוא טוב כו', וכמ"ש לעתיד⁷⁹ וקבצתים כו' במ עור ופסח כו', היינו מצד כחות הגלויים כו', ומ"מ קהל גדול ישובו הנה⁷⁹, מצד העצם שהוא טוב, וממילא יתוקן הכל כו'. ומה שיש בתענוג ג"כ שמתענג בעצם הדבר, כמו בעצמות אוהבו הנאמן לו וכה"ג, בלי שום הנאה לעצמו כו', זהו רק בתענוג הבא בכח הרצון העצמי דוקא, שרוצה בעצם מהותו ומתענג בו כו', והיינו שהרצון העצמי ממשיך גם את התענוג העצמי כו', והתענוג העצמי תופס ג"כ בעצם ומהות הדבר כו'. אבל מה שבא מכח התענוג הוא במה שנהנה הוא דוקא, והיינו מפני שהמשכת התענוג מה שבא בהתגלות הוא בחי' הארה לבד, לכן הוא תופס בחיצוניות הדבר לבד, והמשכת הרצון הוא שהעצם נמשך, ולכן הוא תופס דוקא בהעצמי כו'. ולכן הסימן על אמיתת עמקות הרצון שלו ביותר שהוא אמיתי מצד העצם, הוא, כשרוצה בפנימיותו ועמקותו של אותו הדבר כמו שהוא דוקא, ולא בחיצוניות שלו לבד כו'.

והדוגמא מזה יובן ג"כ בעבודה, בענין מס"נ האמיתי באחד אמת⁸⁰ כמו בק"ש, העיקר הוא בבחי' המשכת אור הרצון דוקא, כאשר הוא בעומק אחר עומק דוקא, (וכמו בתשובה, דכתיב⁸¹ ממעמקים קראתיך, בבחי' עומקא דעומקא דליבא כו'⁸², שזהו"ע ממעמקים, בב' ממיין כו', כמ"ש במ"א⁸³), שזהו למעלה מעומק אור התפעלות התענוג אפי' באה"ר בתענוגים עד כלותה כו', שאין זה בבחי' העומק של הנפש כ"כ בבחי' עצמותה ממש כו', ולכן ה"ה תופס רק במה שהוא נהנה ומתענג, שאין זה בחי' אמיתית העצמות דא"ס, דלית מח' תב"כ כו'⁸⁴, כ"א בבחי' הרצון האמיתי, שהוא בבחי' עומק פנימיות נפשו במרוצת כל עצמותה, שזה מגיע דוקא בבחי' פנימיות ועצמות א"ס באמיתתו ית', וכמו אליך ה' נפשי אשא⁸⁵, אליך ממש, וכמו בכל קראינו אליו⁸⁶, אליו ולא למדותיו כו'⁸⁷, דקאי על המס"נ דק"ש⁸⁸, שהוא אליו דוקא, וכן אם ישים אליו לבו כו'⁸⁹, אליו דוקא, ולא לבחי' העונג העליון שנמשך ממנו בעוה"ב, רק אליו לבדו ממש כמו שהוא באמיתת עצמותו, וכמו שא' דוד⁹⁰ אמתך אלקי כו'.

והענין הוא, דבאמת עיקר האות והסימן להבין בין הרצון שמקרב לב איש בעומקא דעומקא אם לא, הוא רק בהתפשטות והתקשרות השגת הרצון באותו הדבר שיחפוץ וישתוקק אליו, אם הוא באמיתתו של הדבר יותר כמו שהוא בפנימיותו ועמקותו בעצמותו שלו ביותר, ולא כשהשגה וחפץ רצונו אינו רק בחיצוניות של אותו הדבר

ובכ"מ.

(84) תקו"ז בהקדמה (ז, א).

(85) תהלים כה, א. פו, ד.

(86) ואתחנן ד, ז.

(87) ספרי – הובא בפרדס שער לב (שער הכוונה) פ"ב.

וראה סידור עם דא"ח פה, ב ואילך. סהמ"צ להצ"צ קיו, א"ב

[וראה בנסמן במאמרי אדהאמ"צ נ"ך ע' לד].

(88) ראה סידור עם דא"ח שם פה, ג. ועוד.

(89) איוב לד, יד.

(90) תהלים עא, כב.

(78) ראה סה"מ תרנ"ט ע' פה. וראה סה"מ עטר"ת ע' תרנה

(בשם מהר"ל מפראג). תרצ"ג ע' תקמת. וראה לקמן ד"ה

ועשית חג שבועות (ע' רמו).

(79) ירמי' לא, ז.

(80) אוצ"ל: האמת.

(81) תהלים קל, א.

(82) ראה זח"ב סג, רע"ב. זח"ג ע, רע"א.

(83) עטרת ראש נה, ב. וראה מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע'

קסט ואילך. על מארז"ל ס"ע רלג ואילך. ביאור"ז להצ"צ ח"ב

ע' תשעז ואילך. וראה לקו"ת דרושים לר"ה סג, ב. סד, א.

בלבד, שזהו הוראה גמורה שלא הי' התחלת התעוררות הרצון רק מחיצוניות הנפש, ולא מפנימיות ועצמיות שלה כו'. וכמ"ש במ"א⁹¹ בענין קמה אלומתי⁹², שבזה הי' יתרון מעלת העלאת מ"ן דיוסף על השבטים, שהי' מנקודת פנימיות הרצון שבלב ונפש ביותר, ע"כ עולה התפשטות רצונו בפנימיות ועצמות דא"ס בעילוי המדרי' ביותר כו'. וזהו הטעם שהתפלה שמקיר[ו]ת הלב⁹³, כתפלת חנה ותפלת חזקיהו⁹⁴, עולה למעלה בעצמות ממש כו', וכמ"ש⁹⁵ קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת, באמיתות קירות לבבו כו', וכידוע⁹⁶ שהתפלה נק' סולם שמוצב ארצה וראשו מגיע השמימה⁹⁷, בבחי' עצמות א"ס ממש כו', וזהו בחי' עומק⁹⁸ תחת שמגיע אל עומק⁹⁸ רום כו'. וזהו ענין עליית עומק הרצון בעילוי אחר עילוי, דהיינו באותו הדבר שיגיע אליו הרצון לידבק בו, ולמעלה היינו התקשרות הרצון בעצמות א"ס ב"ה לבדו דוקא, וכמו שא' דוד⁹⁹ צמאה לך נפשי, לך דוקא, וא'¹⁰⁰ מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ, דהכוונה במאמר זה הוא לשלול כל דבר זולת ה' אחד לבדו, ובזה בא להורות וסימן¹⁰¹ אמיתי על בחי' עמקות רצון נפשו ביותר לדבק בה', במה שלא ירצה ויחשוק בשום דבר שחוץ מבחי' פנימיות ועצמות א"ס לבדו, רק כל חפצו ורצונו יגיע וישיג¹⁰² דוקא בפנימיות א"ס במהו"ע דוקא, ולא בשום דבר זולתו, אף במה שנמשך ומסתעף מאו"ס ב"ה בבחי' קירוב, דהיינו גם במדרי' היותר נעלות, שז"ש מי לי בשמים העליונים, שהוא בחי' מקיף וסובב הכללי, דהיינו בחי' העונג ורצון הכללי שבא בשביל ההשתל' דאבי"ע מלמעלה למטה, שעז"נ¹⁰³ הן השמים ושמי השמים לא יכלכלוך כו', שאין זה בחי' הפנימיות והעצמות דא"ס, וגם לא יכלכלוך כלל, להיות בבחי' כלים לעצמות א"ס, דלית מח' תב"כ, אפי' בחי' מח' ומקיף היותר עליון כו'. וגם מה שירד ונמשך למטה מעונג העליון, כגעה"ע וגעה"ת שנק' ארץ¹⁰⁴, עז"א ועמך לא חפצתי בארץ, שכ"ז אינו רק בחי' בטל וטפל בעצמות א"ס, כי אין כ"ז רק בחי' צמצום אור התענוג והרצון להיות ההשתל' בוא"ש¹⁰⁵, דבכלל זה גם הגילויים דג"ע ועוה"ב כנ"ל, דכ"ז רק טפל, כאור וזיו בעלמא לגבי שעשועים העצמיים, שנק'¹⁰⁶ שעשועי המלך בעצמותו, (שזהו בחי' התענוג העצמי ונעלם שבבחי' הרצון העצמי דתו"מ, שיתגלה בחי' תענוג זה לעתיד כו'), שלמעלה ממקור כל התענוגים העליונים הכללים והפרטים, וכמ"ש¹⁰⁷ כי עמך מקור חיים, אפי' מקור כל התענוגים כו', וע"כ מי לי בשמים, ועמך, מה שעמך, טפל ובטל לך, בחי' כי עמך מקור"ח כו', גם בזה לא חפצתי בעיקר הרצון, גם לא

עו

(99) תהלים טג, ב.
 (100) שם עג, כה. וראה דרמ"צ קלח, סע"א. ועוד.
 (101) אוצ"ל: אות וסימן [וכ"ה בד"ה ובבואה שם].
 (102) בד"ה ובבואה שם: ישים.
 (103) מלכים"א ת, כו.
 (104) בד"ה ובבואה שם: ארץ חפץ. וראה (אודות געה"ת שנק' ארץ) לקו"ת ראה כה, א. דרמ"צ שם. ובסה"מ תרל"ט ח"ב ס"ע תקצו [ובנסמן שם].
 (105) = בו' אלפי שנין.
 (106) ראה רד"ה זה היום (לעיל ע' יד). וש"נ.
 (107) תהלים לו, י.

(91) תו"א וישב כה, ב. ובארוכה תורת חיים וישב סח, א ואילך.
 (92) וישב לו, ז.
 (93) ע"פ ירמ"ד, יט.
 (94) ראה תפלת חנה: שמואל-א, א, יו"ד ואילך. תפלת חזקיהו: מלכים"ב כ, ב"ג. ישע"י לח, ב"ג.
 (95) תהלים קמה, יח.
 (96) ראה זח"א רסו, ב (בהשמטות). זח"ג שו, ב (בהשמטות). תקו"ז תמ"ה פג, א. סה"מ תרנ"ה ע' מה ואילך.
 (97) ויצא כה, יב.
 (98) ראה ספר יצירה פ"א מ"ה. ביאורו"ז לאדהאמ"צ צט, ג.

בשכר המצות ובעוה"ב שנק' נועם ה' כו'¹⁰⁸, רק במהו"ע ממש דוקא, וזהו עיקר ההוראה על בחי' עומק הרצון מקרב ולב ונפש בפנימיות ביותר מטעם הנ"ל כו'.

אמנם זהו ככח הרצון דוקא, לפי שהרצון נמשך בבחי' העצמית שלו, ומשו"ז משיג ומגיע בעצם הדבר כו'. אבל התענוג אינו מגיע בעצם הדבר ממש כנ"ל, והיינו לפי שנמשך בחי' הארה לבד, לכן אינו מגיע אל העצם ממש כו'. אך זהו בחי' התפשטות העונג, אבל עצם התענוג הוא בבחי' העלם דוקא בעצמותו, והוא עיקר הפנימי של כל דבר. וגם בחי' הרצון העצמי שהוא מצד העצם לבד, לא מצד הרגש העונג, יש בפנימיותו בחי' העונג, אלא שזהו העונג העצמי הנעלם לגמרי, ואינו מתגלה ואינו נרגש כלל, ומה שמתגלה הוא הרצון לבד כו'. וזהו ענין שאין טעם לרצון¹⁰⁹, אף לא טעם ועונג, דבבחי' רצון העצמי אין בו שום הרגש ועונג נגלה כלל, כ"א בחי' הרצון לבד, ומה שיש בו בחי' תענוג, הוא התענוג העצמי הנעלם ופשוט לגמרי, שאינו בבחי' טעם וסיבה אל הרצון, אלא שישנו בבחי' רצון העצמי, ושניהם הם מצד העצם.

ועפ"ז יובן מה שהעונג והרצון מתלכשים זה בזה בבחי' התפשטותו, הוא מפני ששניהם משרש א' באים בעצם הנפש, אלא שזה בבחי' פנימיות ובבחי' העלם, וזה בחיצוניות ובבחי' התגלות כו', וא"א להיות תענוג בלא רצון, ולא רצון בלא תענוג, דבכל [דבר] שיש לו תענוג, נמשך גם כן הרצון בזה, וכמו"כ בכל דבר שרוצה, יש בזה תענוג, וגם בבחי' רצון עצמי יש בו תענוג, אלא שהוא בחי' עונג הנעלם העצמי כו'. וזה שיש תוקף ברצון למשול על התענוג, היינו על בחי' התפשטות התענוג כו', והתענוג העצמי באמת הוא כמו הרצון העצמי. וי"ל דלכן התפשטות התענוג נכנע אל הרצון כו'. ובבחי' ההתפשטות שלהם הם מתחלפין בהתלכשותם, לפעמים התענוג בפנימיות והרצון בחיצוניות, והיינו לפי הסדר דפנימיות וחיצוניות, ולפעמים הרצון בפנימיות והתענוג בחיצוניות, והיינו בבחי' התפשטות התענוג והרצון הוא בבחי' עצמי, לכן מתחלה הוא התעוררות הרצון והתענוג בא אח"כ כו', ולפעמים ע"י הרצון מתגלה ג"כ בחי' התענוג העצמי, וכמו שמתענג ברעהו בעצם מהותו (וזהו דוגמא לעתיד שיתגלה תענוג העצמי שבמצות, וכמו"כ ישמח ה' במעשיו¹¹⁰ וישמח ישראל בעושי כו'¹¹¹), והיינו ע"י הרצון העצמי שבא בהתגלות דוקא, ויש בו בחי' התענוג העצמי כו' כנ"ל, ה"ה מתגלה ג"כ ע"י הרצון כו'.

וע"פ כל הנ"ל יובן בבחי' רצה"ע שבמצות, שהרצון שבהם הוא בחי' רצון העצמי דפנימיות ועצמות א"ס ב"ה, שאינו מורכב בשום דבר, והוא במעשה המצות בפו"מ דוקא, ואין טעם לרצון זה כלל, לא בחי' טעם כמוס ונעלם, ולא בחי' עונג נגלה כלל (הכוונה בנגלה אינו בחי' התפשטות והתגלות ממש, אלא אף לא בבחי' המשכה נעלמת¹¹² כלל כו'). אמנם בהעלם בעצמותו כבי', יש בזה¹¹³ תענוג בבחי' רצון זה, אלא שהוא בחי'

(111) שם קמט, ב.

(108) תהלים כו, ד. וראה סה"מ תרס"ח ע' קסב ואילך.

(112) ראה סה"מ תרנ"ז ע' רה ואילך.

תרפ"ד ע' דש ואילך. תש"ט ע' 130 ואילך.

(113) כ"ה בכתי"ק, ואולי תיבה זו מיותרת.

(109) ראה ד"ה ביום השמעי"צ (לעיל ע' מט). וש"נ.

(110) תהלים קד, לא.

נעלם ועצמי ממש כו'. וזהו נח"ר לפני¹¹⁴, לפני דוקא, בבחי' פנימיות ועצמות א"ס ב"ה, ובהתגלות, מצות לאו ליהנות ניתנו¹¹⁵, לפי שאין טעם לרצון כו', אבל בהעלם יש בזה תענוג, אבל הוא בחי' העונג העצמי דוקא. ומה שבא בהתגלות עכשיו הוא בחי' הרצון בלבד, ולעתיד יתגלה בחי' התענוג העצמי שברצון דמעהמ"צ, מה שנח"ר לפני כו', יבוא לעתיד בבחי' גילוי ממש כמו שהוא בעצם, לנש"י שמקיימים תומ"צ בפומ"מ כו'.

עז

וזהו יעשה למחכה לו¹¹⁶, פי' מחכה הו"ע התקוה¹¹⁷, והנה, תקוה שייך על דבר שלא נודע אם יבוא הדבר, כי, על דבר המוכרח להיות ויודע בודאי שיהי', אינו שייך ע"ז תקוה, כ"א דוקא על דבר שלא נודע לו ברור שיהי', ע"ז שייך לומר שמקוה שמ"מ יבוא הדבר כו', וברוחניות היינו בדבר המובדל בערך, ע"ז שייך ענין התקוה כו', וכמו נפשנו חכתה לה¹¹⁸, היינו שאנו מקוים על דבר שלא נודע לנו, ואינו מוכרח הדבר, ואין אנו יודעים איך אפשר להיות הדבר, שלפי הנראה עתה אינו מובן כלל איך יהי' הדבר כו', ומ"מ אנו מאמינים בתוקף, ואנו מקוים אשר ודאי יהי' כן כו'. ועוד זאת יש בתקוה בחי' ביטול של המקוה, וכמו המקוה ומצפה אל חבירו ה"ה בטל ונכנע וטפל אליו, וכמו המצפה לשולחן חבירו כו'¹¹⁹. והדוגמא מזה הוא במעהמ"צ בפומ"מ, שע"ז נמשך בחי' הרצון העצמי והתענוג העצמי לעתיד, שזהו דבר נבדל שאינו בערך כלל, ע"ז שייך ענין התקוה, ובחי' הביטול בזה זה"ע הקבועמ"ש, שהו"ע הנחת עצמותו כו'. ועז"א יעשה למחכה לו, בקיום המצות בפומ"מ בבחי' קבועמ"ש, שע"ז נמשך לעתיד בחי' רצון העצמי ותענוג העצמי כו'.

וזהו לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד¹²⁰, דכל בחי' כליון ועונג שבעולמות, ראיתי קץ, שאין זה בחי' עונג העצמי כו', אבל רחבה מצותך מאד, בבחי' תענוג העצמי, להיות דהרצון דמצות הוא בחי' רצון העצמי, ובוה דוקא נמצא בחי' העונג העצמי, בחי' שעשועים העצמיים כו', אלא שעכשיו בהתגלות הוא הרצון לבד, והעונג הוא בהעלם, והעונג העצמי הזה יתגלה לעתיד בב"א.

וע"פ הנ"ל יובן מ"ש כי ידעתיו למען אשר יצוה, דפירש"י לשון חיבה, והיינו בחי' תענוג העצמי שנמשך ע"י המצות בפומ"מ, וזהו כי ידעתיו, חיבב אותו בבחי' חיבה ואהבה עצמית (וכמו בג' לשונות של חיבה¹²¹ חיבב הקב"ה כו'), למען אשר יצוה כו' לעשות צדקה ומשפט, והיינו קיום המצות בפומ"מ בבחי' קבועמ"ש, וכמו לעשות משפט וצדקה בארץ כי באלה חפצתי¹²² דוקא, בבחי' רצון ותענוג עצמי כו', וכמ"ש במ"א¹²³. והתרגום מפרש כי ידעתיו לשון ידיעה, ומ"ש למען אשר יצוה, היינו¹²⁴ שהידיעה אינו

(122) ירמ"ט, ט, כג.

(123) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ח ח"א ע' מג. סה"מ תרל"ד ע' סט [ובמקומות שנשמנו שם ע' סו]. תרנ"ד ע' עה"ו. עזר"ת ע' פא"ב.

(124) ראה אוה"ת וירא שבעה"ה 1 (בשם הפנים יפות לבעל ההפלאה): דתיבת למען הוא שלא נאמר שהידיעה גורמת הבחירה, דהיינו הציווי של אברהם אשר יצוה את בניו, ונהפוך הוא אשר הבחירה דהיינו הציווי אשר יצוה היא גורמת הידיעה, וזהו כי ידעתיו למען אשר יצוה. הובא בסד"ה

(114) ספרי עה"פ פינחס כח, ת. הובא בפירש"י שם. וראה גם פירש"י תצוה כט, כה. ויקרא א, ט.

(115) ר"ה כח, א. ושי"ן.

(116) ישע"י סד, ג.

(117) ראה מצודת ציון עה"פ.

(118) תהלים לג, כ.

(119) ביצה לב, ב.

(120) תהלים קיט, צו.

(121) ב"ר פ"פ, ז. מדרש תהלים קאפיטל כב.

מכרחת את הבחירה, דאעפ"י שגלי קדמי, מ"מ, הבחירה חפשית, והיינו שהידיעה היא כמו שיהי' אחר הבחירה כו', וכמ"ש במ"א¹²⁵ (ועמ"ש מזה בד"ה והי' אמונת עתך רנ"ב¹²⁶), וזהו כי ידעתיו, דגלי קדמי, למען אשר יצוה, בדיל דיפקד, ידוע לפניו ית' עתה כן בשביל שיבחר כך כו'. וי"ל דמה שהתרגום מפרש ל' ידיעה, ורש"י פי' לשון חיבה, הוא ההפרש בין בחי' רצון העצמי ובחי' עונג העצמי, דמ"ש התרגום ארי גלי קדמי, קאי על בחי' רצון העצמי, שנת"ל שהרצון הוא בהתגלות, אבל התענוג הוא בהעלם, ויתגלה לעתיד כו', וזהו שת"א ארי גלי קדמי בדיל דיפקד כו', דהיינו שע"י המצות נמשך בחי' רצון העצמי. ורש"י פי' ידעתיו ל' חיבה, היינו שנמשך גם בחי' התענוג העצמי, שהרי ג"ז נמשך ע"י עשיות המצות בפו"מ דעכשיו, אלא שהגילוי יהי' לעתיד, אבל כבר נמשך עכשיו ע"י קיום המצות בפו"מ, וזהו כי ידעתיו לשון חיבה כו'.

יג, ב ואילך. ביאורה"ז להצ"צ ח"א ע' רסה ואילך. המשך תער"ב ח"א ע' קיב.ג. לקו"ש ח"ז ע' 365 ואילך. וראה גם לקו"ש ח"ה ע' 65 ואילך. חכ"ז ע' 251 הערה 14. ועוד.
126) סה"מ תרנ"ב ע' נא.

זה בסה"מ פר"ת שבהערה 1 ע' קמ. – הטעם שמביא זה בהמאמר דתרס"ו נת' בסד"ה זה בסה"מ תשל"ו שבהערה 1 ע' 50.
125) ראה שערי תשובה ח"א ית, ג ואילך. תו"ח תולדות

בס"ד. ש"ת, תרד"ע

דרשן² הוי' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב³, ואי' בגמ'⁴, כתיב⁵ מי כה' אלקינו בכל קראינו אליו, דמשמע תמיד בכל קראינו כו', וכתב' דרשו ה' בהמצאו, בזמן שהוא מצוי, ל"ק⁶, כאן בצבור כאן ביחיד, ויחיד אימתי, בעשרה ימים שבין ר"ה ליוהכ"פ, והוא, לפי שאז הוא זמן רצון, ומאיר גילוי אוא"ס, וה"ה נמצא כבי' לדורשיו, גם ליחיד כו'. וצ"ל, והלא ע"פ בכל קראינו אליו אי' בספרי⁷ אליו ולא למדותיו, וידוע הפי"8 דמדותיו הן ע"ס דאצי, ואליו הוא בחי' עצמות אוא"ס שלמע' מהשתל' ע"ס, וה"ז ג"כ בחי' רצון כו', ומפני מה זהו רק לציבור, דלכאורה, מצד בחי' ומדרי' זו, הי' ג"כ צ"ל צבור ויחיד שוין כו', ואיזהו גילוי הוא בעשי"ת שאז דוקא גם ליחיד כו'. ובירושלמי⁹ אי', דרשו ה' בהמצאו, היכן הוא מצוי, בבכנ"ס ובמד"ר¹⁰, וצ"ל מה מוסיף ומחדש הירושלמי על דרש הגמ' הנ"ל¹¹. ולהבין כ"ז ילה"ק משנת"ל¹², דבכח' יש ב' ענינים, כח ההפלאה וכח הירידה¹³, ועם היותם הפכים זמ"ז, מ"מ צ"ל ב' הכחות, והם תלויים זב"ז, דבאם חסר כח הירידה, הרי לבד זאת שחסר כח הבאת והמשכת השכל, גם כח ההפלאה אינו בשלמות כלל, וכמו חריף ומקשה¹⁴ לבד, שהוא מסתבך בהענינים, ואין אור השכל בהתגלות כו'. וכאשר חסר כח ההפלאה, ה"ה חסר חוש ההעמקה, וממילא חסר ג"כ כח הירידה, שאינו יכול להביא את אור השכל למטה מטה כו', כי לפי אופן כח ההפלאה דוקא לפי אופן כזה הוא כח הירידה כו'.

תו רי"ש) **והנה**¹⁵ כשם דבכח' יש ב' מדרי', כח ההפלאה וכח הירידה, דלפי אופן ההפלאה והעלי' בבחי' העצמות, לפי אופן כזה הוא בחי' ההמשכה והירידה כו', וע"ה¹⁶ שאין העצמות יורד ונמשך, ומ"מ ההמשכה היא לפי אופן ההעלאה בבחי' העצמות והעומק כו' כנ"ל, כמו"כ יובן בבחי' מו"ס, שיש בזה ג"כ ב' מדרי'¹⁷, דע"ה דבד"כ מה שנק'

(1) = שבת תשובה.

(2) חלק מהמאמר מיוסד, כנראה, על: ד"ה ובבואה לפני המלך במאמרי אדמו"ר האמצעי נ"ך ס"ע תעט ואילך. ועם הוספות וכו' – ד"ה ויאמר גו' לך וד"ה כי ידעתיו בהמשך תרס"ו ע' פו ואילך. ע' צב ואילך (בכמה מקומות מעתיק הלשון מהמשך תרס"ו שם עם הוספות ושינויים). עטרת ראש שער ר"ה פי"ג – כנסמן לקמן בהערות. מאמרים שמיוסדים, כנראה על מאמר זה: ריש וסוף ד"ה דרשו תרצ"א (סה"מ תרצ"א ע' כז. ע' לז). ריש וסוף ד"ה הנ"ל תשל"א. ד"ה ביום השמע"צ תש"כ (סה"מ תש"כ ע' כ ואילך). חלק מד"ה אל יפטר אדם מחבירו תשכ"א (סה"מ תשכ"א ע' לא ואילך).

(3) ישע"י נה, ו.

(4) ר"ה יח, א. יבמות מט, ב. קה, א.

(5) ואתחנן ד, ז (בדילוג).

(6) = לא קשיא.

(7) הובא בפרדס שער לב (שער הכוונה) פ"ב. בחיי ואתחנן

ד, ז. עקב יא, יג.

(8) ראה לקו"ת בהר מג, ב. הוספות לויקרא נא, ג ואילך. סידור עם דא"ח פה, ב. אמרי בינה פתח השער פט"ז (יא, ג ואילך). אוה"ת ואתחנן ע' שעו ואילך. סה"מ"צ להצ"ק קיז, א ואילך.

(9) ברכות פ"ה ה"א.

(10) = בבתי כנסיות ובתי מדרשות.

(11) ראה גם אוה"ת דרושים לשבת שובה ע' א'תעה.

(12) פקצ"ו (ע' ת ואילך).

(13) ראה אמרי בינה שער התפילין פקמ"א (קפב, ג ואילך).

(14) הוריות יד, א.

(15) ראה ד"ה ביום השמע"צ שבהערה 2.

(16) = ועם היות.

(17) ראה אמרי בינה שער התפילין פקמ"ב (קפג, סע"א ואילך). לקמן פר"ה (ע' תקעא ואילך). וראה גם סה"מ תר"ן ע' שסא ואילך. תרנ"ג ע' קנג ואילך. המשך תרס"ו ע' קכז. סה"מ עת"ר ע' ז ואילך.

סתימאה היינו שזהו בבחי' סתימות והעלם שלמע' מבחי' גילוי כו', מ"מ, הרי ח"ס הוא בחי' מקור לחכ' הגלוי, וא"כ ה"ז שייך לבחי' הגילוי עכ"פ, ויש בזה מה שסתום ונעלם לגמרי מבחי' גילוי כו', רק להיות דבד"כ זהו מה שסתום ונעלם, ממילא ב' המדרי' שבזה הן באופן אחר מכמו בבחי' חכ' הגלוי' כו'.

והענין הוא¹⁸, דהנה בזהר ובע"ח משמע דגילוי פנימי דעתיק הוא בח"ס דוקא, ובגולגלתא, בחי' עתיק הוא בבחי' או"מ לבד, והוא רק בחי' חיצוני' עתיק כו', דבח"ס מאיר בחי' פנימי' עתיק, ובבחי' פנימי', ובגולגלתא מאיר רק חיצוני' עתיק, ובבחי' מקיף לבד כו', ולכן גולגלתא היא בחי' חיצוני' הכתר, וח"ס פנימי' הכתר כו'. דהנה, באדר"ז דרפ"ח סע"ב אי', תיקונא דעתיקא קדישא אתתקן בתיקונא חד כללא דכל תיקונין, והיא חכמה עילאה סתימאה כו', והאי איקרי עדן עילאה סתימאה, והוא מוחא דעתיקא קדישא כו', הרי שבחי' מו"ס הוא גילוי והתלבשות עתיק ממש, דמאחר דכללות תיקוני עתיקא הוא בחי' מו"ס, מובן מזה דבחי' עתיק הוא במו"ס בבחי' התלבשות פנימי כו', ונק' מוחא דעתיקא, הרי שזהו בחי' פנימי' עתיק כו'. ובע"ח שכ"ב ספ"י¹⁹ כ', דכתר הוא בחי' אור רוחני מקיף עליו כו', וחיצוניותו הוא בחי' גולגלתא כו', דעיקר הכתר הוא למע' מגולגלתא, וכמו עד"מ למטה, הכתר הוא העטרה שע"ג הראש, שנעשה מאב"ט²⁰, ונבדל הוא מן האדם, דהרי הגולגולת הוא מכלל האדם, רק שהוא עצם, ואינו בהתחלקות כ"כ, וע"כ ציור אדם הוא מפרצוף פנים כו'²¹, אבל גם עצם הגולגולת הוא מגוף האדם, והוא כלי שעליו שורה הרצון כו'²², והכתר הוא דבר נבדל מן האדם כו'²³, ולמעל' היינו בחי' עתיק, שנעתק ונבדל מהשתל', הוא עיקר הכתר כו', ומאיר בגולגלתא רק חיצוניותו ובבחי' מקיף לבד, ובח"ס מאיר בחי' עתיק בבחי' פנימי' ממש כו'.

והענין הוא, דהנה עד"מ למטה, גילוי התענוג הוא ברצון ובחכ', והיינו כשממלאים רצונו של אדם, אף שהרצון אין בו טעם ושכל כלל, רק שלזה יחפוץ בלא טעם, ומ"מ, הרי מקבל הוא נח"ר על שנעשה רצונו, שהנח"ר הוא העונג המאיר בהרצון כשנשלם רצונו וחפצו כו'. ויש בחי' עונג המלוּבש בשכל וחכ', אף שאין לו שייכות כלל אל הרצון, היינו שאינו שכל המחייב את הרצון, כ"א השכלה שמשכיל באיזה חכ' נפלאה, ה"ה משתעשע בה בשעשוע ועונג נפלא כו', וכמו צהבו פניו של ר"א שמצא תוספתא חדתא²⁴, שכאשר משכיל השכלה חדשה ה"ה מתמלא עונג כו'. הרי שיש עונג ברצון וגם בחכ', רק שברצון הוא בבחי' מקיף, ובחכ' הוא בבחי' פנימי כו'. וההוראה ע"ז, דברצון אין העונג מוסיף חיות, דעם היות שמתענג כשממלאים רצונו, מ"מ, אינו מתחדש מזה שום דבר בהרצון, וכנראה בחוש שהעונג הוא בבחי' הבדלה בהרצון כו'. משא"כ בחכ',

מארז"ל וענינים ס"ע נד ואילך. לקמן ח"ב פת"ט (ע' ותמג).
22) ראה לקו"ת נצבים מט, ג.

23) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן כתובים ח"ב ע' קמו ואילך.
אוה"ת תשא ע' א'תתסט ואילך. המשך תרס"ו ע' שסד.

24) ראה ירושלמי שבת פ"ח ה"א. לקו"ת מטעי צג, ב.
סה"מ תרנ"ז ס"ע קעג ואילך.

18) בהבא לקמן – ראה לקו"ת שלח מט, ג ואילך. אוה"ת
נצבים ע' א'רעג ואילך.

19) ובעני"ח שכ"ב ספ"ו: כ"ה בעץ חיים דפוס שקלאו,
תק"ס. בדפוסים שלפנינו: שער כג ספ"ב.

20) = מאבנים טובות.
21) ראה לקו"ת שה"ש כג, סע"ב ואילך. אוה"ת על

הרי העונג שבזה נותן חיות בהשכל, דמשו"ז יש לו חיות (גישמאק) בהענין שכלי כו', ולכן בשכל כשמתיישן לא יש בו חיות, והיינו מפני שמתרחק מן העונג, כידוע, וברצון אינו שייך שמתיישן, כ"א שמתעלם, וכאשר חוזר מתעורר הוא בתוקף כו', וזהו מפני שבחכ' העונג הוא בבחי' חיות פנימי כו', וה"ז הוראה דברצון העונג הוא בבחי' מקיף לבד, ובחכ' הוא בבחי' פנימי כו'. והטעם וסיבת הדבר ע"פ פשוט הוא, לפי שהרצון הוא בחי' או"מ, ע"כ גם העונג שבזה הוא בבחי' מקיף, והחכ' להיות או"פ, ע"כ גם העונג הוא בבחי' פנימי כו'. וזהו ג"כ מה שברצון הוא רק חיצוניות התענוג, ובחכ' מאיר פנימיות התענוג, לפי שכל או"מ הוא בחי' חיצוניות, וכל או"פ הוא בחי' פנימיות כו', כנודע²⁵ (והיינו בכל מדרי' כמו שהיא לפ"ע מדריגתה, דעם היות דלכאורה מה שבא בהתלבשות ה"ז הארה לבד, והעצמי הוא בבחי' מקיף כו', מ"מ, בחי' הפנימיות היא הארה פנימיות של המשפיע, ובחי' המקיף הוא רק חיצוניות העליון כו'. וכמו במשפיע ומקבל, יש בחי' מקיף, והוא מה שהמשפיע משער חושי המקבל ובאופן כזה הוא משפיע לו, הרי השערה הזאת אינו בעצם השכלתו כו', ומה שמשפיע לו, הגם שזהו רק הארה, ה"ה מגוף השכלתו כו', ויש בבחי' או"פ, שפנימיות העליון ממש בא בהתלבשות כו', וכמשי"ת²⁶), וע"כ, להיות שהרצון הוא מקיף וחכ' פנימי, ע"כ בהרצון הוא חיצוני התענוג, ובבחי' מקיף לבד, ובחכ' הוא בחי' פנימי התענוג, ובבחי' או"פ כו'.

תז

קיצור. וכמו"כ בח"ס יש ב' מדרי', עם היותו סתום בכלל. דהנה, באד"ז דכללות תיקוני דעתיקא הוא במו"ס, והיינו דעתיק הוא במו"ס בבחי' התלבשות פנימי, והוא בחי' פנימיות עתיק, ובגולגלתא רק חיצוניות עתיק, ובבחי' מקיף. דהנה, כתר למעלה מהגולגלתא, ונבדל ממנו, וזהו בחי' עתיק. והנה התענוג הוא במילוי הרצון ובשכל, אך ברצון הוא בבחי' מקיף, ולכן אינו מוסיף בו חיות, ובחכ' הוא בבחי' פנימי, שמוסיף חיות. והטעם, מפני שהרצון הוא או"מ, וחכ' או"פ, כמו"כ הוא הארת התענוג בהם, וכל או"מ הוא חיצוניות, ואו"פ (גם הארה) היא פנימיות.

רא) אמנם י"ל בזה, דהנה ידוע דהרצון הוא כח עצמי ממש²⁷, כמו העונג, דהרי אמיתית הרצון הוא, דמה שרוצה הדבר הוא רק מצד העצם, דז"ע שאין טעם לרצון²⁸, היינו גם לא טעם ועונג כו', והיינו שאין העונג סיבה אל הרצון, כ"א הרצון הוא מצד עצמו כו'. ולכן יש רצון בלא תענוג, וכמו רצון האב בכך ורצון הבן בהאב, ה"ז רצון עצמי, שאין העונג סיבה לזה, שהרי גם אם ח"ו לא יש עונג, וגם אם להיפך ר"ל, מ"מ, ישנו להרצון בעצם, והיינו מפני שהוא רצון עצמי מעצם הנפש, מפני שהוא עצמותו, שאין שום סיבה לזה כו'. וכמו"כ הוא בדוגמא למעלה, רצון העצמי דהקב"ה בנש"י, וכמ"ש²⁹ אהבתי אתכם אמר הוי', בבחי' אה' עצמי בנש"י, שהתקשר עצמו כבי'

25) ראה סה"מ תרס"ג ח"ב ע' לו. עזר"ת ס"ע קסז. תרפ"ה

28) ראה יונת אלם (לרמ"ע מפאנו) פ"ב. שלי"ה ד, ב

ע' קצז.

בהגהה. וראה לעיל פקצ"ג (ע' תקלט ואילך).

26) ראה לקמן פר"ג (ע' תקסה).

29) מלאכי א, ב.

27) ראה ד"ה ובבואה לפני המלך והמשך תרס"ו שבהערה

בנש"י בלי שום טעם וסיבה, מחמת איזה עונג וכה"ג, רק מצד עצם הרצון, וכמ"ש³⁰ כי תהיו אתם ארץ חפץ, וכת"י³¹ חפצי בה כו', וכמו רק אתכם ידעתי³², פי' רציתי כו'³³.

וזהו ענין זכרונות דר"ה³⁴, וכמא'³⁵ אמרו לפני זכרונות בכדי שיעלה זכרוניכם לפני לטובה כו', והוא להיות דבר"ה הוא העלי' בבחי' רוממות העצמית דא"ס, וכמ"ש³⁶ המלך הקדוש, שהוא בבחי' קדוש ומובדל מצ"ע כו', דאז כללות ההשתל' אינו תופס מקום כלל וכלל כו', וע"כ צריכים זכרון עליהם, כמו על דבר הנשכח, דבאמת הרי אין שכחה לפני כסא כבודך³⁷, רק מחמת העדר תפיסת מקום כו'³⁸. וזש"א³⁷ אתה זוכר מעשי עולם, שזהו עולם הנאצל ועולם הנברא כו', ופוקד כל יצורי קדם, שמקדם למע"ב, והן עולמות הא"ס שלמעלה מאצי' כו', שעל כולם צריכים הזכרון בר"ה כו'. ועל כל זה הוא נזכר כבי' ע"י הזכרון דנש"י, וכמ"ש³⁷ וגם את נח באהבה זכרת כו', ומסיימים זוכר הברית, שהוא הכר"ב³⁹ דאברהם ומשה כו', ועי"ז נזכר על כל מע"ב כו'. וזש"א³⁷ זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון, דפי' יום הראשון הוא ראשית כל ההשתל' שעלה ברצונו הפשוט להאציל ולברוא כו'⁴⁰, שהזכרון ע"ז הוא בר"ה, שהוא יום תחלת מעשיך, היינו יום בריאת אדה"ר⁴¹, דהרי בכ"ה באלול נבה"ע⁴², ור"ה הוא יום ששי למע"ב, שבו נברא אדה"ר, שזהו תחלת מעשיך, היינו עיקר הכוונה הפנימי⁴³, וע"י הוא הזכרון על כל מע"ב כו'. דהנה, יש זכרון חיצוני, וזכרון פנימי⁴⁴, שז"ע זכרון הברית דנש"י כו'.

תח

והענין הוא, דהנה ידוע בענין כר"ב⁴⁵, שהוא מה שמחלקי' דבר א' לשני חצאין ועוברים ביניהם, שזהו לסימן שהן דבר א', ועוד מורה הכר"ב, שגם אם יתרחקו זמ"ז, יהי' מ"מ חיבורם והתאחדותם בפנימיות נפשם, ועי"ז יתאחדו ויתחברו בחיצוניות כו'. והדוגמא מזה למעלה, דהתאחדות החיצוני הוא בכללות סדר השתל', שהן רק חיצוניות הרצון כו' (ובד"כ זהו הכר"ב דנח, שהוא על קיום העולם התחתון בפרט וקיום כללות ההשתל' בכלל, שמבחי' יחוד חיצוני דאו"א כו'⁴⁶), והתאחדות הפנימי הוא ההתאחדות בנש"י, שהן פנימי' רצונו ית' כו' (וזהו הכר"ב דאברהם אע"ה על קיום התו"מ, שזה יהי' תופס מקום כו', והכר"ב עם משה על התשו'⁴⁶, שיעורר בבחי' פנימי' ועצמות א"ס ב"ה כו'). והזכרון הזה הוא, שגם אם יתרחקו זמ"ז כו', וכמו בתכלית העלי' והרוממות בבחי'

(39) = הכריתות ברית.

(30) שם ג, יב.

(40) ראה עץ חיים שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף ב.

(31) ישעי' סב, ד.

(41) ראה תוד"ה לתקופות – ר"ה ח, א. ר"ן ר"ה טז, א.

(32) עמוס ג, ב.

חדא"ג מהרש"א ר"ה שם. בחיי בראשית א, ג.

(33) ראה תיב"ע עה"פ. הובא באוה"ת ויקהל ע' ב/תשצב.

(42) ויקר' רפכ"ט. פסיקתא דר"כ פסקא כג (בחודש

סה"מ עת"ר ע' קסח. וש"נ.

השביעי). תוס' ר"ה שם.

(34) בהבא לקמן – ראה עטרת ראש שבהערה 2. מאמרי

(43) ראה לקו"ת נצבים מז, א ואילך. מאמרי אדמו"ר

אדמו"ר האמצעי נצבים ע' תשסג ואילך. וראה לקו"ש ח"כ ע'

האמצעי נצבים ע' תתמ ואילך.

372 ואילך. ד"ה וירח ה' תש"מ. ד"ה אל יפטר שבהערה 2.

(44) ראה גם מאמרי אדמו"ר האמצעי שם ע' תשסא

(35) ר"ה טז, א. לד, ב.

ואילך.

(36) תפלת העמידה לעש"ת (ברכות יב, ב).

(45) ראה לקו"ת שם מד, ב.

(37) מוסף לר"ה (פסוקי זכרונות).

(46) ראה אוה"ת תשא ע' ב"ז ואילך. סה"מ תר"ל ע' קה.

(38) ראה גם סה"מ פר"ת ע' סט (ושם: וכמ"ש באורך

תרנ"ד ע' קעז ואילך. לעיל פע"א. פקנ"ב (ע' קעז). ד"ה

בעט"ר [=בעטרת ראש]). תש"ה ע' 34. ד"ה ויאמר לו יהונתן

אתם נצבים תשי"ב (סה"מ תשי"ב ע' שסב ואילך).

דש"פ במדבר תשל"ה.

העצמות, דאז הריחוק גדול מאד, שהרי כל ההשתל' אינם תופסים מקום כלל, גם מדרי' היותר גבוהות כו', ובפרט נשמות שירדו למטה ונתלבשו בגופים, שמרוחקים המה מאד מבחי' רוממות העצמות כו' (וביותר בזה"ג, בריבוי ההעלמות וההסתרים כו'), והוא אם עיונותיכם היו מבדילים כו'⁴⁷, שזהו הכדל וריחוק גדול מאד כו'. ובאמת גם הריחוק הזה הוא רק בחיצוני, דהרי גם מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים כו'⁴⁸, והיינו בפנימי' כו', רק בחיצוני' הוא ההכדל והריחוק כו'⁴⁹), וע"ז הוא זכרון הברית הפנימי, שמזכירין לפניו כבי' איך שהתקשר עצמו כביכול בנש"י בבחי' פנימי' שלהם (דמשו"ז אינו נוגע כלל הריחוק החיצוני כו'), וע"י זכרון הברית וההתאחדות הפנימי, נעשה התאחדות החיצוני ג"כ כו'. ומה שצריכים זכרון על ההתאחדות הפנימי, הוא מפני שבהעלי' בעצם הרוממות, הרי גם הנשמות אינם תופסים מקום כו', ומ"מ אינו שייך בזה ריחוק ח"ו, רק שצריכים זכרון כו'. ובמה בשופר⁵⁰, בבחי' צעקה פנימי' דתשו' וקבעומ"ש בהזות עצמי' נפשו, שזה מגיע בבחי' עצמות א"ס כו', וכמשנת"ל ס"פ קצ"ה⁵⁰. ומביאים ע"ז ראיות מן התו"ר⁵¹, וכמו הזכרון דנת, דבאה' זכרת אותו, שזהו מצד האה' פנימי' והעצמי' כו' (והראי', שלא העמיד ממנו מגינים וצדיקים כו'⁵²) (והגם דכר"ב דנת הי' על קיום העולם כנ"ל, וי"ל, שהרי הזכרון הי' קודם הכר"ב. והגם דהכר"ב הי' על קיום העולם (וי"ל משום דמנח לא העמיד מגינים צדיקים⁵², ומבו' במ"א⁵³ מפני שהי' קודם המילה לא נמשכו נשמות גבוהות, כי לא הי' יחוד זו"נ בבחי' פנימיות. וצ"ע ממ"ש במ"א⁵⁴ בענין ומלכ"י⁵⁵ צדק מלך שלם כו'), הנה הזכרון הי' על נח מצ"ע, והיינו מצד עצם מעלת נש"י. וי"ל דזהו שבמדז"ר⁵⁶ העיר על מ"ש⁵⁷ ויזכור אלקי, מפסוק⁵⁸ אדם ובהמה תושיע ה', ועמ"ש במדרש אמור ר"פ ז"ז⁵⁹, וידוע דאדם ובהמה זהו שלמעלה מתו"מ שהן בחי' אדם כו', והו"ע התשובה⁶⁰, וכמארז"ל⁶¹ ערומים בדעת כאדם ומשימים עצמן כבהמה כו', ועז"ר⁶² וגם את נח באהבה זכרת, מפני האהבה עצמיות כו'), והזכרון על האבות, דרק באבותיך חשק ה' כו'⁶², שהרי בכל פעם שהזכיר משה זכות אבות, הי' בהזמן שהי' שלא כדבעי כו' וכמ"ש⁶³ זכור לעבדיך לאברהם כו', והזכרון דיצי"מ שהי' רק מצ"ע מצד הרצון העצמי בנש"י כו', ועי"ז יהי' ממילא הזכרון על כל השתל' כו'.

ת וכ"ז הוא מפני שהרצון הוא עצמי, שאין שום סיבה לזה כו'. וכמו"כ הוא הרצון העצמי בנש"י באלקו', שהוא בהתקשרות עצמי בלי שום סבה וטעם כלל, וכמו במס"נ בפו"מ

46 ב"ר פל"ג, א.
 47 נח ת, א.
 48 תהלים לו, ז.
 49 וז"ל: אדם ובהמה תושיע ה', אדם בזכות בהמה תושיע ה', אמרו ישראל, רבש"ע, כאדם אנחנו כבהמה תושיענו לפי שאנו נמשכין אחריו כבהמה כו'.
 50 ראה גם מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ח"ב ע' תשנב.
 51 חולין ה, ב. וראה לקו"ת בחוקותי נ, ריש ע"ג. אוה"ת עה"פ נח שם (בראשית ח"ב תלט, ב). לקו"ש ח"כ שם (ע' 374).
 52 עקב י, טו.
 53 שם ט, כו.

47 ע"פ ישעי' נט, ב.
 48 פסחים פה, ב.
 49 ראה גם תו"א תצוה פג, א ואילך. תורת חיים שם ססה, א ואילך.
 50 ע' תקמה.
 51 ראה לקו"ת נצבים נו, ג. סה"מ תרנ"ט ע' טו. לקמן ח"ג ע' א'תב.
 52 ראה שהש"ר פ"א, יד (ג).
 53 ראה אוה"ת תשא שם (ע' ב"ט). סידור ס"ע לו ואילך.
 54 ראה אוה"ת לך לך עו, ב ואילך. ביאורי הזהר להצ"צ ח"ב ע' תרלד ואילך. ע' תרמא. ע' תתנת.
 55 לך לך יד, ית.

על קדה"ש, שאין בזה שום הרגש עונג כלל (שאם הי' בזה איזה הרגש עונג, יכול להיות שלא הי' באפשרי להיות במס"נ בפו"מ, שהרי השכל אינו מחייב ענין המס"נ⁶⁴, והיינו שאינו מניח למס"נ בפו"מ, וכמו"כ הוא גם בתענוג כו'), רק מצד הרצון העצמי, דהיינו עצם ההתקשרות הנשמה באלקר, שא"א לו כלל להיות נפרד ח"ו, עי"ז הוא מוסר נפשו בפו"מ, ולא יכבד עליו לקבל כל היסורים ר"ל⁶⁵, רק מצד עצם התקשרותו כו', דכ"ז הוא רצון בלא תענוג כו'*

וכמו המצות הנק' חוקים, דבד"כ הרי המצות הן בחי' רצון שלמעלה מהטעם, דאין טעם לרצון⁶⁸, ולכן מצות לאו ליהנות ניתנו כו'⁶⁸, ובפרט המצות שהן בבחי' חוקים כו'. וכ"ז הוא מפני שהרצון הוא עצמי, שאין התענוג בבחי' סיבה אליו כו'.

קיצור. ועיקר הטעם י"ל, דהנה רצון הוא עצמי, בלי סיבת טעם ועונג, וכמו רצון העצמי דאב ובן, וכ"ה רצון העצמי בנש"י מצ"ע. וז"ע הזכרונות דר"ה על כללות ההשתל', ע"י הזכרון בנש"י, שהן תחלת מעשיך, והוא בחי' זכרון פנימי, שע"ז הוא הזכרון חיצוני, וכמו כר"ב, שזהו התקשרות פנימי (והוא כר"ב דאברהם על תו"מ, ומשה על התשובה), וגם אם יתרחקו, והוא בתכלית רוממות העצמית, וירידת הנשמות למטה (ובפרט ע"י חטא), וע"ז הוא זכרון ברית הפנימי שהתקשר עצמו כבי', ובמה בשופר, בצעקה דתשובה. וראי' מהתו', מזכרון דנת, שלא הי' תו"מ עדיין, וזכרון האבות ויצי"מ. וכן רצון העצמי דנש"י באלקות, וכמו במס"נ בפו"מ, בלי הרגש עונג כלל, וכמו החוקים, שכל זה הוא רצון עצמי.

(רב) **והנה** בעצם מהותם דרצון ועונג, הן הפכים זמ"ז, דהעונג הוא בהעלם בנפש, והרצון הוא בהתגלות דוקא. דרצון הוא ל' מרוצה⁶⁹, שהוא התגלות והמשכת הנפש, וכמו היש את נפשך⁷⁰, שהוא התגלות הנפש ומרוצתו לאיזה דבר כו'. וזהו שהרצון הוא בבחי' התעוררות דוקא, שמתעורר באיזה רצון, שהו"ע ההתגלות כו' (והיינו שלפי שהרצון הוא חיצוניות הנפש, דע"ה שהוא עצמי, ה"ה בחי' חיצוני' העצמות, ע"כ כל ענינו הוא בחי' ההתגלות כו'). והתענוג הוא דוקא בהעלם בנפש, שאינו בבחי' מרוצה, כ"א מה שמתענג בעצמו, והיינו גם שמתענג באיזה דבר, א"ז בבחי' מרוצה, כ"א

(* (וכמו שתוק⁶⁶ כך עלה במח' ורצון לפני כו')⁶⁷.)

64 עירובין לא, א. וראה סה"מ תר"ט ע' יט. עזרת ס"ע צו. תרע"ח ע' נה. ע' תס. עטרת ע' גג.
69 ראה לעיל פ"א (ע' ג). וש"נ.
70 ע"פ חיי שרה כג, ת. מלכים"ב ט, טו. וראה תרגום אונקלוס ופרש"י חיי שרה שם. פרש"י ורד"ק מלכים שם.

64 ראה תו"א מגילת אסתר קכ, סע"ד ואילך. אוה"ת שם ע' סא ואילך. סה"מ תרנ"ט ע' יח. תרפ"ד ס"ע רצג ואילך. תש"ט ע' 121. לקו"ש ח"ב ע' 76. ח"י"ח ע' 300.
65 ראה גם מאמרי אדמו"ר האמצעי פ' זכור ע' תצח. חג השבועות ע' תרגל. לקמן ח"ב ע' ואקלט.

66 מנחות כט, ב.
67 על קטע זה כתב רבינו: "אצ"ל" (= אין צריך להעתיק)*.
לדפיס קטעים אלו ולציין שנרשם עליהם "אצ"ל".

66 מנחות כט, ב.
67 על קטע זה כתב רבינו: "אצ"ל" (= אין צריך להעתיק)*.
* ראה שיחות ש"פ דאה, מבה"ח אלול תשמ"ב; ש"פ האיגו,

מה שמתענג בעצמו (ולעיל פקצ"ב⁷¹ נת' שהתענוג הוא בהתגלות, היינו להיותו כח נעלה ביותר, והוא בבחי' אור בלא כלי כו', ע"כ כשמתענג באיזה דבר, נראה ונגלה בו התענוג שמתענג (ומתעלם ע"י החכ' דוקא, להיותו בחי' עונג בעצם מהותו, ובא בבחי' חכ' ושכל כו', וכמשי"ת⁷²), אבל אינו בבחי' מרוצה כלל, דהתענוג הוא בעצמו, רק שנראה אורו כו'). ועיקר התענוג הוא שמתענג בעצם מהותו ממש, לא בבחי' הגילויים שלו, גם לא בבחי' הרוממות שלו כו' (צוא פרידין פון זיך אליין), שזהו העונג בהעצם, לא במה שהוא העצם כו', דהיינו לא במעלת העצם, כ"א בהעצם עצמו כו', וכמ"ש במ"א⁷³, דאין זה ברצון לומר שרוצה בעצמו, היינו בעצם מהותו כו', דגם מה שרוצה לחיות ה"ז התפשטות כו'. ותוקף התענוג ביותר הוא בתענוג דאו"ח דוקא כו' (וזהו לפי שהעונג הוא פנימי ועצמי הנפש, ע"כ הוא בהעלם דוקא כו'), ומה שבא ממנו בהמשכה, הוא בחי' הארה לבד, לא עצם העונג כו'.

תו וזהו הטעם מה שהרצון שולט על התענוג, ואין התענוג שולט על הרצון כו'. דהנה, התענוג אין ביכולתו לשנות מרוצה ללא רוצה, או מלא רוצה לרוצה, וכמו מי שהוא חכם גדול, והוא אוהב את המושכלות, שיש לו תענוג גדול מאד במושכלות, אך איזה מושכלות הוא רוצה, רק מושכלות דקדושה, בעסק התורה וידיעת אלקות כו', ומושכלות אחרות שאינם אלקו', ובפרט מה שיכול להביא להיפך מאלקות חו', אינו רוצה בהם כלל וכלל כו'. ועם היות שיודע שיש בהם שכליים עמוקים, ויש לו בעצם תענוג גדול בעינינים שכליים (דחכם אמיתי העונג שלו במושכלות הוא גדול ועצום מאד), לא יועיל כ"ז להיות לו חו' רצון לזה, מפני רצונו העצמי שרוצה רק באלקות, וכל מה שהוא היפך מאלקות, אינו רוצה בשום אופן כו'. וכמו"כ לא ישתנה מרוצה ללא רוצה, והוא, שהרצון העצמי דבנש"י לאלקות, לא נשתנה ולא נתהפך לעולם, גם בריבוי תענוגי' הגשמיים כו', וכמ"ש⁷⁴ מים רבים דריבוי רצונות ותאוות זרות כו', לא יוכלו לכבות האהבה⁷⁴ והרצון העצמי כו'. וכמו שאנו רואים גם בקשב"ק⁷⁵ המשוקעים ר"ל בריבוי תאוות ותענוגים גשמיים, הנה לפעמים, כמו בזמן השמחה וכה"ג, ה"ה מתקרבים ליראי אלקים, ומדברים בשבחי של יראת אלקים וקיום המצות, ואיך שגם הוא רצונו בזה, רק שיש לו מניעות ועיכובים כו', וכ"ז אינו שקר בנפשו, דהאמת הוא שרוצה באלקות, כי הרצון העצמי יש בו, ועם היות שנשקע ונאבד מאד, מ"מ ישנו בו כו'. וזהו דלעתיד, כאשר יתקע בשופר גדול⁷⁶, ובאו האובדים בארץ אשור⁷⁶, שהוא בחי' התענוג⁷⁷, דגם האבודים ר"ל בתענוגים הגשמיים, יבואו כאשר יהי' גילוי אלקות כו'. הרי דהתענוג אינו שולט על הרצון לשנותו כו'. והרצון שולט על התענוג לשנותו מעונג לצער ומצער לעונג, וכמו בענין הסיגופים, דעם היותם צער לנפש, ה"ה לו לעונג, מפני שרוצה מאד בתיקון נפשו כו'⁷⁸, וכמו שהתירו ת"ח⁷⁹ בשבת מפני שהוא עונג לו כו'⁸⁰. וכמו"כ מצד עוצם הרצון לאלקות, ה"ה

(75) - בקל שבקלים.

(76) ישע"י כו', יג.

(77) ראה לקו"ת דרושים לר"ה ס, א.

(78) ראה גם לעיל פקס"ח (ע' תסא).

(79) - תענית חלום.

(80) טושו"ע או"ח סרפ"ח ס"ד. שו"ע אדה"ז שם ס"ג.

(71) ע' תקלו ואילך.

(72) ראה לקמן פרכ"ד (ע' ותנד).

(73) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי חג השבועות ע' שעט

ואילך. קונטרסים ע' תקסט ואילך.

(74) שה"ש ז, ח (ושם: את האהבה). וראה תו"א נח ה, ג

ואילך.

מואס בכל התענוגים הגשמי, וכמו שנאו רע⁸¹ דצדיקים גמורים, וכן בבע"ת, שמואס בכל עיני עוה"ז⁸², ומואס בחייו, והיינו שמואס בחיי הקודם שהי' בתענוגים הגשמיים, ה"ה מואס בהם בתכלית המיאוס כו', וכמ"ש כ"ז באריכות בד"ה יו"ט של ר"ה, רס"ו⁸³. והרי העונג הוא למעלה מהרצון, ומפני מה הרצון שולט בהעונג כו', אך זהו מפני שהרצון שהוא בבחי' מרוצה והמשכה, נמשך העצמות שלו, והעונג שהוא בבחי' העלם, מה שנמשך ומתגלה הוא רק הארה לבד כו', ולכן הרצון שולט על העונג, והעונג שהוא רק הארה, אינו שולט על הרצון כו'.

וע"כ, להיות שהרצון הוא עצמי, שאין התענוג סיבה אליו, ובעצם מהותם המה הפכים זמ"ז כו', לכן, מה שבהמשכת הרצון נמשך מבחי' התענוג, הוא רק הארה לבד כו', להיות דכללות המשכת התענוג הוא רק הארה לבד, ובפרט בהרצון, שהם הפכי זמ"ז כו', הנה מה שנמשך בזה מבחי' העונג, הוא רק הארת והתפשטות העונג לבד כו' (רק בבחי' רצון העצמי יש בו בחי' תענוג העצמי, להיות שניהם בחי' עצמות כו', וז"ע נח"ר לפני שאמרתי ונעשה רצוני⁸⁴, לפני דוקא, בבחי' העצמות כו'⁸⁵, כנ"ל פקצ"ג⁸⁶).

קיצור. ובעצם מהותם רצון וענג הפכים זמ"ז, רצון הוא מרוצת הנפש, וענג העלם, ותוקף התענוג הוא באו"ח, וענג עצמי הוא בעצם המהות, והמשכת הענג הוא רק הארה. ולכן ענג אינו שולט על הרצון, דתענוג במושכלות לא ישנה עצם רצונו במושכלות אלקית, ומ"ר⁸⁷ דתענוגים גשמיים לא יכבה האהבה האלקית. ורצון שולט על התענוג, שמתענג במה שהוא רוצה, מפני שהעצמי נמשך. וע"כ ברצון רק הארת הענג ובמקיף.

(ג) **אמנם** כח החכ', הרי אינו עצמות הנפש, רק כח מהנפש, שגם שרש ומקור כח החכ' גם בשרשו הראשון (שאינו בבחי' מקור לשכל גלוי כו') אינו עצמות הנפש כו'. אמנם ידוע שהנפש נק'⁸⁸ נפש המשכלת, והוא מפני שכח החכ' מתאחד עם הנפש כו', וכמ"ש בלקו"ת ד"ה וידבר כו' כה"ד האלה⁸⁹, ולכאורה הרי כל הכחות מתאחדים עם הנפש, ולמה נק' דוקא ע"ש החכ', אך זהו משום דמציאות החכ' שבו הוא מצד מעלת מהות הנפש עצמו.

והענין הוא, דהרי האדם מובדל מכל הבע"ח בכח החכ' שבו, דהרי מדות טבעי' יש בבע"ח ג"כ (וכמו שגם הבהמה נמשכת אחר בנה כו', וכמו לבני עורב אשר יקראו⁹⁰,

עצם ממש"י.

(81) תהלים צז, י.

(87) = ומים רבים.

(82) ראה גם מאמרי אדמו"ר האמצעי חוקת ע' א"תיג.

(88) ראה רמב"ן בראשית ב, ז. של"ה פג, ב. סה"מ תרנ"ג

(83) המשך תרס"ו ע' צב ואילך.

ע' רלד. לעיל פק"ה (ע' ערב). סה"מ תרע"ח ע' שס.

(84) תוי"כ ופרש"י ויקרא א, ט. ספרי ופרש"י פינחס כה, ת.

(89) לקו"ת במדבר טו, סע"ד ואילך.

(85) ראה גם סה"מ תרנ"ז ע' רס.

(90) תהלים קמו, ט.

(86) ע' תקלט ואילך (ושם): "דרצון ועונג שניהם בבחי'

שמרחם על בניו כו'⁹¹, ובפרט הנשר שהוא רחמני כו'⁹²), ויתרון האדם על הבע"ח הוא בשכל ודעת שבו כו', והיינו מצד מהות נפשו שהיא נפש האדם (דשרשו מבחי' פני אדם שבמרכבה⁹³, או מבחי' אדה"ע שעל הכסא כו'⁹⁴), ע"כ יש בו חכ' ושכל כו' (ובד"כ הוא מפני שנפשו הוא מבחי' התיקון, דהעיקר הוא בתיקון בחי' החכ', והוא בחי' ש' מ"ה כו', וכמ"ש במ"א⁹⁵). וכמו שמעלת האדם בבחי' הדבור שבו ה"ז מצד הנפש שהוא בחי' נפש המדברת כו'⁹⁶ (וע"כ הנפש מליאה אותיות כו'⁹⁷), כמו"כ מעלתו בחכ' ושכל הוא מצד הנפש, דלהיותו נפש האדם, ע"כ יש בו חכ' כו'. נמצא, דמפני שעצם הנפש הוא במדרי' חכ' (הגם שאינו חכ' ושכל כלל כו'), הוא הסיבה למציאת כח החכ' שבו כו'. וזהו שנק' נפש המשכלת, הגם שהנפש אינו חכ' ושכל⁹⁸, אך להיות דמהות הנפש עצמה הוא הסיבה למציאת החכ' והשכל, ה"ז מתאחד בו בבחי' אחדות ממש, עד שנק' ע"ש נפש המשכלת כו'.

ומובן מזה, דהחכ' אינו עצמות הנפש, ויש לה סיבה, רק הסיבה להחכ' הוא העצמות דהנפש, והיינו בחי' התענוג שבנפש, שהתענוג הוא עצמות הנפש, והוא בחי' הפנימי שבו (וכנ"ל שהרצון הוא חיצוני, והתענוג הוא פנימי כו'), והוא סיבת כח החכ' גם במקורו ושרשו הראשון כו'. וכמו"כ גם התגלות החכ' הוא מבחי' התענוג, דע"י התענוג שמתענג בהדבר, הוא משכיל בו כו' (דגם מה שלעולם ילמוד אדם במקום שלבו חפץ⁹⁹, העיקר הוא מצד התענוג, דהיינו שהרצון הוא עם תענוג כו'¹⁰⁰. ורצון בלא תענוג, היינו רק בדרך קב"ע, זה ג"כ יכול לפעול להשכיל, וזהו רק מצד נתינת ומסירת נפשו לזה כו', והעיקר בזה הוא מבחי' הדעת שבאורא¹⁰¹, שמכריח להשכיל כו', וכמ"ש במ"א¹⁰², וכמשי"ת¹⁰³).

ובאמת התענוג עצמו הוא שנעשה בבחי' שכל וחכ'. ולכן ההשכלה היא כפי אופן התענוג דוקא כו', דברצון, הרי יכול להשכיל היפך הרצון, משא"כ התענוג, א"א שישכיל היפך התענוג (והוא הגישמאק) שיש לו בהדבר כו', רק להיות שהחכ' אינו תענוג, היינו שהוא כמו כח בפ"ע מן התענוג, ע"כ זהו שהתענוג הוא רק סבה אל החכ',

95) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ח ח"א ע' י ואילך. תורת חיים בראשית טז, ב ואילך.

96) ראה תרגום אונקלוס בראשית ב, ז.

97) ראה עץ חיים שער ה (שער טנת"א) פ"ג. לקו"ת בחוקותי מה, ד. נשא כו, ב. שה"ש ד, ב. שה"מ תרצ"ו ע' 110. וש"נ.

98) ראה שה"מ תרנ"ג ותרע"ח שבהערה 88. עט"ת ע' שעט ואילך. תרצ"ו ע' 51 ואילך. ובכ"מ.

99) ע"ז יט, א.

100) ראה שה"מ תרנ"ז ע' קנ. המשך תרס"ו ע' לו. שה"מ אצת"ר ס"ע ו.

101) ראה מבוא שערים שער ג חלק ב פ"ג. עץ חיים שער יג (שער אריך אנפין) רפ"ד. הובא בלקו"ת שה"ש ל, סע"ב.

102) ראה לקו"ת מסות פז, ג ואילך. המשך וככה תרל"ז פע"ו (שה"מ תרל"ז ח"ב ע' תקפב ואילך).

103) ראה לקמן פר"כ"ג (ע' ותג). ח"ב ע' ותקסא ואילך.

91) ראה אוה"ת שלח (קה"ת, תשנ"ז) הוספות ע' 73: „ובגמרא בכתובות [מט, ב] משמע שהעורב הלכן מרחם על בניו כמש"ש עורבא בעי בניה והוא גברא לא בעי בניה כו'". ובסה"מ תרס"ח ע' ע': „עורב הוא אכזרי ואין בו טבע הרחמנות, עד שגם על בניו אינו מרחם, וכמ"ש ולבני עורב אשר יקראו כו', והא דעורב בעי בני' אמרו בכתובות דמ"ט ע"ב הא בחיזורי והא באוכמא, ופרש"י כשהן גדולים משחירין ואוהבן כו', ובתוס' שם כתבו שהן ב' מינים, יש עורב אוכם במראה והוא אכזרי, ויש לבן במראה ויש בו רחמים". וראה שה"מ תרל"ה ח"ב ע' תקיד.

92) ראה ירושלמי פאה פ"א ה"א. ספרי ופרש"י האזינו לב, יא.

93) ראה לקו"ת נשא כת, סע"ג ואילך. מאמרי אדמו"ר האמצעי האזינו סע"ג אירו ואילך.

94) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי שמע"צ ושמח"ת ע' ארפו. שה"מ תרכ"ט ע' קי. תרל"ט ח"ב ע' תלח.

אבל באמת התענוג הוא עצמו שנעשה בבחי' חכ' כו'. וכמו עד"מ¹⁰⁴ מי שרוצה בבנין בית, ויש לו תענוג בענין הבית, ורוצה לעשותו בפועל, ומחמת התענוג ה"ה ממציא בכח המשכיל שבו השכלות באופני ציור חדרי הבנין ואבנים נאות¹⁰⁵ עד להפליא כו', דבכח התענוג לא הי' כל פרטי ההמצאות בציורים הנאים וסדר הבנין כו', ואעפ"כ לא הי' כח המשכיל ממציא כל השכלי' רק מכח התענוג שיש לו בעצם הבית כו'. והנה לאחר שנבנה כל הבנין, והוא הולך ומטייל בו ומתענג מגודל עוצם תפארתו, הרי התענוג הוא פנימי ועצמי, שמתענג בעצם נפשו ממש בהבנין כו', אך אימתי יתענג בזה, דוקא כשהבנין נעשה ע"פ גזרת חכמתו שהשכיל מתחלה באופן הבנין, ונעשה כך במכוון בכל הפרטים, אז מתענג בו בעצם נפשו, ואם יחסר בו דבר, שנעשה לא כפי שכלו וחכמתו, מתבטל התענוג לגמרי שאינו מתענג בו כלל כו'. ה"ז הוראה גמורה שהחכמה הוא התענוג, דמה שהשכיל בתחלה באופני הבנין באופן כך וכך דוקא, הוא מצד התענוג שלו בעצם דבר הבנין (רק ששם הוא בבחי' פשיטות לגמרי), וע"כ, דוקא כאשר נעשה כפי חכמתו, אז הוא מתענג בו, לפי שהחכ' הוא התענוג, רק שבא בבחי' חכ' ושכל כו'. וזהו שבחכ' התענוג הוא בבחי' התלבשות פנימי, היינו שהתענוג הוא סבת החכ', שמשכיל בכח החכ' רק מצד התענוג כו', והוא עצמו הוא שנעשה בבחי' חכ' ושכל כו'. ומובן דהתפשטות החכ' הוא רק מהארת התענוג, ובחי' פנימי' החכ' הוא בחי' פנימי' התענוג, עד שבשרשו ומקורו הראשון הוא ממש בחי' תענוג הנעלם העצמי כו' (וזהו מעלת כח החכ' מה שמוחין דגדלות הן בבחי' הבדלה והפרשה, וכמ"ש במ"א¹⁰⁶ דג"ר הן בחי' השבת שבכל פרצוף, שהוא בבחי' מנוחה בבחי' הבדלה כו', מפני שהחכ' הוא בחי' התענוג, והתענוג הוא בבחי' העלם כו' כנ"ל, ע"כ גם מוחין דגדלות הן בבחי' הבדלה כו').

ועפ"ז יובן מ"ש בזהר ובע"ת, דבגולגלתא מאיר רק חיצוני' עתיק בבחי' מקיף, ובח"ס מאיר בחי' פנימי' עתיק בבחי' פנימי ובבחי' התלבשות ממש כו'. ולכאורה הרי הרצון למע' מבחי' החכ' כו'. ולפי הנ"ל מובן, דבאמת הרצון הוא למע' במה שהוא בחי' עצמי מהנפש כו' (אבל הוא בחי' חיצוני' העצמות כנ"ל, וע"כ בא הרצון בבחי' מקיף לבד, שהוא בחי' חיצוני' כו'), ואין התענוג סבה אליו כו', וע"כ, מה שמאיר בו מבחי' התענוג הוא התפשטות הארתו לבד כו', והחכ', ע"ה שאינו עצמי, סבתו הוא התענוג, והוא מהותו בעצם כו' (ולכן בהמשכת עצמות החכ' נמשך פנימית ועצמות הנפש ממש כו', וכמו בהולדה, שהטפה נמשכת מעצמות המוח שבה עצם כח החכ' ועצם התענוג, שמוליד בדומה לו מהות נפש ממש כו', שנותן לו כל העצמו' שלו¹⁰⁷, עד שיכול להיות יפה כח הן כו'¹⁰⁸, וכמ"ש במ"א¹⁰⁹), דבחי' פנימית ועצמות החכ' הוא עצמות התענוג כו'. וכמו

תפלה למשה שם (מאמרי אדמו"ר הזקן שם ע' קנח. סה"מ תר"ס שם ע' ס ואילך). וראה גם סה"מ תרס"ג ח"א ע' פט. המשך תרס"ו ע' קנ.

107 ראה לקו"ת שה"ש לט, ג ואילך. סה"מ תרנ"ט ע' ג ואילך. וש"נ.

108 שבועות מח, סע"א.

109 ראה סה"מ תרנ"ז ע' רסו ואילך. תרנ"ט שם. וש"נ.

104 הבא לקמן לשון ד"ה תפלה למשה במאמרי אדמו"ר הזקן אתהלהך לאזניא ע' קנט. ד"ה הנ"ל תר"ס (סה"מ תר"ס ע' סא) – עם הוספות וכו'. וראה גם סה"מ תרמ"ח ע' קפב. תרנ"ב ע' צג. תרנ"ד ע' ט. המשך תרס"ו ע' קכו ואילך. סה"מ תרצ"ו ע' 176.

105 נאות: במאמרי אדמו"ר הזקן שם: נאים.

106 ראה פרי עץ חיים הקדמה לשער השבת ספ"ב. ד"ה

דפנימי' אבא הוא פנימי' עתיק ממש¹¹⁰, כ"ש שהוא כן בבחי' ח"ס, שהוא בחי' פנימי' עתיק ממש כו', וע"כ נק' באד"ז¹¹¹ מוחא דעת"ק¹¹² ממש כו'. וי"ל שזהו מה שבגולגולת מתלבש חסד דעת"ק¹¹³, ובחכ' מתלבש גבורה דעת"ק¹¹⁴, וידוע¹¹⁵ דבחי' החסד, דעם היותו בחי' הגילוי (והוא אור שאינו מתעבה כו'¹¹⁶), מ"מ הוא בחי' חיצוני' לבד כו', ובחי' גבו' דעת"ק הוא בחי' פנימי' עת"ק שבא בבחי' תגבורת העצמי' כו', ומלובש בבחי' ח"ס דוקא כו'¹¹⁷, ועמ"ש בלק"ת בהביאור דשוש אשיש כו'¹¹⁸.

ועפ"ז יובן מ"ש³ דרשו ה' בהמצאו, בזמן שהוא מצוי גם ליחיד כו', ולכאורה מ"ש⁵ בכל קראנו אליו ה"ז ג"כ בחי' אוא"ס שלמע' מהשתל' כו'. אך הענין, דמש"א⁷ אליו ולא למדותיו, היינו שלמע' מע"ס⁸, אבל מ"מ הוא מה ששייך להשתל' (והפרד"ס¹¹⁹ מפרש אליו הוא בחי' האור המתלבש בהכלים כו', ובכתבים¹²⁰ מבו' דאליו הוא בחי' עצמות אוא"ס שלמעלה מאו"כ דאצי', אבל מ"מ זהו מה ששייך להשתל' כו'¹²¹), וזהו בחי' הרצון ובחי' חסד דעת"ק, שכ"ז בחי' חיצוני' לבד כו', וע"כ יש בזה עדיין חילוקי מדרי', שהוא לצבור, שיכולים להמשיך מבחי' ומדרי' זו כו'. אבל ברה"ה ועשיית' אז מאיר בחי' פנימי' ועצמות א"ס, בחי' גבו' דעתיק שמלובש במו"ס, שהוא תגבורת העצמות, גילוי בחי' פנימי' עתיק כו', וכמ"ש¹²² חשף ה' את זרוע קדשו כו', קירוב המאור כו'¹²³, ולכן אז זמן התשו' לתקן כל הפגמים והחסרונות שחיסר באיזה מצוה או קיצר בעבודת הוי', דבכדי למלאות הפגמים והחסרונות צ"ל ההמשכה מבחי' עצמות א"ס, דהיינו בחי' פנימי' עתיק, בחי' עצמות התענוג כו', וכמשנת"ל פקצ"ג¹²⁴. וזהו ג"כ ענין תקיעת שופר, שהו"ע הצעקה פנימי' מעומקא דלבא, בחי' צעק לבם כו'¹²⁵, ושופר הוא קול המטיל חרדה¹²⁶, דהיינו בחי' גבו' דעתיק כו'. והזמן המסוגל לזה הוא בעשיית', דאז מאיר בחי' פנימי' עתיק כו', דבבחי' ומדרי' זו לא יש חילוקי מדרי' כלל, וה"ה מצוי לכל דורשיו, גם ליחיד כו'. ובירושלמי⁹ אי' שהוא מצוי בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, היינו בתורה, והוא כמשנת"ל¹²⁷ דבח"ס מאיר בחי' פנימיות עתיק כו'. וזהו שהתורה היא ג"כ תשובה, דכמו שהתשובה היא רפואה, וכמאמר¹²⁸ גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם, שנא'¹²⁹ ארפא משובתם, כמו"כ בתורה כתי'¹³⁰ ולכל בשרו מרפא כו', והיינו מפני שבחכ' דתורה יש בזה גילוי בחי'

תיג

הנ"ל הערה 7. וראה מקומות שצויינו בהערה 8.

(120) ראה מקומות שצויינו בהערה 8.

(121) ראה גם סה"מ עטרות' ע' ט.

(122) ישע"י נב, י. וראה זח"ג ריד, ב.

(123) ראה דרך חיים ע' 26. ס"ע 41. ע' 48 ואילך. ע' 181.

מאמרי אדמו"ר האמצעי תצא ע' תקכד. סה"מ תרנ"א ע' נג. קונטרס העבודה ספ"ה.

(124) ע' תקמ ואילך.

(125) איכה ב, יח. וראה לעיל שם.

(126) ראה תו"א יתרו עג, ג. לקו"ת דרושים לר"ה ס, סע"א ואילך. ובכ"מ.

(127) פ"ר (ע' תקנז ואילך).

(128) יומא פו, סע"א.

(129) הושע יד, ה.

(130) משלי ד, כב. וראה תו"א בראשית ח, סע"א.

(110) ראה אצורות חיים שער עתיק פ"ד (לה, ב – בהוצאת קאָרעץ, תקמ"ג) בהגהת מהר"ן בשם האריז"ל. רמ"ז לזח"ג רעו, ב. לקו"ת נצבים מט, ד. אוה"ת נצבים שם (ע' אר"ע). סה"מ ה"שע"ת ע' 49 ואילך. וש"נ.

(111) הנ"ל פ"ר (ע' תקנז).

(112) דעתיקא קדישא.

(113) דעתיק יומין.

(114) ראה עץ חיים שער יג (שער אריך אנפין) פ"ו:ז.

(115) ראה אוה"ת תצוה ע' א'תשלב.

(116) ראה פרי עץ חיים שער יוה"כ פ"ג. מקדש מלך לזח"א י, א (הובא באוה"ת בראשית ח"ג תצד, סע"א). סידור עם דא"ח רלו, ג. ביאורי זוהר לאדמו"ר האמצעי קיז, ג.

(117) ראה גם אוה"ת ענינים ס"ע עט ואילך.

(118) לקו"ת שם, ג ואילך.

(119) שער ד (שער עצמות וכלים) פ"א ואילך. שער לב

פנימיות עתיק כו'¹³¹. וזהו דרשו ה' בהמצאו, אלו עשרה ימים שבין ר"ה ליוהכ"פ, דאז הוא מצוי, היינו שנמשך בחי' עצמיות א"ס, בחי' פנימיות עתיק כו', וה"ה נמצא¹³² כבי' לדורשיו, גם ליחיד כו'.

קיצור. אמנם חכ' עם היותו רק כח, נק' הנפש ע"ש החכ', דעצם הנפש הוא חכ', שזהו מעלת האדם (והוא בחי' תיקון), וזהו סבת מציאת כח החכ', ולכן מתאחד עם העצם ונק' ע"ש. וזהו שהתענוג הוא סבת החכ'. ובאמת התענוג הוא עצמו נעשה חכ', ולכן החכ' היא כפי התענוג דוקא, וכמו חיוב השכל בהבנין הוא כפי תענוג העצמי בו. וזהו דמוחין דגדלות הן בהבדלה, ובשרשו ומקורו הוא התענוג הנעלם. וזהו דח"ס הוא פנימיות עתיק, ובבחי' פנימיות. וי"ל דז"ע גבו' דעתיק שמלובש במו"ס. וזהו דרשו ה' בהמצאו, דבכל קראנו איליו, בחי' רצון, ובהמצאו בעשי"ת שהעצם מצוי, בחי' עתיק. ובירוש' בבת"כ ובמ"ד¹³³, זהו תורה, בחי' ח"ס.

(133) = ובירושלמי [איתא שהוא מצוי] בבתי כנסיות ובתי מדרשות.

(131) ראה גם אוה"ת שבהערה 18. שיחת ש"פ תבוא תשכ"ז (תורת מנחם התוועדויות תשכ"ז ח"ג ע' 372).
(132) נמצא: כ"ה בכי"ק. בהעתקה: מצוי.

בס"ד. יום שמחת תורה, ה'תש"כ

(הנחה בלתי מוגה)

ביום¹ השמיני עצרת תהי' לכם², הנה פירוש עצרת הוא העצרה העכבה וקליטה, והיינו, שההמשכה שבסוכות שהיא בבחי' מקיף, באה בקליטה בפנימיות בשמע"צ³, ועל קליטה זו נאמר שתהי' לכם דוקא, כמ"ש⁴ יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך. וצריך להבין מהו אומרו לכם גבי ההעכבה והקליטה דשמע"צ, מאחר שזוהי ההעכבה והקליטה של אותו הגילוי שנמשך בחג הסוכות, שבו לא נאמר לכם. וביותר אינו מובן ע"פ המבואר במדרשי חז"ל⁵ בענין הקרבת ע' הפרים שבסוכות שהם כנגד ע' אומות העולם, דאיך שיהי' הפירוש בזה, הרי בכל אופן שייך ענין זה לאוה"ע ויש להם יניקה מזה (אע"פ שפרי החג מתמעטים והולכים⁶), וכמ"ש⁷ הללו את הוי' כל גוים, וכדרשת חז"ל שאם היו הגוים יודעים מה שישראל עושים עבורם בביהמ"ק היו מהללים ומשבחים אותם⁸. וכיון שאותו הגילוי עצמו שבחג הסוכות בא בהעכבה וקליטה בשמע"צ, אינו מובן מהו אומרו בשמע"צ לכם דוקא, יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך.

ב) והנה בפירוש ביום השמיני פירש הרב המגיד⁹, ששמיני הוא מלשון שמן, שומן ודשן. והיינו, שאין זה כפירוש הפשוט בשמע"צ שנקרא שמיני מצד המספר, דבענין הספירות הוא ספירת הבינה, אלא הפירוש דשמיני הוא מלשון שמן, דהיינו בחי' חכמה, שהיא למעלה מהבנה והשגה, ועד לפנימיות החכמה שהיא בחי' התענוג. ויתירה מזה

1. תנחומא פינחס טז. פרש"י פינחס כט, יח. שם, לה.

2. ראה פרש"י פינחס כט, יח. ועוד.

3. תהלים קיז, א. וראה אוה"ת סוכות ס"ע א'תשנה.

4. ראה במדב"ר פ"א, ג: אילו הי' אומות העולם יודעים מה הי' המקדש יפה להם קסטריות היו מקיפים אותו כדי לשומרו.

5. לקוטי אמרים סח, סע"ב. אור תורה צה, ב. אוה"ת שמע"צ ס"ע א'תניזו. המשך תערי"ב שם. רד"ה הנ"ל תרצ"ו (סה"מ תרצ"ו ע' 41). וש"נ.

1) מאמר זה הוא המשך למאמר שלפניו ד"ה העושה סוכתו (לעיל ע' 17 ואילך).

2) פינחס כט, לה.

3) ראה אוה"ת סוכות ס"ע א'תשסב ואילך. רד"ה ביום השמע"צ תש"מ (תו"מ סה"מ תשרי ע' רטו). וש"נ.

4) משלי ה, יז. שמו"ר פט"ו, כג. וראה סד"ה ביום השמע"צ תרד"ע (המשך תערי"ב ח"א ע' תלה). ריש וסוף ד"ה הנ"ל בסה"מ עת"ר ע' לה. מד; תש"ד ע' 43. 47; תש"ט ע' 69. 73 (הא'); ה'שי"ת ע' 71. 82.

5) סוכה נה, ב. במדב"ר פכ"א, כד.

פירשו רבותינו נשיאינו¹⁰ בענין ביום השמיני, שאין זה בחי' שמן משחת קודש¹¹, חכמה הגלוי', כי אם בחי' חכמה סתימאה, וכמשנת"ל¹² שזהו מ"ש¹³ כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן, דקאי על בחי' חכמה סתימאה שהיא השרש ליגמה"ר, י"ג תיקוני דיקנא, שמהם באה הסליחה והכפרה ביוהכ"פ, והיינו לפי ששרש המצוות הם בגלגלתא, והכפרה על הפגמים וחטאים שבמצוות נמשכת מבחינה שלמעלה מגלגלתא, שזוהי בחי' חכמה סתימאה. אלא שהמשכת בחינה זו ביוהכ"פ היא בהעלם, ובסוכות באה בגילוי בבחי' מקיף, ובשמע"צ בפנימיות. וזהו ביום השמיני עצרת, שבו מתגלה בפנימיות בחי' חכמה סתימאה שלמעלה מבחי' גלגלתא, וכמשנת"ל¹² שבגלגלתא מאיר בחי' חיצוניות עתיק ובבחי' מקיף, משא"כ בחכמה סתימאה מאיר בחי' פנימיות עתיק ובפנימיות.

ג) ולהבין הענין בפרטיות יותר, הנה¹⁴ ענין בחי' עתיק בכחות הנפש הוא בחי' התענוג, שנמשך ומתגלה ברצון (גלגלתא) ובחכמה, וכמו שאנו רואים באדם למטה, שכאשר רוצה באיזה דבר ונתמלא רצונו אזי הוא מתענג בזה, אבל, המשכת התענוג ברצון היא בבחי' מקיף, ואילו המשכת התענוג בחכמה היא בפנימיות. דהנה אנו רואים שברצון אין התענוג נרגש בפנימיותו, שלכן אינו פועל עליו מאומה, שהרי העדר התענוג אינו פועל חלישות בהרצון, וע"ד מ"ש¹⁵ אהבתי אתכם אמר הוי", שזהו מצד הרצון העצמי בנש"י, שרצון זה ישנו תמיד גם כשחסר התענוג, וזוהי טענת כנס"י להקב"ה בכל השנה, ובפרט בחודש תשרי, שמצד הרצון עצמי בנש"י, לא צריך להיות נוגע מעמדם ומצבם בתומ"צ, לפי שקיום התומ"צ הוא בחי' התענוג, וכמרוז"ל¹⁶ נח"ר לפני שאמרתי ונעשה רצוני, דנח"ר הו"ע התענוג, וכיון שאין התענוג שולט על הרצון, לכן הנה גם בהעדר התענוג צריך להיות הענין דיבחר לנו את נחלתינו את גאון יעקב אשר אהב סלה¹⁷, דאשר אהב הוא בחי' רצון עצמי. וכמו"כ הוא גם באהבת האב לבנו, שאהבה ורצון זה הם בתמידות, גם כשאין לו תענוג בבנו, והיינו שהעדר התענוג אינו פועל גרעון וחלישות בהרצון. וכמו"כ הנה מילוי התענוג אינו מוסיף תוקף בהרצון, דכאשר רוצה באיזה דבר ואח"כ מתענג בזה, הנה התענוג לא

(10) ראה המשך תער"ב שם.
 (11) תשא ל, כה. שם, לא.
 (12) ד"ה העושה סוכתו פ"ד (לעיל ע' 20 ואילך).
 (13) תהלים קלג, ב.
 (14) בכל הבא לקמן — ראה ד"ה דרשו תרד"ע (המשך תער"ב שם ע' תו ואילך).
 (15) מלאכי א, ב.
 (16) תו"כ ופרש"י ויקרא א, ט. ועוד.
 (17) תהלים מז, ה.

(10) ראה המשך תער"ב שם.
 (11) תשא ל, כה. שם, לא.
 (12) ד"ה העושה סוכתו פ"ד (לעיל ע' 20 ואילך).
 (13) תהלים קלג, ב.

יוסיף מאומה בתקפו של הרצון, והיינו לפי שאין התענוג נרגש בהרצון בפנימיותו, אלא רק בבחי' מקיף, ולכן אינו פועל עליו. משא"כ גילוי התענוג בחכמה הוא בפנימיותו, ולכן אנו רואים שמצד התענוג ניתוסף בשכל, דכאשר משכיל באיזה דבר ואח"כ מתענג בזה, הנה מצד התענוג ניתוסף עמקות יתירה בשכל בגילוי, והיינו לפי שהמשכת התענוג בשכל הוא באופן פנימי. ומחילוק זה מובן גם חילוק השני, שברצון נמשך רק חיצוניות התענוג, ובחכמה נמשך בחי' פנימיות התענוג, כי, כל אור מקיף הוא בחי' חיצוניות, וכל אור פנימי הוא בחי' פנימיות.

והנה טעם וסיבת ההפרש בין המשכת התענוג בהרצון להמשכתו בחכמה, בפשטות הענינים, הוא, לפי שהרצון הוא בחי' מקיף (שהרי הרצון הוא גילוי והארה מהנפש, וענינו בעצם הוא בחי' מקיף), וכיון שהרצון עצמו הוא בחי' מקיף, לכן כל הענינים המתגלים בו, ובכללם התענוג, הם בבחי' מקיף, משא"כ החכמה והשכל היא בחי' פנימי בהתיישבות, וכיון שהחכמה עצמה היא בחי' פנימי, לכן גם הענינים המתגלים בה, ובכללם התענוג, הם באופן פנימי. ובעומק יותר, הנה כיון שהרצון אינו שייך להתענוג, שהרי הרצון אינו נמשך מהתענוג, אלא יש לו שרש מיוחד בהנפש, והיינו ששניהם (הרצון והתענוג) הם ענינים עצמיים בהנפש, רצון עצמי ותענוג עצמי, ולהיות שהם נבדלים זה מזה בעצם מהותם, לכן אי אפשר להיות גילוי התענוג בהרצון באופן פנימי, אלא רק באופן מקיף. ובעומק יותר הנה הרצון והתענוג הם לא רק נבדלים זה מזה, אלא הם גם הפכים זמ"ז, דבעצם הנפש גופא הנה התענוג הוא עצמי וענינו בהתעצמות, והרצון הוא חיצוני וענינו הוא מרוצת הנפש לדבר שחוץ ממנו, וכמו שאנו רואים שהתענוג יכול להיות גם בו בעצמו, ואדרבה, זהו אמיתית ענין התענוג, וכמבואר בענין תענוג המלך בעצמותו¹⁸, וכמו"כ גם למטה הנה אמיתית ענין התענוג שמתענג בו בעצמו, משא"כ הרצון אינו יכול להיות שירצה בעצמו, אלא רק בדבר שחוץ ממנו, והיינו לפי שבהנפש עצמו התענוג הוא עצמי, וענינו הוא בהתעצמות, שמתעצם עם הנפש ועולה בו בהעלם אחר העלם, והרצון הוא חיצוני ביחס הנפש עצמו, ולכן ענינו הוא מרוצת והתגלות הנפש בדבר שחוץ ממנו. וכיון שהתענוג והרצון הם נבדלים והפכיים זה מזה, לכן אי אפשר שבהרצון בפנימיותו יהי' התענוג, אלא רק בבחי' מקיף. משא"כ החכמה אינה ענין עצמי בהנפש, כי אם שיש סיבה בהנפש על

(18) ראה עמק המלך שער א'. לקו"ת שה"ש כז, סע"א.

ענין החכמה, וסיבה זו היא מיוחדת עם הנפש, שמצד זה נקראת בשם נפש המשכלת. וע"ד מה שנקראת בשם נפש המדברת¹⁹, לפי שהנפש מלאה אותיות²⁰, שאין הכוונה שהדיבור הו"ע עצמי בהנפש, אלא שבנפש יש סיבה להדיבור. ועד"ז הוא גם בענין השכל, שהשכל אינו עצמי כמו הרצון, אלא יש סיבה בהנפש על השכל. וסיבה זו בהנפש (עד כמה שאפשר לחלק בהנפש) הו"ע התענוג, שהוא הסיבה על השכל. וכיון שסיבת השכל הוא התענוג, ולא רק סיבה בלבד, אלא כמבואר במ"א²¹ שמהות השכל הוא מהות התענוג, אלא שזהו כפי שהתענוג בא ע"י כמה צמצומים וכו' עד שנעשה מזה מהות שכל, אבל בעצם מהותו הוא תענוג, לכן הנה בשכל מתגלה התענוג בפנימיותו, והיינו, שבפנימיות השכל נמשך פנימיות התענוג באופן פנימי, דכאשר משכיל איזה דבר, הנה מצד עצם ההשכלה יש לו בזה תענוג, וגם כאשר ההשכלה וההשגה היא נגד רצונו, הרי מתענג בזה, והיינו לפי שהרצון ענינו הוא רק לעורר את השכל, אבל מהות השכל עצמו הוא מהות התענוג, ולכן נמשך בו פנימיות התענוג, ובאופן פנימי.

ד) אמנם עדיין צריך להבין, דהנה מבואר במ"א²² ההפרש בין רצון לתענוג, שהתענוג אינו מושל ושולט על הרצון עצמי, וכמו שנת"ל (ס"ג) בענין אהבתי אתכם אמר הוי', שגם כאשר הוא היפך התענוג, נשאר הרצון עצמי בתקפו, והרצון עצמי מושל ושולט על התענוג. וכמבואר כמה ראיות על זה, וא' מהם²³ ממה שהתירו תענית חלום בשבת²⁴, דהגם שהתענית הו"ע של צער, מ"מ, הרצון שיש לו בזה מפיג את הצער ועד שמהפכו לתענוג²⁴, ומקיים בזה מצות וקראת לשבת עונג²⁵. ולכאורה הרי זה סותר למשנת"ל שהתענוג הוא עצמי והרצון הוא חיצוני, שעפ"ז אינו מובן, איך אפשר שהתענוג אינו שולט על הרצון, והרצון שולט על התענוג.

אך הענין הוא, דבאמת אין מזה סתירה כלל, ואדרבה היא הנותנת, שהתענוג להיותו עצמי, וענינו בהתעצמות, לכן אי אפשר שיתגלה כמו שהוא בעצמותו, ומה שבא בגילוי הוא רק הארה בלבד, משא"כ

22) המשך תרס"ו ע' סט ואילך. מאמרי אדמו"ר האמצעי נ"ך ס"ע תפג ואילך.

23) הובא בהמשך תרס"ו שם (ע' ע). המשך תער"ב שם (ע' תי).

24) טושו"ע או"ח סימן רפח ס"ד. שו"ע אדה"ז שם ס"ג.

25) ישע"י נח, יג.

19) ראה תרגום אונקלוס בראשית ב, ז. מקומות שצויינו בהערה הבאה.

20) ראה תקו"ז בהקדמה יב, ב. עץ חיים שער ה (שער טנת"א) פ"ג. לקו"ת נשא כו, ב. שה"ש ד, ב. ובכ"מ.

21) המשך תער"ב שם (ע' תיא).

הרצון להיותו חיצוני, וענינו הוא מרוצת הנפש בדבר שחוץ ממנו, לכן הנה עצם הרצון בא בהתגלות. וכיון שבגילוי הרצון הוא עצמי והתענוג הוא רק הארה בלבד, לכן הנה הארת התענוג אינה מושלת על הרצון עצמי, והרצון עצמי מושל על הארת התענוג. אבל כמו ששניהם הם בבחי' הארה או שניהם בעצמותם, הרי ודאי שהתענוג הוא עצמי והרצון הוא רק חיצוני בלבד, ולכן גילוי התענוג בהרצון הוא רק בבחי' מקיף, ורק בחכמה גילוי התענוג הוא בפנימיותו ובחי' פנימיות התענוג כנ"ל.

(ה) **וזהו** ביום השמיני עצרת תהי' לכם, דשמיני הוא בחי' שמן, ובעומק יותר בחי' שמן הטוב, חכמה סתימאה שלמעלה מבחי' גלגלתא, שהוא המקור ליגמה"ר, שהמשכתם ביוהכ"פ היא בהעלם, והגילוי מזה הוא בסוכות בבחי' מקיף, ובשמע"צ בפנימיות. ולכן, בסוכות שהגילוי הוא בבחי' מקיף, הרי זה ע"ד הגילוי בבחי' גלגלתא שהוא רק בחי' חיצוניות עתיק, ולכן אפשר להיות מזה יניקה כו', שזהו"ע הקרבת ע' הפרים בסוכות כנגד ע' אוה"ע שנמשך להם מזה יניקה, וכנ"ל בענין הללו את הוי' כל גוים. אמנם בשמע"צ שהוא מלשון העצרה וקליטה, היינו שהגילוי נמשך באופן פנימי, שאז הוא התגלות בחי' פנימיות עתיק, הנה מזה אין להם יניקה כלל. וע"ד המבואר במ"א²⁶ בענין ההתהוות מבחי' אות בי"ת דוקא²⁷, ראשית ההשתלשלות, ולא מבחי' אות אל"ף שלמעלה מהשתלשלות, לפי שמצד הבחי' שלמעלה מהשתלשלות, הרי זה כחשיכה כאורה²⁸, ואפשר להיות יניקה כו', ואעפ"כ הנה ההתחלה דמ"ת היא באות אל"ף, כי, כפי שנמשך בפנימיות ומאיר בחי' פנימיות עתיק, הנה משם אין להם יניקה, ואדרבה, מבחי' פנימיות הכתר הנה וכל אויבך יכרתו²⁹. וכמו"כ הוא גם בשמע"צ, שמצד ההמשכה בבחי' הפנימיות, הנה יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך. וענין השומן והדשן שבשמע"צ ממשיכים על כל השנה בענין ויעקב הלך לדרכו³⁰, ושמרו דרך הוי' גו'³¹, שיהי' עולם שבע ודשן בבני חיי ומזוני רויחי.

(29) מיכה ה, ח. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ ה'ש"ת ע' 42.
(30) לשון הכתוב — ויצא לב, ב. וראה ספר השיחות תרצ"ו ע' 43 (וש"נ). ונתבאר בלקו"ש חט"ו ע' 259 ואילך. ח"כ ע' 266 ואילך. 367 ואילך. ועוד.
(31) וירא יח, יט.

(26) ראה ד"ה ואתחנן תרע"ג (המשך תער"ב ח"א ע' שמש). וראה גם לקו"ת פ' ראה יט, ב. אוה"ת ויקרא ח"ג ע' תתנט ואילך. ועוד.
(27) ראה ירושלמי חגיגה פ"ב ה"א קרוב לסופה. תנחומא בראשית ה. ב"ר פ"א, י. זהר ח"א רה, ב. ועוד.
(28) תהלים קלט, יב.

כג. עד"ז איז לכאו" ניט פארשטאנדיק פארוואס האט דוד געזאגט "מן העולם ועד העולם" - די כשנה זאגט דאך אז "משקלקלו המינין". התקינו שיהו אומרים מן העולם ועד העולם", וואס די מינים מיינט מען דאך נוצרים, וואס זיי זיינען געווען בסוף זמן בית שני, איז ווי קומט דאס אז דוד, וואס ער איז געווען קודם בנין בית ראשון, האט ער שוין געזאגט "מן העולם ועד העולם" - דער קלקול המינים איז דאך ערשט געווען בסוף בית שני?

ווען מ'וואלט געזאגט אז אלע מאל דארף מען זאגן "מן העולם ועד העולם", נאר אין ביהמ"ק האבן די כהנים געזאגט נאר "מן העולם", דערפאר וואס זיי האבן זיך פארלאזט אויף דעם וואס דער עם האט גענטפערט "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" - איז פארשטאנדיק פארוואס האט דוד געדארפט זאגן "מן העולם ועד העולם", דערפאר וואס זיין אמירה איז ניט געווען אין אן אופן אז ס'איז געווען דער עם וואס זאל זאגן דעם צווייטן "עולם", האט ער אליין געדארפט זאגן "מן העולם ועד העולם";

מ'זאגט דאך אבער אז דער גאנצער ענין אז מ'דארף זאגן "מן העולם ועד העולם", איז געווארן ערשט משקלקלו המינים (וואס דערפאר דארף מען זאגן ב"פ עולם, וויבאלד זיי האבן געזאגט אז אין עולם אלא אחד) - איז דאך ניט פארשטאנדיק פארוואס האט דוד (וואס איז געווען קודם שקלקלו המינים) געזאגט "מן העולם ועד העולם"?

והביאור בזה:

דער ענין הברכה בכלל, אויך בפשטות, איז אן ענין פון המשכה, ממשיך זיין ברכות וכו', ובמילא איז דאס ניט פארבונדן בדוקא מיט דערמאנען דעם אויבערשטנס נאמען, ווי מ'געפינט אין ברכת יעקב און ברכה משה וכו', אז אין דער ברכה דערמאנט זיך ניט דער שם, ווי ס'שטייט "שמח זבולון בצאתך וישכר באהליך" (ברכה לג, יח), איז דאך דאס א ברכה, און ס'שטייט ניט דערביי א שם, ווייל דאס איז נאר אן ענין וואס מ'וויל ממשיך זיין א ברכה צו יענעם;

אבער די ברכה וואס דוד האט געזאגט "מן העולם ועד העולם", איז די ברכה געווען אז ס'זאל נמשך ווערן אלקות אין וועלט, וואס דערפאר ווערט דארטן דערמאנט דעם אויבערשטנס נאמען, ווארום די ברכה איז אויף דעם גופא אז אלקות (דעם אויבערשטנס נאמען) זאל נמשך ווערן אין וועלט. און ווי מ'זעט אז המשך הברכה איז "לך ה' הגדולה גו' הממלכה והמתנשא לכל לראש" (דה"א כט, יא), ד.ה. אז די ברכה איז געווען אז אלקות זאל נמשך ווערן אין וועלט, און די וועלט זאל האבן א הכרה אין אלקות -

איז וויבאלד אז דוד'ס ברכה איז געווען אז אלקות זאל נמשך ווערן אין וועלט, דערפאר האט ער געדארפט זאגן "מן העולם ועד העולם":

ווען ער וואלט נאר געזאגט "מן העולם", וואלט געווען די המשכה נאר למעלה (אין עולמות עליונים) - דערפאר האט ער געמוזט זאגן "מן העולם) ועד העולם", ד.ה. אז די המשכה פון אלקות זאל נמשך ווערן אין אלע עולמות.

און דערפאר האט דוד געזאגט "מן העולם ועד העולם" - כדי אז אלקות זאל נמשך ווערן דא למטה, דא איז אבער ניט דער חילוק צווישן ברכה ותפלה וכו'.

כג. כאן המקום אויך צו מבאר זיין דאס וואס מ'האט געפדעגט אויף דעם וואס ס'האט זיך גערעדט (בכ' כסלו) וועגן דעם ענין פון הענוג, אז הענוג פועל'ט אויך אויף רצון, און מ'האט געבראכט אויף דערויף די ראי' פון

דין אין הל' שבת (שו"ע אדה"ז סרפ"ח ס"ג) בנוגע צו א תענית חלוס בשבת, אז דער תענית איז ביי אים אן ענין של תענוג - האט כען געפרעגט, היחזק, אין המשך חרס"ו (עמוד ע') בריינגט זיך דאך די ראי' פון דעם דין וואס מ'האט מתיר געווען תענית חלוס בשבת - אז רצון איז שולט אויף תענוג (און ניט אז תענוג פועל'ט אויף רצון)?

איז ווייזט אויס אז מ'קלייבט זיך ניט פאנאנדער, און מ'מישט באטשווענע מיט פלייש, כידוע דער ווארט פון דעם מיטעלן רבי'ן, וואס כ"ק מו"ח אדמו"ר האט דאס איבער גע'חזר'ט כמ"פ (ראה לקו"ש ח"ט ע' 226).

ס'איז דאך א דבר ברור אז יעדער ענין הויבט זיך אן מיט תענוג, ווי כ'זעט דאס בחיי יום יום, אז בשעת א מענטש האט א רצון צו א זאך, איז דאס דערפאר וואס ער האט אין דעם א תענוג (א געשמאק), ווארום אויב ניט, איז פארוואס זאל ער דאס וועלן.

ס'איז אבער דא אזוינע עקשנים וואס זיי ווילן מ'זאל זיי באווייזן וואו דאס שטייט אין ספרים -

שטייט אזוי אויך אין א פסוק אין תושב"כ (בראשית ג, ו): "כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים וגו'", ד.ה. אז מצד דערויף וואס ס'איז געווען אן ענין של תענוג, ווי דער חרגום זאגט "ומרגג", וואס דאס איז אן ענין של תענוג - האט דאס גע'פועל'ט ס'זאל זיין א רצון דערצו.

טענה'ט מען אבער אז דאס איז א ראי' פון א פסוק, וואס א פסוק קען מען דאך לערנען אויף כו"כ אופנים - מ'וויל האבן א ראי' פון חסידות -

האט דאס באווארענט דער בעל השמחה והגאולה: אין חניא פ"כ שטייט אז בשעת ס'ווערן נולד אותיות המחשבה און אותיות הדיבור, איז דער סדר בזה, אז פריער איז דא דער ענין פון תענוג, און דערנאך קומט דאס אראפ למטה מזה וכו'. ועד"ז איז מבואר אין סידור אין דעם מאמר להבין ענין תק"ש ע"פ כוונות הבעש"ט ז"ל (רמא, ד ואילן), אז אלע ענינים הויבן זיך אן פון תענוג.

און דאס וואס ס'איז מבואר אין המשך חרס"ו אז רצון איז שולט אויף דעם ענין פון תענוג - רעדט זיך דאס אין א פאל וואס ס'איז דא א מלחמה צווישן רצון מיט תענוג; מצד דעם ענין פון תענוג, וויל ער האבן אכילה ושהי', ווארום אין דערויף האט ער תענוג, ובפרט אז ס'רעדט זיך וועגן אכילת שבת, אבער מצד דעם וואס ס'שטייט אין שו"ע אז מ'מעג פאסטן בשבת א תענית חלוס ווייל אויב ניט וכו', האט ער א רצון צו פאסטן -

איז בשעת אז ס'איז דא א מלחמה צווישן רצון מיט תענוג - זאגט מען אז רצון איז שולט אויף תענוג, ביז אז דער רצון פועל'ט ער זאל זיך מתענג זיין פון דעם תענית. וואס דאס איז אלץ בשעת ס'איז דא א מלחמה צווישן תענוג מיט רצון, אבער דער סדר ע"ד הרגיל איז, אז דאס הויבט זיך אן פון תענוג, און דערנאך קומט דאס אראפ אין רצון.

לפי הנ"ל, איז פארוואס האט מען געבראכט (בכ" כסלו) די ראי' פון דעם וואס מ'האט מתיר געווען תענית חלוס בשבת, ובפרט אז אין המשך חרס"ו ברענגט זיך די דוגמא אויף להיפך (אז רצון איז שולט אויף תענוג)?

איז דער ביאור בזה, אז אדרבה, פון דעם ענין וואס ער איז מבאר אין המשך חרס"ו, זעט מען אין א טיפערן אופן ווי תענוג פועל'ט אויף רצון:

דארטן איז דער פשט, אז אפי' נאך דעם וואס דער רצון האט מנוצח געווען דעם תענוג, און האט גע'פועל'ט ער זאל האבן תענוג פון דעם ענין התענית, איז אפי' ווען דער תענוג איז א מנוצח - פועל'ט ער אויף דעם

רצון, אז נאך דערויף וואס ער האט הענוג פון דעם תענית, וויל ער דעם תענית (ניט מצד דעם וואס ס'שטייט אין שו"ע, נאר) מצד דעם וואס ער האט אין דערויף תענוג.

און דערפאר האט מען געבראכט די ראי' דערפון וואס מ'האט מתיר געווען תענית חלום בשבת - אויף צו באווייזן אז ניט נאר ע"פ סדר הרגיל פועל'ט תענוג אויף רצון, נאר אפי' תענוג המנוצח (וואס דער רצון האט אים מנצח געווען), פועל'ט ער אבער רערנאך אויפן רצון, אז ער וויל דעם תענית מצד דערויף וואס ער האט אין רעם תענוג.

כד. אין דעם ענין פון תענוג ורצון איז אבער רא א דבר פלא:

בנוגע צו דעם ארס התחתון איז דאך מובן (כאמור לעיל), אז אלע ענינים הויבן זיך אן פון תענוג; פריער איז דא דער תענוג, און דערנאך באקומט ער א רצון דערצו; ווארום אויב ער האט ניט קיין געשמאק אין דער זאך - איז פארוואס זאל ער איר וועלן? - און אויב ס'איז א רצון אן תענוג, איז דאס סתם אן ענין של עקשנות. וואס דאס איז אלץ בנוגע צום אדם התחתון;

אבער למעלה איז דאך ניט שייך צו זאגן אז אלע ענינים מוזן זיך אנהויבן פון תענוג - ווארום דער אויבערשטער איז דאך שלימותא דכולא, און כלום חסר לבית המלך (שבת קנג, א), איז דאך ניט שייך זאגן אז ער האט דערפון אן ענין של תענוג, ווארום אים פעלט דאך גארניט,

נאר דאס מוז זיך אנהויבן דערפון וואס עלה ברצונו, וואס וויבאלד אז עלה ברצונו - איז עלה ברצונו, מ'קען ניט פרעגן קיין קושיות אויף דערויף, ווייל פונקט ווי מ'קען ניט פרעגן קיין קושיות אויף אנדערע זאכן, קען מען אויך ניט פרעגן פארוואס איז עלה ברצונו -

איז וויבאלד אז למעלה (אין דעם אדם העליון) מוז זיך דאס אנהויבן (ניט פון תענוג, נאר) פון רצון - האט דאך אזוי געדארפט נשתלשל ווערן אויך ביים אדם התחתון, אז ס'זאל זיין רצון בלי תענוג?

אעפ"כ זעט מען ביים אדם התחתון אז דאס הויבט זיך אן פון תענוג - און ניט נאר ביים אדם התחתון, נאר עד"ז איז אויך למעלה:

ס'איז מבואר אין המשך תרס"ו בחלתו אז בריאת העולם איז געווען דערפאר וואס נחאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים, וואס נחאוה איז דאך דער ענין התענוג. עד"ז שטיין אין מדרש (במדב"ר פ"י, א) עה"פ (שה"ש ה, טו) "שוקיו עמודי שש" - "זה העולם שנשתוקק הקב"ה לבראותו", וואס ס'שטייט ניט שרצה הקב"ה לבראותו, נאר נשתוקק - דער ענין התענוג.

עד"ז שטייט דאך אין די דרושים פון מיטעלן רבי'ן (עס"ר ח, א. ועוד) אז ברה"ע (בפעם הראשונה) איז געווען מצד דערויף וואס "כי חפץ חסד הוא", שטייט דאך ניט רוצה חסד וכיו"ב, נאר חפץ חסד, וואס חפץ איז דאך פנימיות הרצון - דער ענין פון תענוג. ועד"ז איז מבואר אין סידור אין דעם מאמר להבין ענין חק"ש ע"פ כוונות הבעש"ט ז"ל, אז אלע ענינים (למעלה) הויבן זיך אן פון תענוג (כנ"ל) -

איז ראך ניט פארשטאנדיק: למעלה דארף זיך דאך אלץ אנהויבן פון רצון, ניט פון תענוג?

וי"ל הביאור בזה בדא"פ (אין האב ניט געזען ס'זאל זיך אזוי רעדן אין חסידות, אבער עכ"פ בדא"פ): מצד דערויף וואס דער אויבערשטער איז הכלית השלימות, דארפן זיך אלע ענינים אנהויבן פון תענוג און ניט פון רצון, ווארום אויב ס'וועט זיך אנהויבן פון רצון, וועט דאס ניט זיין בתכלית השלימות.

און די ראי' אויף דערויף (אז דוקא ווען ס'הויבט זיך אן פון .
תענוג איז דאס תכלית השלימות) איז פון דעם ארם למטה, אז בשעת ס'איז
דא א רצון און תענוג, איז דאס נאר אן ענין של עקשנות, און די שלימות
איז דוקא ווען ס'איז דא אן ענין של תענוג לפני הרצון.

מצד דערויף וואס דער אויבערשטער איז כל יכול, האט געקענט זיין
התהוות העולם מצד דעם ענין פון רצון אליין, דער אויבערשטער האט דאך
אבער געוואלט אז די התהוות זאל זיין באופן של תכלית השלימות, דערפאר
הויבט זיך דאס אן פון תענוג דוקא,

וואס דער חילוק צווישן תענוג מיט רצון איז דאך, אז רצון איז
אותיות צנור (לקו"ת פנתס עח, ב), דער ענין פון צמצום (דאה תו"ש ע'
147), און תענוג איז דער ענין פון התרחבות וכו' (סה"מ קונטרסים ח"ב
חיס, א ואילך).

כה. אזוי ווי מ'דעט דאך וועגן כוונת הבריאה, וואס דאס איז דאך כדי
לעשות לו ית' דירה בתחתונים - איז יה"ר אז יעדערער זאל טאן כל המוטל
עליו אין דעם ענין פון לעשות לו ית' דירה בתחתונים, און טאן דאס מתוך
תענוג.

און טאן אין דערויף לויט די הוראה פון חנוכה, אז ער זאל באלייכטן
פתח ביתו מבחוץ (כנ"ל), ביז אז מ'פועל'ט ס'זאל זיין כליא דיגלא
דתרמודאי - אז ס'ווערט אויס דיגלא דתמודאי -

ביז אז מ'קומט צו רגלי מבשר - ביאת משיח צדקנו בקרוב ממש,
ומתוך שמחה ועונג אמיתי.

*

כו. מאמר (כעין שיתה) ד"ה דני ושמחי בת ציון וגו'.

*

כז. כרגיל צו מבאר זיין א פירש"י אין פדשת השבוע, בפרט אזא פירש"י
וואס קיינער פון די מפרשים שטעלט זיך ניט אויף דעם - ועד"ז בפרשתנו
איז דא א פירש"י אין קאפיטל לז פסוק יד, וואס דש"י איז מעתיק פון פסוק
די ווערטער "ויבא שכמה", און איז מפרש "מקום מוכן לפורעניות שם קלקלו
השבטים שם ענו את דינה שם נחלקה מלכות בית דוד שנאמר וילך רחבעם שכמה".
איז אין דערויף ניט פארשטאנדיק:

(א) וואס איז רש"י'ן שווער אין דעם פסוק וואס דערפאר דארף ער
אנקומען צו דעם פירוש?

ס'איז דא מפרשים (רא"ס ועוד) וואס ווילן זאגן אז רש"י'ס קושיא
אין פסוק איז, פארוואס שטייט "ויבא שכמה"; וויבאלד אז פריער שטייט
שוין "הלא אחיך רועים בשכם" - האט געדארפט שטיין "ויבא שמה", פארוואס
שטייט "ויבא שכמה"? ובפרט אז "שמה" איז דאס נאר דריי אותיות, משא"כ
"שכמה" איז פיר אותיות - איז צוליב וואס דארף שטיין אן איבעריקער אות
(ראה לבוש האורה)? דערפאר דארף רש"י זאגן אז דאס איז דער מקום המוכן
לפורעניות - שכם הידוע.

דאס איז אבער אינגאנצן ניט אויסגעהאלטן: ווארום אין דער פרשה
גופא שטייט "ויתנהו אל בית הסהר" (לט, כ), און דערנאך שטייט נאכאמאל
"בית הסהר", דערנאך (אין פסוק כא) שטייט נאכאמאל "בית הסהר", און נאך
כמ"פ "בית הסהר" - און ס'שטייט ניט "שם"!!

- נאכמער: -